

ADVOCATENBLAD SINDS 1918

DOSSIER DIGITAAL

Modernisering strafrecht;
systeemkoppeling KEI

ACHTERGROND

Hoe zit het met de normen
en waarden op de Zuidas?

INTERVIEW

De visie van minister Ard van
der Steur op de beroepsgroep

Pronken met valse veren

SJBN DANKT

AAN HET EINDE VAN HAAR
LUSTRUMJAAR HAAR RELATIES
VOOR HUN BIJDRAGE AAN
DE BEHARTIGING VAN
DE BELANGEN VAN DE JONGE
ADVOCATEN IN NEDERLAND.

MEER OVER ONS WETEN?

KIJK OP [SJBN.NL](https://www.sjbn.nl)

SJBN

STICHTING
JONGE BALIE
NEDERLAND

Januari/februari 2017

97e jaargang

Het *Advocatenblad*, het blad voor de Nederlandse advocatuur, verschijnt 10 keer per jaar en wordt uitgegeven door Boom juridisch. De van de Nederlandse orde van advocaten onafhankelijke redactie stelt de inhoud samen.

Hoofdredacteur

Kees Pijnappels

Redactie

Sabine Droogleevoer Fortuyn, Nathalie Gloude-mans-Voogd, Sylvia Kuijsten, Francisca Mebius

Advocaat-redactieleden

Jan Wouter Alt, Leonard Böhmer, Halime Celik, Jack Linssen, Martijn Maathuis, Robert Malewicz, Coline Norde, Marc Padberg, Christiane Verfuurden, Paulien Willemsen, Theo van Schagen

Beeldredactie

Charlotte Helmer

Vormgeving

Textcetera, Den Haag

Correctie

Sandra Braakman

Druk

Wilco, Amersfoort

Citeerwijze

Adv.bl. 2017-1, p.

Aan dit nummer werken mee

Erik Jan Bolsius, Heidi Borgart, Jiri Büller, Sjoerd van der Hucht, Jean-Pierre Jans, Matthijs Kaaks, Lars Kuipers, Frank Poppelaars, Robert Sanders, Tatiana Scheltema, Trudeke Sillevs Smitt, Bart van Tongeren, Jaap-Jelle Vollaard, Laurens Voogd, Paul van Wijngaarden

Redactionele bijdragen

Bijdragen kunnen naar redactie@advocatenorde.nl.

Per 500 woorden leveren deze 1 opleidingspunt op.

De redactie heeft het recht bijdragen in te korten.

De redactie is telefonisch bereikbaar op nummer 070 - 335 35 70.

Boom juridisch

Selma Soetenhorst-Hoedt (uitgever)

Bureau van de orde

Neuhuyskade 94, 2596 XM Den Haag, postbus 30851, 2500 GW Den Haag, info@advocatenorde.nl, 070-335 35 35, helpdesk: helpdesk@advocatenorde.nl, 070 - 335 35 54.

Abonnementen

De abonnementsprijs bedraagt € 240 per jaar (excl. btw, incl. verzendkosten). Een abonnement biedt u naast de gedrukte nummers tevens het online-archief vanaf 2001 én een e-mailaantendering. Kijk op www.advocatenblad.nl voor meer informatie en het afsluiten van een abonnement. Abonnementen kunnen op elk gewenst tijdstip ingaan. Valt de aanvang van een abonnement niet samen met het kalenderjaar, dan wordt over het resterende gedeelte van dat jaar een evenredig deel van de abonnementsprijs in rekening gebracht. Het abonnement kan alleen schriftelijk tot uiterlijk 1 december van het lopende abonnementsjaar worden opgezegd. Bij niet-tijdige opzegging wordt het abonnement automatisch voor een jaar verlengd. Voor vragen over uw abonnement kunt u contact opnemen met Boom distributiecentrum via tel. 0522-23 75 55 of tijdschriften@boomdistributiecentrum.nl.

Adreswijzigingen

Boom distributiecentrum via tel. 0522-23 75 55 of tijdschriften@boomdistributiecentrum.nl. Adreswijzigingen van advocaten: adres@advocatenorde.nl.

Media-advies

Maarten Schuttél

Advertentiedeelname

Capital Media Services B.V., Staringstraat 11, 6521 AE Nijmegen Tel. 024-360 77 10, mail@capitalmediaservices.nl.

Behoudens door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden vervoelvoudigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden. Het al dan niet op verzoek van de redactie aanbieden van artikelen aan het *Advocatenblad* impliceert toestemming voor openbaarmaking en vervoelvoudiging t.b.v. de (elektronische) ontsluiting van (delen van) het *Advocatenblad* in enige vorm.

ISSN 0165-1331

Omslagfoto: Ronald Brokke

© Sjoerd van der Hucht

SIRENENZANG

DOOR / KEES PIJNAPPELS

Kantoren zitten als konijntjes in een koplamp te staren, zei iemand. Ze had het over de digitale procesgang. Een beeldspraak waarin de een zich beter herkent dan de ander. De drie voorlichtingsbijeenkomsten die de NOvA dezer dagen heeft belegd over KEI waren in no time volgeboekt. In elk geval een deel van de beroepsgroep heeft zich daarmee aan het hypnotiserende licht van de voortrazende KEI-trein ontworsteld en is in beweging gekomen. De softwarebedrijven die een elektronische brug willen slaan tussen de Rechtspraak en de diverse kantoorssystemen leggen gehaast de laatste hand aan hun 'oplossing'. Nu is in het echte leven de oplossing een antwoord op het probleem. In de ICT-wereld geldt een andere logica. Daar gaat de oplossing meestal aan het probleem vooraf. Waarmee waarschijnlijk ook de terughoudendheid is verklaard bij het digitaal procederen. Niettemin komt D(igital)-Day snel dichterbij. Gezien alle zorgvuldigheid in de voorbereidingen mogen we best enig vertrouwen hebben in die dag. In dit nummer schenken we aandacht aan de zogeheten systeemkoppeling, een van de kritische succesfactoren van KEI. Hopelijk biedt het artikel (pagina 40) wegwijs bij het kiezen voor de beste oplossing. Ondertussen raakt de vooruitgang niet alleen civilisten, maar ook strafrechtadvocaten. De Rechtspraak werkt hard aan de digitalisering van meervoudige strafzaken (zie pagina 45). Dit jaar staan er pilots op de rol, volgend jaar wordt definitief afscheid genomen van de papieren dossiers. Nog even en fax en kopieermachine kunnen naar het museum. Voor minister Van der Steur kan het niet snel genoeg gaan. De advocatuur moet wat hem betreft 'haar digitale poot bijtrekken'. ICT biedt mogelijkheden om de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren, zegt de VVD'er in het interview vanaf pagina 25. Van der Steur wil nog graag voor de verkiezingen een aantal beleidsvoorstellen lanceren. Eén daarvan betreft het verschoningsrecht voor advocaten. Dat biedt kwaadwillenden momenteel iets te veel ruimte, vindt in elk geval het Openbaar Ministerie. De Panama Papers gaan ongetwijfeld een rol spelen in de discussie over het verschoningsrecht. Naast wettelijke rechten en plichten gaat het daarbij ook over morele normen en waarden. In hoeverre bieden die een leidraad voor de Zuidasadvocaat? Het achtergrondverhaal op pagina 33 maakt inzichtelijk hoe het debat zich ontplooit. Beroepsethiek vormt het fundament onder reputatie en geloofwaardigheid. Geen beter verkoopargument dan een goede naam. Wie wil er niet op het schild worden gehesen als de beste van de groep? Gehaide marketingtypes snappen dat als geen ander, getuige het artikel op pagina 21. Met zogenaamd felbegeerde oorkondes proberen zij advocaten te verlokken. Pas op voor deze sirenenzang. Oren dicht en stug doorroeien.

DEZE EDITIE

Tuchtrecht
**'Geen hof van
barmhartigheid
meer'**

ACTUEEL

11 'Geen hof van
barmhartigheid meer'

COVERSTORY

21 Pronken met valse veren

INTERVIEW

25 'Voor veel advocaten kan
een bredere blik geen kwaad'

ACHTERGROND

33 Ethiek op de Zuidas

THEATER

39 Het vierde gezicht

DOSSIER DIGITAAL

40 Koppelen met de
Rechtspraak
45 Ook voor rechters
wordt het wennen
49 Zes skills om bij te blijven

Achtergrond
**Ethiek op
de Zuidas**

PRAKTIJK

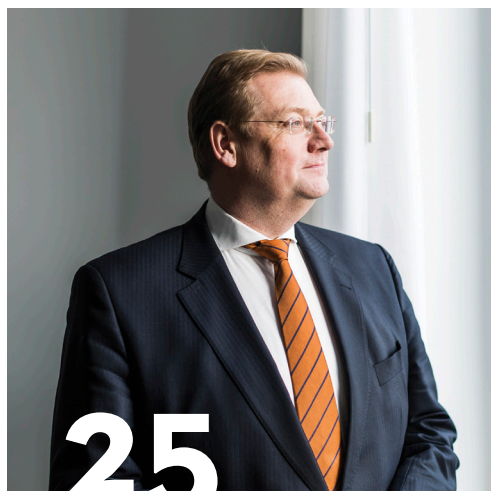
52 Hoe anderen over
je denken

JURIDISCH

55 Analyse: Schadevergoeding
voor gewezen verdachte
59 Even opruimen:
Bedrijfsruimten in
het huurrecht

VAN DE NOVA

61 Ordeberichten
66 Ondertussen op het
Binnenhof
68 Transfers
72 Van de tuchtrechter
74 Ten slotte: column
Bart van Tongeren

Interview
**De brede blik van
Van der Steur**

RUBRIEKEN

3 Redactioneel, Colofon
6 Het Dilemma, Tweets,
Poll
7 Cijfers, Citaat,
Column
9 In Beeld
15 Ter Zitting
16 Frisse Neus
31 Lawyers for Lawyers
37 Canon: F. Bordewijk
38 Gezien

Dossier Digitaal
**Ook voor rechters
wordt het wennen**

ANKER & ANKER OPLEIDINGEN ORGANISEERT IN HET JAAR 2017 WEDEROM ACTUELE CURSUSSEN OP HET GEBIED VAN HET STRAF(PROCES)RECHT EN HET JEUGDSTRAF(PROCES)RECHT.

HAAL UW PUNTEN IN UW EIGEN REGIO OP EEN VERRASSENDE LOCATIE!

BIJ ONS KUNT U IN ÉÉN DAGDEEL 4 PO-PUNTEN VERGAREN.
BIJ ONS STAAT PERSOONLIJK CONTACT HOOG IN HET VAANDEL.

HIERONDER EEN OVERZICHT VAN DE REGULIERE CURSUSSEN VAN JANUARI T/M DECEMBER 2017:

25 januari	: Breda, Hotel Mastbosch
8 maart	: Haarlem
19 april	: Holten, Hoog Holten
11 mei (donderdag)	: Schiermonnikoog, Hotel Van der Werff} nieuwe onderwerpen
17 mei	: Schiermonnikoog, Hotel Van der Werff
6 juni (dinsdag)	: Maastricht, Château Neercanne} eendaagse cursus
7 juni	: Maastricht, Château Neercanne} idem
14 juni	: Maastricht, Château Neercanne} idem
5 juli	: Zwolle, De Koperen Hoogte
20 september	: Antwerpen, Elzenveld (combikorting)
11 oktober	: Utrecht, Het Spoorwegmuseum
8 november	: Amsterdam
22 november	: Den Haag
13 december	: Rotterdam

EN DE CURSUSSEN JEUGDSTRAF(PROCES)RECHT IN 2017:

8 februari	: Meppel, Eetcafé De Beurs
15 februari	: Tilburg, Villa de Vier Jaargetijden (zie foto)
22 maart	: Leeuwarden, Post Plaza (dit betreft een civiele jeugdcursus)
5 april	: Sittard, Hotel De Limbourg
12 juli	: Alkmaar, Het Gulden Vlies
13 september	: Arnhem
21 september (donderdag)	: Antwerpen, Elzenveld (combikorting)
25 oktober	: Haarzuilens, Koetshuis de Haar} nieuwe onderwerpen
1 november	: Den Haag, Remise
23 november (donderdag)	: Tilburg (dit betreft een civiele jeugdcursus)
6 december	: Amsterdam
20 december	: Rotterdam

De docenten zijn mr. dr. J. Boksem, mr. H. Anker en mr. W. Anker.

Voor alle cursussen geldt als aanvangstijd 13.00 uur. Bij aankomst zijn er voor de cursisten broodjes beschikbaar. Er zijn twee pauzes en de cursus eindigt om 17.30 uur. Vanaf 17.30 uur tot ± 18.30 uur wordt er gezamenlijk geborrel in de met zorg uitgekozen markante en sfeervolle etablissementen. De kosten bedragen € 440,= (excl. btw) per cursus. Aanmelding kan via onderstaande website.

Anker & Anker Opleidingen
Contactpersoon: mw. M.A. Nicolai-Hendriks
Postbus 324 | 8901 BC Leeuwarden
Tel. 058-2442500
Website: www.strafrechtcurussen.nl
E-mail: info@ankerenanker.nl

HET DILEMMA

Na haar 'Knettergek-tweet' over Wilders besloot rechter Sylvia Taalman (@iRechter) te stoppen met Twitter. Is het als advocaat aan te raden op persoonlijke titel te tweeten?

DOOR / SABINE DROOGLEEVER FORTUYN

Thomas van der Lans, (@lansadvocaat, 7.414 volgers) advocaat bij Westland Partners Notarissen & Advocaten in Naaldwijk

'Als je niet tegen de wind in fietst, heb je ook geen tegenwind'

'Alleen zakelijk twitteren over juridische ontwikkelingen is een bewuste keuze. Daarmee probeer ik het juridisch geïnteresseerde publiek te bereiken. Niemand zit te wachten op tweets als "Zo, nu eerst een kopje koffie". Bij alle uitlatingen op Twitter weeg ik de belangen van de cliënt en ons kantoor zorgvuldig af. De veiligste weg is misschien om helemaal niet te twitteren, maar dan gebeurt er ook niets. Als je niet tegen de wind in fietst, heb je ook geen tegenwind. Twitter, in combinatie met het zakelijk netwerk LinkedIn en misschien Facebook heeft wel positieve effecten zoals een stukje zichtbaarheid.'

Carolien Brederije, (@AdvoCaro, 1.665 volgers), advocaat en partner bij Valegis Advocaten in Amsterdam en Den Haag

'Ik zou nooit foto's van mijn kinderen plaatsen'

'Ik richt me op conculega's, maar ook op sollicitanten en potentiële nieuwe klanten. De grens? Ik zou nooit foto's van mijn kinderen op Twitter plaatsen. Dat is hun privacy. En ik twitter niets dat herleidbaar is tot een zaak waaraan ik werk of een cliënt voor wie ik werk. Door het incident met iRechter ben ik er nog meer bewust van geworden hoe voorzichtig je op Twitter moet zijn. Maar dat is voor mij geen reden om ermee te stoppen. Daarvoor haal ik er te veel inspiratie en nieuwe contacten uit en vind ik het ook veel te leuk. Anderen kijken tv, ik twitter.'

Theo Linsen, advocaat en venoot bij Linsen cs Advocaten in Tilburg

'Wanneer je een koe staat te melken, zit je niet op een tweet te wachten'

'Ik heb geen persoonlijk Twitteraccount. Daar heb ik gewoon de tijd niet voor. Bovendien, de cliënten die ik persoonlijk bedien, voornamelijk actief binnen de agrarische sector, zijn over het algemeen niet zo geïnteresseerd in Twitter. Wanneer je een koe staat te melken, zit je niet op een tweet te wachten, althans niet op een tweet van je huisadvocaat. Mijn kantoor heeft wel een Twitteraccount dat regelmatig wordt gebruikt voor het publiceren van artikelen en nieuwsbrieven en dergelijke. Het wordt ook gebruikt voor het uitzetten van vacatures voor nieuwe medewerkers. Jonge, aanstormende juristen oriënteren zich tevens via Twitter op de arbeidsmarkt, dus daar spelen we op in.'

@ADVOCATENBLAD

Voor onder de Kerstboom: de Kronieken Strafrecht 2016 van het @Advocatenblad door de strafsectie van @cleerdinhamer @PPJvdM

Collega @Niekah66 is trots op wereldtoppositie van onze @RechtspraakNL. Ik: trots om collega van @Niekah66 te zijn. #meer in @Advocatenblad @ABNGroningen

Waar zouden wij zijn zonder het @Advocatenblad? @Christianmockin

@Advocatenblad Sta je in advocatenblad, ontvangen alleen de collega's die... @Femkevanvenetie

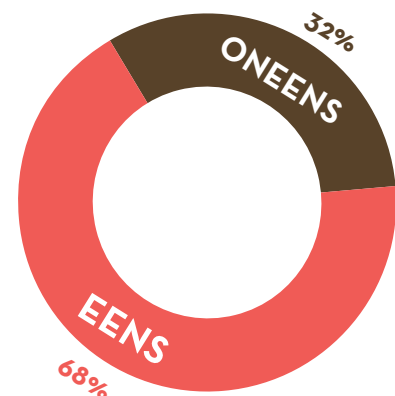
Onze Deken Paul Manning in het @Advocatenblad @JanVlug1

Mooi artikel over pro bono cultuur in NL met interview Pro Bono Connect @ProBonoConnect

POLL

De dekenklacht tegen een Gronings kantoor, dat de markt bedient met een *class action* tegen de NAM, bewijst de beroepsgroep een slechte dienst, stelt de Drentse advocaat Peter Sluyter in een ingezonden opiniebijdrage op Advocatenblad.nl.

(Uitslag op basis van 148 stemmen via Advocatenblad.nl)

CIJFERS

ZEVENDUI ZENDZEVE NHONDER DNEGENE NDERTIG

Het aantal vrouwelijke advocaten is het afgelopen jaar harder gestegen dan het aantal mannelijke advocaten. Op 1 november 2016 telde de balie 7739 vrouwelijke advocaten tegenover 9978 mannelijke advocaten. Het jaar ervoor waren er 7619 vrouwen als advocaat werkzaam en 9960 mannen.

Bron: Nederlandse orde van advocaten.

CITAAT

‘Heb ik weer. Cliënt wil in geval van een veroordeling ‘in castratie’ en ik moet het dan voor hem doen.’

Advocaat Thei Houben (@TheiHouben) van FTW Advocaten in Koog a/d Zaan deelt op 12 januari 2017 zijn ervaring op Twitter.

COLUMN

DOOR / MATTHIJS KAAKS

GASBEVING

Stel dat u morgen wakker wordt als eigenaar van een jaren dertig erkerwoning in het Groningse Siddeburen. En u bent een weduwe met een jaarinkomen van net boven de 26.000 euro. Er zitten wat scheuren in de buitenmuur na de laatste gasbeving in 2016 en het huis staat al enige tijd te koop omdat u dichterbij de kleinkinderen wilt wonen. De kans dat er snel een koper komt, is klein.

Maar er is hoop. Op 2 september 2015 heeft de Rechtbank Assen bepaald dat woningbezitters recht hebben op compensatie van de waardevermindering van hun huis als dit in de buurt van het epicentrum van de gasbevingen is gelegen. De NAM dient hen schadeloos te stellen.

Dat geld kunt u goed gebruiken, en daarom gaat u voor het eerst van uw leven op zoek naar een advocaat. Bij het Juridisch Loket krijgt u te horen dat u geen recht heeft op gefinancierde rechtsbijstand. Helaas. En als u hoort wat advocaten per uur kosten, schrikt u. U dacht dat het dagtarieven waren.

Nu las u als goed geïnformeerde burger toevallig het laatste *Advocatenblad*. Ver weg in Amsterdam zijn enkele chique advocatenkantoren waar ze graag pro bono zaken willen doen. Daar worden ze als advocaat namelijk gelukkiger van, stond in het artikel. Maar als u informeert, blijkt de drempel toch wat te hoog. ‘Bent u

een ngo?’ vraagt de vriendelijke pro bono meneer. Nee, dat bent u niet. Ook geen project van de VN, geen charitatieve instelling die een proefproces wil; u bent gewoon een weduwe met een vordering. ‘Dan kunnen we u niet helpen, zo zijn de regels van onze internationale pro bono commissie nu eenmaal.’ In arren moede gaat u naar mr. Rob Geene, de deken van Noord-Nederland. U legt uw probleem voor. ‘Een advocaat kan ik niet betalen,’ zegt u, ‘maar ik heb wel een vordering.’ Wat doet de deken denkt u? De orde van advocaten trekt zich het lot van kleine particuliere rechtzoekers vast en zeker aan. De deken kent bovendien het initiatief van De Haan advocaten. Dit Groningse kantoor richtte Stichting Waardevermindering door Aardbevingen Groningen op. Tegen inleg van 100 euro procedeert De Haan voor individuele gedupeerden op *no cure, no pay*-basis. Zal hij u verwijzen en zorgen dat ze bij De Haan zorgvuldig werk afleveren? Nee, dat doet hij niet. Integendeel. De deken dient een tuchtklacht in tegen De Haan want de succesfee van tien procent is volgens hem in strijd met de gedragsregels. *Ordnung muß sein!* Daar zal de NAM vast blij mee zijn. Want als alle modale Groningers zo makkelijk gaan procederen, moet er straks meer gas gewonnen worden om de rekening van De Brauw te kunnen betalen.

Armarium is beter dan mijnrechtspraak.nl

Armarium laat u veilig en overzichtelijk
digitaal samenwerken aan al uw procedures.

Het biedt professionele, automatische
bewaking van termijnen en uiteraard het
uitwisselen van stukken met de rechtbank.

KEI of geen KEI.

ARMARIUM

better safe

Met meer dan 15 jaar ervaring bij grote en kleine kantoren is Armarium dé oplossing voor iedere advocaat die grip wil houden op digitaal procederen. Kennedy Van der Laan en Poelmann van den Broek advocaten kozen al voor Armarium.

Ontdek alle voordelen in het gratis webinar: www.armarium.nl/webinar

IN BEELD

NIEUWE WERKPLEK VOOR VROUWE JUSTITIA

DOOR / FRANCISCA MEBIUS BEELD / FRANK POPPELAARS

Een 66 meter hoge toren, ruim dertigduizend vierkante meter aan oppervlakte, een enorme ontvangsthall en op dertig meter hoogte terrassen voor medewerkers. Zo komt de nieuwe rechtbank van Breda aan de Stationslaan er uiteindelijk uit te zien. Het pand moet in het eerste kwartaal van 2018 klaar zijn voor gebruik en

vervangt het huidige gerechtsgebouw aan de Sluissingel. De bouw is nu halverwege: de eerste contouren zijn zichtbaar. Het nieuwe gerechtsgebouw biedt straks ook ruimte aan het Openbaar Ministerie en de Raad voor de Kinderbescherming. Het Rijk streeft ernaar overheidsdiensten waar mogelijk bij elkaar te stoppen.

In totaal komen voor de ongeveer zevenhonderd medewerkers van de drie instanties 580 flexplekken beschikbaar. Het personeel van de rechtbank werkt in het hoogste gedeelte. De zittingszalen komen op de begane grond. Met de nieuwbouw is een bedrag van 172 miljoen euro gemoeid. Voor dat geld krijgt Vrouwe Justitia in Breda de komende dertig jaar een werkplek op stand.

**Joost van Dijk (1948) studeerde rechten
aan de VU en had de volgende loopbaan:**

- Sinds 1 juli 2012: Voorzitter van het Hof van
Discipline, het hoogste
tuchtcollege voor de advocatuur
- 2008-2012: Lid Raad voor de rechtspraak
- 2003-2008: President Gerechtshof Leeuwarden
- 1993-2003: President Rechtbank Alkmaar
- 1991-1993: Vicepresident Rechtbank Amsterdam
- 1983-1991: Kantonrechter Hoorn
- 1971-1983: Advocaat

‘GEEN HOF VAN BARMHARTIGHEID MEER’

De tuchtrechter heeft in 2016 flink van zich laten horen. Tot tevredenheid van Joost van Dijk, voorzitter van het Hof van Discipline. ‘Schorsingen en schrappingen zijn tot de normale sancties gaan behoren.’

DOOR / TRUDEKE SILLEVIS SMITT
BEELD / SJOERD VAN DER HUUCHT

Het jaar 2016 was het tuchtjaar van David Moszkowicz, die slachtoffer en dader in dezelfde zaak verdedigde. Van de advocaat die ten onderging aan het succes van de websites die hij zelf had opgezet om klanten te werven, en van de advocaat met PTSS die een e-mail manipuleerde om zijn cliënten geld afhandig te maken. Er was de tweede-kansadvocaat die uit het ‘warme nest’ viel en de advocate die de Raad van Discipline verweet niet eens goed te kunnen knippen en plakken. Zij, en anderen, moesten in 2016 definitief het veld ruimen. Voor Meindert Stelling, die zo in verzet was tegen het systeem dat het systeem hem niet meer pikte, is de race nog niet gelopen: het Hof van Discipline moet nog oordelen over zijn appel.

Bij de schorsingen viel een heel recente op: Charles Langereis, ooit hoogleraar en partner bij Stibbe en Freshfields, declareerde 650.000 euro voor onder andere dure wijnen en massages in Thailand, waardoor

twee minderjarige erfgenamen hun vermogen grotendeels zagen verdampen. Het kwam hem bij de Amsterdamse Raad van Discipline op een berisping te staan, maar op 9 december werd dat bij het Hof van Discipline een schorsing van drie maanden. Bijzonder verdrietig: op 22 december overleed Langereis aan een hartstilstand.

In oktober had het Hof van Discipline ook al een maatregel verzwaaard: een schorsing werd gewijzigd in een schrapping. Is het hof strenger geworden? Joost van Dijk, voorzitter van het hof: ‘In de eerste lijn zag je nog weleens dat er op bepaalde vragen niet echt een antwoord was gekomen. Dan eindigde het er bijvoorbeeld mee dat niet kon worden vastgesteld of excessief was gedeclareerd. Daarbij speelde dan misschien ook weleens de huiver mee om zo’n zwaar middel in te zetten. Met kritisch doorvragen zie je dan soms dat je toch meer achterhaalt. We gaan in dat kader dekens ook va-

ker vragen nader onderzoek te doen.’ Volgens Van Dijk zijn tuchtcolleges zich meer gaan realiseren dat ze de hoeder van een integere en betrouwbare advocatuur zijn, in combinatie met de onderzoeksactiviteiten van de deken. ‘Het middel schorsing is ingrijpend, het brengt een risico mee voor de continuering van je functioneren. Maar die maatregel is er niet voor niks, er zijn situaties waarin het moet. Wij zeggen nu dat schorsingen en schrappingen tot de normale sancties behoren. Toen ik aantrad, zeiden ze tegen me: ga je naar het Hof van Barmhartigheid? Zo zullen ze ons niet snel meer noemen.’ ▶

Korvinus

Niet eindigend in een zware maatregel, maar wel spraakmakend was in 2016 de zaak van Cees Korvinus. Hij kreeg van de Amsterdamse raad een berisping voor de *no cure, no pay*-afspraken die hij met klokkenluider Ad Bos maakte op het moment dat Korvinus wel, en Bos nog niet wist dat het ministerie bereid was flink in de buidel te tasten. Korvinus ging niet in beroep.

Zwarte lijst

Wie voor cijfers de 'zwarte lijst' raadpleegt die sinds 1 januari 2015 op de site van de orde wordt bijgehouden, kan denken dat er in dat jaar slechts één schrapping definitief werd – maar dat klopt natuurlijk niet. Volgens het overgangsrecht komen alleen definitief geworden beslissingen op klachten die na 1 januari 2015 *bij de deken zijn binnengekomen* in aanmerking voor plaatsing op die lijst. Voor die nieuwe gevallen is er *namings and shaming* bijgekomen. Vooraf werd gevreesd dat tuchtrechters om die reden structureel minder van de zware sancties gebruik zouden gaan maken, maar die vrees lijkt ongegrond. Hoe en wanneer namen van de lijst worden verwijderd is niet duidelijk. Daar bepaalt artikel 8a Advocatenwet niets over.

MEESCHRIJVEN

Harde maatregelen nemen is ook een kwestie van durven, en daarvoor is nodig dat tuchtrechters goed ingevoerd zijn. 'Ik zou de professionaliteit nog wat hoger willen hebben,' zegt Van Dijk. 'De orde heeft voor een proefperiode toegezegd dat ook leden die meeschrijven aan een beslissing daarvoor een vergoeding krijgen. Ik vind dat belangrijk: als je mee gaat schrijven, dan verdiep je je meer in de materie. Nu zijn het nog de voorzitter en de secretarissen die de uitspraken schrijven. Ik wil toe naar tien, vijftien hofleden die regelmatig zitten en meeschrijven, en daaromheen een schil van mensen die op grond van deskundigheid voor bepaalde zaken zijn in te zetten.'

Maar wat is dan een schorsing of een schrapping waard? 'We zijn bezig met een inventarisatie van het sanctiebeleid – ik denk zelf dat het een lappendeken van argumenten is. We gaan kijken of we meer richtlijnen, aanbevelingen kunnen ontwikkelen waar raden en ook deken hun voordeel mee kunnen doen. Bijvoorbeeld: in hoeverre speelt het schade-element mee? In hoeverre maakt de publiciteitswaarde uit, het vertrouwen in de rechtsstaat, in de instituties?'

Dat laatste leek vooral bij de knip-en-plakadvocate een grote rol te hebben gespeeld: zij nam geen blad voor de mond als het ging om het aanspreken van hoogwaardigheidsbekleders op hun vermeende falen. Maar volgens Van Dijk beoogt het hof op dat punt geen strengere lijn. 'Waar we vooral meer op zijn gaan

letten, is de kwaliteit van de dienstverlening. Het dossier doorspitten en constateren: dit en dat heeft hij laten zitten, terwijl hij toch zoveel heeft gedeclareerd.'

Wat ook sneller tot zwaardere maatregelen kan leiden, is een actievere houding van de deken en andere instanties. Van Dijk: 'Als de deken bij een advocaat veertien dossiers heeft uitgelopen en de Raad voor Rechtsbijstand nog eens twintig, en het is in al die zaken mis, dan heb

je als verweerder niet veel meer te piepen, hoor. Dan is het de vraag of jij de hulpverlener bent waarop iemand mag vertrouwen als hij in de knel zit. Als we afhankelijk zijn van incidentele klachten van cliënten laat die vraag veel langer op zich wachten. Ja, ik denk dat een toename van het aantal dekenbezwaren heeft geleid tot meer en zwaardere sancties.'

Feit is dat bij zeven van de acht schrappingen van het hof afgelopen jaar er steeds een dekenbezwaar lag – alleen bij David Moszkowicz ontbrak dat. Maar of er nu al structureel meer zware maatregelen zijn genomen? Afgaande op de voorlopige cijfers van het Hof van Discipline (zie kader) is van een stijging over het hele jaar genomen geen sprake. Met zeven schrappingen is Van Dijk niet ontevreden. 'Je moet er statistisch rekening mee houden dat tussen 17.000 beroepsbroeders verkeerde types zitten. Dat moet boven water komen, die kunnen veel schade berokkenen.' ■

Voorlopige cijfers Hof van Discipline

Schrappingen

2014	4	betreffende 4 advocaten
2015	10	betreffende 5 advocaten
2016	7	betreffende 8 advocaten (zaaknrs. 7412, 7592 (twee advocaten), 160001, 160025, 160101, 160116 en 160185)

(Deels) onvoorwaardelijke schorsingen

2014	17	
2015	15	
2016	15	(zaaknrs. 150001, 150111, 150112, 150114, 150136, 150137, 150170, 160051 en 160138)

Voorwaardelijke schorsingen

2014	11	
2015	16	
2016	6	(zaaknrs. 150077, 150128, 150131, 150171, 160106 en 160191)

Cijfers raden

De cijfers van de raden moeten nog worden verzameld. De volgende cijfers betreffende schrappingen zijn gebaseerd op het jaarverslag 2015 en tuchtrecht.nl.

Schrappingen raden

2014	20	betreffende 9 advocaten
2015	8	betreffende 5 advocaten
2016	13	betreffende 12 advocaten

ONS VERTAALTEAM STAAT VOOR U KLAAR

Juridisch vertalen, een vak apart!

Er zijn genoeg redenen te bedenken waarom u 's avonds om 21.00 uur een juridisch vertaalbureau nodig heeft. JMS Textservice is altijd bereikbaar en beschikbaar om direct met uw vertaalopdracht aan de slag te gaan en ook binnen korte deadlines de juiste kwaliteit te leveren.

Zo wordt uw deadline onze zorg.

Berntsen Mulder Advocaten

Wij zoeken nieuwe, talentvolle collega's:

Advocaat-stagiaire INSOLVENTIE- EN ONDERNEMINGSRECHT

Wij zijn op zoek naar een enthousiaste (gevorderde) advocaat-stagiaire met de ambitie om advocaat en curator te worden. Wij zoeken iemand die ondernemend is en een sterk analytisch en cijfermatig vermogen heeft. Wij bieden jou de kans om jezelf te ontwikkelen en te specialiseren in een prettige werksfeer.

Heb je interesse? Ga naar:
www.berntsenmulder.nl/advocaat-insolventierecht

Advocaat-medewerker ARBEIDSRECHT

Wij zijn op zoek naar een ervaren en ondernemende advocaat-medewerker arbeidsrecht met een commerciële instelling die zijn/haar praktijk kan op- en uitbouwen.

Heb je interesse? Ga naar:
www.berntsenmulder.nl/advocaat-arbeidsrecht

Advocaat-medewerker PERSONEN- EN FAMILIERECHT

Wij zijn op zoek naar een ervaren advocaat-medewerker personen- en familierecht met kennis van en ervaring op het gebied van het erfrecht en zich hierin verder wil ontwikkelen en specialiseren.

Heb je interesse? Ga naar:
www.berntsenmulder.nl/advocaat-familierecht

Berntsen Mulder Advocaten is een veelzijdig advocatenkantoor met 22 gespecialiseerde advocaten en juristen, gevestigd in twee mooie panden in Alphen aan den Rijn. Op diverse rechtsgebieden bedienen wij zowel de particuliere als de zakelijke markt.

www.berntsenmulder.nl/vacatures | 0172 - 49 43 45

Civiele cassatie, procesbegeleiding of prejudiciële vraag bij de Hoge Raad?

Alt Kam Boer advocaten

Zie onze website www.altkamboer.com voor een track record over de afgelopen 15 jaar. Vaste prijsafspraken mogelijk.

Info: mr H.J.W. Alt
PB 82228, 2508 EE Den Haag
T: 070 - 358 94 79 | F: 070 358 51 97
E: alt@altkamboer.com

ADVOCAAT CENTRAAL

SOFTWARE VOOR DE ADVOCATUUR

KEI?

Ja natuurlijk!

AdvocaatCentraal koppelt met uw e-mail, boekhouding, de Raad voor Rechtsbijstand en binnenkort ook met de Rechtspraak!

Tel. (035) 543 55 66

www.advocaatcentraal.nl

Voor al uw toga's binnen de advocatuur en rechtspraak

Laan op Zuid 664 | 3071 AB ROTTERDAM
Tel.: 010-303.19.37 | Fax: 010-303.19.38
info@altoga.nl | www.altoga.nl

Altoga vervaardigt in eigen beheer gebruiksvriendelijke en behaaglijke toga's (en toebehoren) van een kwalitatief hoogwaardige wollen stof (**cool wool**). De toga's kunnen op maat maar ook in confectiematen besteld worden.

Altoga hanteert een **levertijd van 2 weken**. Indien gewenst, kan er een spoedopdracht gegeven worden zodat de levertijd (zo mogelijk) verkort kan worden.

Altoga is ideaal gevestigd **schuin tegenover de Rechtbank te Rotterdam** zodat een bezoek aan de Rechtbank gemakkelijk gecombineerd kan worden met het laten opnemen van uw maten (graag een afspraak maken). Indien gewenst, kunnen ook op afwijkende tijden afspraken geagendeerd worden.

Altoga biedt tevens de mogelijkheid om voor elk gewenst bedrag een **cadeaubon** aan te schaffen en daarin een persoonlijke tekst op te laten nemen.

Altoga is een initiatief van mr. N. Köse-Albayrak, advocaat te Rotterdam

TER ZITTING

GIF

DOOR / LARS KUIPERS

Ook ouderen mengen zich in het pandemonium op internet. Meneer E. staat terecht voor opruiing en haatzaaien op Facebook.

Je weet maar nooit, moet de officier van justitie hebben gedacht toen hij het bevel gaf tot aanhouding van meneer E. Op 21 april 2016 zou bondskanselier Angela Merkel een bezoek brengen aan Middelburg om daar de Four Freedoms Awards in ontvangst te nemen voor haar vluchtelingenpolitiek. Drie maanden eerder, toen bekend werd dat ze de prijs zou krijgen, schreef meneer E., 77 jaar oud, in een besloten Facebook-groep: 'Gewoon neerknallen! Deze EU-nazi, landverraadster en moslim/USA-vazal!' Na zijn aanhouding bleef meneer E. drie dagen in de cel. 'Op Facebook is het lastig om in te schatten hoe reëel zo'n dreigement is,' zegt de officier van justitie in Arnhem. 'Zoals hij hier zit, lijkt meneer me niet echt een bedreiging voor de samenleving. Maar zijn uitlatingen zijn dat wel. Dit is een gif dat wordt verspreid via internet.'

'Hebt u iets tegen mevrouw Merkel?' wil de rechter weten. 'Ik heb helemaal niets tegen mevrouw Merkel. Ik heb dat geschreven uit woede over hoe er met mensen wordt omgegaan in Europa. Echte vluchtelingen hebben gewoon recht om hier te zijn. Maar het gaat mij om die anderen die hierheen komen.'

'Als u achter de computer zit en u schrijft dit soort dingen,' wil de rechter weten, 'wat gaat er dan door u heen?'

'Niets,' is het antwoord.

'Maar waarom doet u het dan?'

'Ik ben gewoon te ver gegaan,' zegt de verdachte. 'Ik ben van Facebook af. Ik wil nog een paar rustige jaren hebben.'

'Ik weet niet of het iets met ouderdom te maken heeft,' zegt de rechter. 'Het gaat erom dat het gevolgen kan hebben als u dit soort dingen zegt.'

'Ik heb er ontzettend spijt van,' zegt meneer E. 'Ik had de kolder in de kop.'

De officier van justitie eist een werkstraf van tachtig uur.

Voor de advocaat valt hier weinig eer te behalen. Of toch?

'Misschien,' zegt ze, 'kunt u de rechter vertellen wat u op dit moment doet voor mensen in Syrië.' En de verdachte, een oud-ingenieur, vertelt dat hij helpt een irrigatieproject op poten te zetten voor boeren in de buurt van Aleppo.

Of het verschil maakt? 'Ik zal maar aannemen dat u zelf nu ook vindt dat u te ver bent gegaan,' zegt de politierechter. Zijn vonnis: tachtig uur werkstraf, waarvan de helft voorwaardelijk.

 Meer weten? Lees de uitgebreide versie op advocatenblad.nl, rubriek Ter Zitting.

AGENDA

DE SLUIER VOORBIJ?

Hoe vrij ben je als moslima in de westerse samenleving? En binnen de eigen religieuze gemeenschap? In samenwerking met het *World Opera Lab* en de Boekenclub *Fatima's Verhalen* organiseert De Balie een avond waarin via gesprekken en de kunst vrijheid in de hedendaagse westerse samenleving wordt onderzocht.

Datum: 4 februari 2017, vanaf 20.00 uur.

Plaats: De Balie, Kleine-Gartmanplantsoen 10, Amsterdam.

Meer info: debalie.nl.

EEN KWESTIE VAN BESCHAVING

We denken te weten wat onze gezamenlijke normen zijn. Maar wat is de aard van onze Nederlandse polder-samenleving anno 2017 en wat zijn de grenzen van wat we onze beschaving noemen? Een gesprek over de collectieve moraal onder leiding van Wilfred Scholten, met onder meer James Kennedy, Amerikaan en auteur van *Beknopte geschiedenis van Nederland*, en historicus Arend Jan Boekestijn.

Datum: 6 februari 2017, vanaf 20.00 uur.

Plaats: Rode Hoed, Keizersgracht 102, Amsterdam.

Meer info: rodehoed.nl.

MAROKKAANS RECHT IN FAMILIE- EN VREEMDELINGENZAKEN

Achtergronden van het Marokkaanse familierecht en nationaliteitsrecht, voor zover relevant voor Nederlandse migratierecht- en familieadvocaten, komen in deze cursus aan bod. Denk bijvoorbeeld aan familierechtelijke complicaties bij terugkeer naar Marokko en aan de Marokkaanse regelgeving over huwelijk, echtscheiding, gezag en omgang.

Datum: 9 februari 2017, vanaf 12.00 tot 17.15 uur.

Plaats: Cursus- en Vergadercentrum Domstad, Koningsbergerstraat 9, Utrecht.

Meer info: stichtingmigratierecht.nl.

MEER OOG VOOR DE WEDERPARTIJ

TEKST / ERIK JAN BOLSIUS BEELD / JIRI BÜLLER

Jan Willem Loman heeft woorden als verbinding, kwetsbaarheid en leiderschap voor in de mond liggen. Met een 'talking stick' in zijn hand gaat hij het Scheveningse strand op. Bemiddelen gaat bij hem boven procederen.

Nog voordat Jan Willem Loman (54) het winterse strand van Scheveningen op loopt, pakt hij een boek uit zijn auto. Hij bladert het door en laat de indrukwekkende natuurfoto's zien van een 'trail' in Botswana en Zuid-Afrika die hij jaarlijks begeleidt. Dat doet hij in het kader van het leiderschapsprogramma van de *Foundation for Natural Leadership* waar hij als vrijwilliger aan is verbonden. 'Het is echt *into the wild*, tussen de *big five* een week lang, met acht man en twee gidsen. Je praat met elkaar over

de dingen waar je in de waan van de dag minder snel over praat. Intussen zie je ook nog mooie beesten in die overweldigende natuur, waar alles met elkaar verbonden is. Onder de sterrenhemel, rond het kampvuur, zonder tenten, krijg je inzichten waar je anders niet zo snel toe komt. Dat is magisch.' Een van de rituelen tijdens zo'n trail is de *talking stick* die hij in zijn hand heeft. 'Degene die hem oppakt, krijgt de gelegenheid om vanuit zijn hart iets te vertellen. De anderen zijn stil. Geen adviezen, geen tips. Het werkt vooral mooi bij mannen.

Die krijgen eindelijk de gelegenheid eens door te praten.'

Met achter zich het nieuwe reuzenrad op de Scheveningse pier en het oranje van de ondergaande zon, stevent Loman noordwaarts over het lege strand. Hij let op zijn hond die vooruit rent. Loman is ruim dertig jaar advocaat en werkt sinds 1999 bij het Haagse Ekelmans & Meijer. 'Ik ben advocaat en mediator in zakelijke geschillen. Ik procedeer niet zo vaak. Dat heeft te maken met mijn eigen ontwikkeling. Ik heb geleerd dat je dit beroep op een andere manier kunt invullen, waarbij mediationvaardigheden een belangrijke *tool* zijn. Die vaardigheden pas ik trouwens ook toe in mijn rol van facilitator in Afrika.'

Loman beschrijft hoe hij veel meer dan in het begin van zijn carrière ook naar de belangen van de wederpartij kijkt. Hij heeft geleerd wat het effect is van zich kwetsbaar opstellen. 'Kwetsbaarheid is een voorwaarde om verbinding met iemand te maken. Als ik iets van mezelf laat zien, laat jij ook meer van jezelf zien.

Wie is Jan Willem Loman?

1999-nu:	Advocaat en partner Ekelmans & Meijer
1997-1999:	Advocaat Trenité Van Doorne
1996:	Company counsel Ordina
1991-1995:	Company counsel Borsumij Wehry/Hagemeyer
1988-1991:	Advocaat De Brauw Blackstone Westbroek
	Getrouwd, drie kinderen

‘Rond het kampvuur, onder de sterrenhemel, krijg je inzichten’

Ook de wederpartij moet het gevoel krijgen dat hij gezien wordt. Dat betekent helemaal niet dat je het eens bent met zijn standpunt, maar wel dat je een situatie creëert die tot verbinding leidt. Die verbinding leidt tot groei in de communicatie en een betere uitwisseling van ideeën. Dat geeft een beter resultaat.’

Het leiderschapsprogramma dat hij faciliteert, gaat over persoonlijke ontwikkeling. ‘Ik denk dat goed leiderschap vooral uit persoonlijke ontwikkeling voortkomt.’ Het idee dat zijn ondernemende klanten daar niet op zitten te wachten en al helemaal niet willen betalen voor ‘softe praatjes’, gaat er bij Loman niet in. ‘Mijn klant merkt direct dat ik, als het goed is, veel meer tot de kern van de zaak kom, goed naar hem luister, dingen snel samenvat, en empathisch met hem omga. Dat is verre van *soft*, omdat ik juist de confrontatie met hem aanga. Dat gaat ook op voor een directeur met een minderheidspak-

ket aan aandelen. Als de meerderheidsaandeelhouder hem eruit wil hebben, gaat het niet alleen om de poen en het exitpakket dat hij kan krijgen als directeur. Hij is ook teleurgesteld en vaak boos. Ik zorg dat daar ruimte voor is.’

Voor Loman is mediation een belangrijk deel van zijn werk geworden. Hij geeft het voorbeeld van een *business mediation* in een geschil binnen een kwekersfamiliebedrijf. ‘Er ontstond ruzie over de beoogde overname van een ander kwekersbedrijf. Een van de zoons, volgens andere familieleden het zwarte schaap, ging niet akkoord, maar vader zette het toch door. Zoonlief dreigde met een procedure voor de Ondernemingskamer wegens wanbeleid. Door de betrokken advocaten werd mediation geïnitieerd. Uiteindelijk liet deze zoon zich uitkopen en daarbij werd het huis van de vader in de aandelenuitkoop meegenomen, als apart onderdeel

van de transactie. Want in de mediation kwam eruit dat de vrouw van het zwarte schaap al vanaf het begin op dat huis aasde. Zij had geen optimale relatie met haar schoonmoeder en de oplossing zat ’m in een aparte mediation met die twee dames. Ik weet niet of ze samenkerst hebben gevierd, maar ik weet wel zeker dat je hier bij de rechter helemaal niet aan toekomt.’ Met uitzicht op de schepen die liggen te wachten tot ze op mogen stomen naar Rotterdam, vertelt Loman dat er altijd wel onrust in hem zit. ‘Ik zoek rust op door naar Afrika te gaan. Die combinatie van de wilde natuur en die dieren is heel apart, geeft vele inzichten. Deel uitmaken van een groter geheel maakt mij nederig en trots. Elke keer kom ik als een ander mens terug. Dat helpt me in mijn praktijk, in mijn contacten met mijn collega’s. Ik krijg er een duidelijkere focus door, laat me minder afleiden.’

Cursusaanbod voorjaar 2017

UL-Alumni
10% korting

*Nu ook cursussen te Amsterdam en Den Haag

Juridisch Post Academisch Onderwijs

Specialisatiecursus Bijzondere Curator in Jeugdzaken

Do 19 en vr 20 jan, 09.00-19.00u

15 PO NOvA (8 jur/7 beroepsv.), 15 MFN (cat. 2)

De tweede terugkomdag Bijzondere Curator

Do 26 jan, 15.00-20.30u

4 PO NOvA, 4 MFN (cat. 2)

KEI - Digitalisering in het civiel procesrecht - 2017

Do 16 feb, 13.00-17.15u

4 PO NOvA, 4 PWO

Nieuw

Verdiepingscursus Enquêterecht

Di 21 mrt en 4 apr, 14.30-21.30u

8 PO NOvA

VIEPA Verdiepingscursus: procederen in IE-zaken (gerelateerd)

Di 28 mrt, 11 apr, 16 mei, 6 jun, 10.00-16.30u

20 PO NOvA

Nieuw

Actualiteiten Arbitrage

Do 6 apr, 09.30-17.00u

6 PO NOvA, 6 KBvG

Verdiepingscursus Europese Subsidieregelingen

Vr 7 apr, 13.00-17.15u

4 PO NOvA, 4 PWO

Verdiepingscursus Echt Engels

Ma 10 en Di 11 apr, 14.30-21.00u

Nieuw

Congres netwerkend financieren

Do 13 apr, 13.00-17.30u

4 PO NOvA, 4 PWO

Gratis

te Den Haag

Nieuw

Lustrumcongres Hazelhoff Centre

Do 11 mei, 10.00-17.00u

PO NOvA t.z.t. in aanvraag

Nieuw

Basiscursus Intellectuele Eigendom voor de praktijk

Do 11 en 18 mei, 10.00-16.30u

10 PO NOvA

Eerste terugkomdag alumni opleiding Gerechtelijk Deskundige

Vr 12 mei, 14.30-18.00u

2 punten LRGD

Nieuw

Basiscursus Ambtenarenrecht

Di 16 en 23 mei, 10.00-16.30u

10 PO NOvA

Verdiepingscursus Finance for Lawyers: Balans- en jaarrekeninglezers voor juristen

Wo 17 en 24 mei, 14.30-21.00u

10 PO NOvA, 10 KNB

Nieuw

Congres Onroerend goed transacties in een veranderende juridische omgeving

Vr 19 mei, 10.00-17.15u

5 PO NOvA, 5 KNB

Nieuw

Actualiteiten Digitalisering in het bestuursrecht (KEI) - 2017

Di 23 mei, 12.30-17.15u

4 PO NOvA, 4 PWO

Actualiteiten Zedenwetgeving

Di 23 mei, 10.00-16.30u

5 PO NOvA

Nieuw

Vaardigheden: helder en foutloos formuleren

Di 30 mei, 10.00-16.30u

5 PO NOvA, 5 LRGD

Actualiteitencursus EU-verdedigingsrechten

Di 30 mei, 10.00-16.30u

5 PO NOvA

Nieuw

Praktijkserie Omgevingswet 2017

Wo 31 mei, 7 en 14 jun, 12.30-17.15u

(los te volgen)

4 PO NOvA, 4 PWO

Nieuw

te Amsterdam

Studiemiddag Brexit

Medio april/mei

Nieuw

Seminar Corruptie en machtsmisbruik lagere overheden

Medio mei/juni

Nieuw

Verdiepingscursus Electronisch Contracteren

Medio mei/juni

4 PO NOvA

Nieuw

Actualiteiten Data-lekken/IT-beveiliging

Medio mei/juni

4 PO NOvA

Nieuw

Actualiteiten IT overeenkomsten/software recht/licenties

Medio mei/juni

4 PO NOvA

Nieuw

Actualiteiten Jaaroverzicht IT-recht

Medio mei/juni

4 PO NOvA

Nieuw

Causaliteit & Schade - een leerstuk voor iedere jurist

Do 1 jun, 15.00-20.15u

4 PO NOvA

Basiscursus Huurrecht 2017

Vr 2 en 9 jun, 10.00-16.30u

10 PO NOvA

Vaardigheden: onderhandelen met succes

Di 6 jun, 10.00-16.30u

5 PO NOvA

Symposium KEI

Do 8 of 15 jun, 14.30-21.30u

6 PO NOvA

Nieuw

Verdiepingscursus Staatssteun

Vr 9 en 16 jun, 10.00-16.30u

10 PO NOvA, 10 PWO

Studiemiddag Jihadisme & Terrorisme

Vr 9 jun, 13.00-17.15u

4 PO NOvA

Verdiepingscursus Legal English

Ma 12 en 19 jun, 14.30-21.00u

10 PO NOvA

Universiteit
Leiden
Rechtsgeleerdheid

Juridisch PAO

Opleidingen | Cursussen
Symposia | Incompany

www.paoleiden.nl

Bij ons leer je de wereld kennen

Basiscursus Mededingingsrecht

Di 13 en 20 jun, 10.00-16.30u

10 PO NOvA

Masterclass Herstel- en slachtoffergericht werken 'Mediation in strafzaken in de praktijk'

Ma 12 jun, 10.00-16.30u

5 PO NOvA

Vaardigheden: Effectief schrijven

Do 15 jun, 10.00-16.30u

5 PO NOvA, 5 LRGD

Verdiepingscursus Strafrecht: Interpretatie van Bewijs

Do 15 jun, 16.00-21.00u

4 PO NOvA

Verdiepingscursus Huurrecht 2017

Vr 16 en 23 jun, 10.00-16.30u

10 PO NOvA

Masterclass Herstelrecht en kinderrechten Mediation in jeugdzaken vanuit internationaal en nationaal perspectief

Ma 19 jun, 10.00-16.30u

5 PO NOvA

Masterclass procederen in arbeidszaken (zowel Wwz als KEI)

Ma 19 jun, 09.30-17.00u

6 PO NOvA

Actualiteiten beslag- en executierecht

Di 20 jun, 13.00-17.15u

4 PO NOvA

De do's en don'ts in de rechtszaal

Do 22 jun, 13.00-17.30u

4 PO NOvA

Actualiteiten contracteren

Do 22 jun, 09.30-17.15u

6 PO NOvA

Actualiteiten Wet normering topinkomens

Di 22 jun, 10.00-16.30u

5 PO NOvA, 5 PWO

Verdiepingscursus Ontslagrecht

Vr 23 en 30 jun, 10.00-16.30u

10 PO NOvA

Actualiteiten Overheidsaansprakelijkheidsrecht

Vr 23 jun, 09.45-16.15u

5 PO NOvA, 5 PWO

Actualiteiten Burgerlijk procesrecht

Ma 26 jun, 13.00-17.15u

4 PO NOvA

Verdiepingscursus bestuurlijke voorprocedures in de praktijk

Ma 26 jun, 09.30-17.00u

6 PO NOvA, 6 PWO

Actualiteiten bestuursrecht

Di 27 jun, 14.00-17.15u

3 PO NOvA, 3 PWO

Actualiteiten pensioenrecht

Di 27 jun, 16.00-21.30u

4 PO NOvA

Vaardigheden: Responsieplicht in strafzaken: consequenties voor de argumentatie

Do 29 jun, 09.30-17.15u

6 PO NOvA

Nieuw

Nieuw

te Amsterdam

te Amsterdam

Actualiteiten Omgevingsrecht

Do 29 jun, 12.30-17.15u

4 PO NOvA, 4 PWO

te Amsterdam

Actualiteiten Wet Bescherming Persoonsgegevens

Medio jun

5 PO NOvA

Basiscursus Privacy en gegevensbescherming

Medio jun

10 PO NOvA

Symposium spoorrecht

Medio jun

6 PO NOvA

Nieuw

Actualiteiten ontslagrecht

Medio jun

6 PO NOvA

Actualiteiten vreemdelingen- en vluchtelingenrecht

Medio jun

6 PO NOvA, RvR

Leiden Revisited

Vr 1 sept, 14.30-19.30u

2 PO NOvA, 2 KNB

Basiscursus Kwekersrecht

Ma 18 en 25 sept, 10.00-16.30u

10 PO NOvA

Actualiteiten Auteursrecht 2017

Ma 6, 13, 20 nov, 16.00-19.15u

8 PO NOvA

Actualiteiten Telecommunicatierecht 2017

Medio nov

Nieuw

Specialisatieopleidingen

Specialisatieopleiding Gerechtelijk deskundige

Start wo 13 sept 2017, 14.30-21.30u

Specialisatie & Permanente educatie Civiele Cassatieadvocatuur - VERNIEUWD

Start ma 6 mrt 2017

42 PO NOvA

Specialisatieopleiding Ondernemingsrecht

Start do 9 feb 2017, 14.30-21.30u

50 PO NOvA, 50 NEVOA, 50 KNB

Specialisatieopleiding Contracteren

Start do 30 mrt 2017, 14.00-21.30u

42 PO NOvA, 42 NEVOA

Specialisatieopleiding Arbeidsrecht

Start di 14 mrt 2017, 14.00-21.30u

58 PO NOvA (VAAN), 58 NEVOA

Executive leergang

Integriteitsrisicomanagement voor trustkantoren/service-providers

Start do 13 apr 2017, 14.15-21.45u

Nieuw

Specialisatiecursus Huurrecht

Start vr 2 jun 2017, 10.00-16.30u

20 PO NOvA

Leergang, jihadisme, terrorisme: ideologie, recht en beleid

Start wo 1 nov 2017

48 PO NOvA

Nieuw

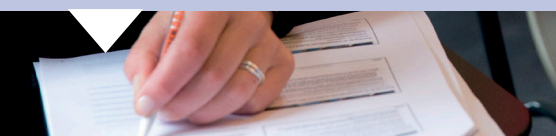
Specialisatieopleiding Overheidstransacties via verdelingsmechanismen

Start sept 2017

Nieuw

Voor meer informatie over een van deze trajecten:
www.paoleiden.nl of vraag kosteloos een informatiepakket aan
via pao@law.leidenuniv.nl

Voor een volledig overzicht kijkt u dan op onze website
www.paoleiden.nl

Pronken met valse veren

Tal van organisaties loven prijzen uit voor 'de beste' advocaat. In veel gevallen wordt nauwelijks onderzoek gedaan of moet de genomineerde de award kopen; pure egostreling en potentieel misleidend. Desondanks groeit het aantal neprijzen én hun ontvangers.

De wereld van de juridische ego awards

DOOR / NATHALIE GLOUDEMANS-VOOGD
BEELD / RONALD BROKKE

De *crystal meth* van de juridische wereld; zo noemt de Amerikaanse marketing consultant voor advocatenkantoren Lee Feldman de wildgroei aan juridische *rankings* en *awards*. In de Verenigde Staten alleen al telde hij 1200 verschillende juridische prijzen. Het aantal lijstjes woekert, ziet Feldman, ondanks dat onderzoeken en cliënten bevestigen: dit doet niks voor ons. Zo onderzocht *The BTI Consulting Group* in 2016 voor de Amerikaanse verenigingen van juridische marketing professionals LMA en LFMP wat de *return on investment* van inzendingen bij legal awards was. Dat bleek minder dan tien procent. Toch zei tachtig procent van de respondenten in 2017 evenveel of meer tijd en geld te inves-

teren in het prijzencircus. Behalve dat het kantoren weinig oplevert, zijn er ook ethische vragen te stellen bij deze praktijken. Veel awards blijken namelijk gekocht of gebaseerd op gebrekkig onderzoek. Maar meedoen is volgens Feldman net zo verslavend als methamfetamine. Ook in Nederland blijven de *bullshit awards* oprukken. 'Ik zie steeds vaker advocatenkantoren pochen met nepawards,' zegt advocaat Sander Schouten van AMS Advocaten in Amsterdam. 'Ik word zelf doodgegooid met dubieuze mails.' Zo roept het Britse bedrijf *Legal's Finest* ook in Nederland 'Recommended Attorneys' en 'Recommended firms' uit, compleet met het

certificaat van de award. Die ene advocaat of dat ene kantoor wordt op de website van *Legal's Finest* uitgelicht als de expert op een bepaald rechtsgebied. Welke criteria daarbij zijn gehanteerd, is niet duidelijk. Waar advocaten in het verleden gratis

'Het ergste wat je kunt doen, is je cliënten onderschatten'

op de lijst verschenen, is de voorwaarde tegenwoordig dat er eerst een contributie wordt betaald. Eigenlijk opereert *Legal's Finest* meer als een marktplaats, vermomd als award. En in eigen land loofde *Welkom!*, ►

een bedrijf dat *hospitality checks* verkoopt, onlangs nog een prijs uit voor het meest gastvrije advocatenkantoor. Wellicht leuk voor een persbericht en wat aandacht, maar de grondslag voor de onderscheiding was wel erg dun. *Welkom!* baseerde het onderzoek vooral op vragenlijstjes ingevuld door dertig kantoren die het bedrijf zelf aanschreef.

ONDERZOEK

Natuurlijk zijn er gerenommeerde publicaties die lijsten produceren van geschikte advocaten en echte awards uitreiken (zie kader). Zo wordt *Chambers & Partners* uit Engeland vrij algemeen als gezaghebbend gezien. Een jaar lang verrichten de ruim honderdzeventig leden van het research- en redactieteam onderzoek onder cliënten, bekijken ze de inzendingen van kantoren zelf en beoordelen ze recent werk van kantoren. Hun methodologie staat beschreven op de website, alle onderzoekers en redacteuren staan met naam en toenaam gepresenteerd. *Chambers* zegt expliciet niet te citeren uit de inzendingen die kantoren zelf doen en kantoren hoeven ook niet te betalen voor hun *submission*.

Maar wie prominenter in beeld wil komen, moet wat ponden overmaken. Bovendien gaan er wel kosten in het uitwerken van de inzendingen zitten. Uit het onderzoek van de Amerikaanse juridische marketeersverenigingen LMA en LFMP bleek dat de *Chambers-submissions* het meest vergen van Amerikaanse kantoren. Dat werk dient vervolgens vaak als basis voor inzendingen bij andere boekwerken.

Het Britse *Who's Who Legal*, of *WWL*, zoals de publicatie zich vanwege verwarringsgevaar met na-apers steeds vaker noemt, baseert zich juist op peer review. Per uitgave besteedt *WWL* ongeveer twee maanden aan onderzoek, vertelt senior researcher Tim Jenkins. 'In ons onderzoek mailen we bedrijfsjuristen en advocaten op een bepaald rechtsgebied en vragen hen wie zij nomineren.

Dat mogen geen kantoorgenoten zijn. Daarna nemen we interviews af. In een relatief kleine jurisdictie als Nederland spreken we voor een rechtsgebied als fusies en overnames ongeveer tien tot vijftien mensen, zodat we er zeker van zijn dat we de beste advocaat vinden. Uiteindelijk kiezen we per rechtsgebied één iemand uit,' zegt Jenkins. Geld verdient een publicatie als *WWL* bijvoorbeeld met betaalde, uitgebreide biografieën van de betrokken advocaten. 'Iedereen op de lijst krijgt een gratis basic plaatsing,' zegt Jenkins. 'Maar bedrijven kunnen ook betalen voor een uitgebreider profiel, advertenties of betaalde content. Dan schrijft een advocaat een inhoudelijk artikel, dat wij verder verspreiden.' Op de website van *WWL* staat uitdrukkelijk dat een plekje niet te koop is.

Over award-imitatoren, die soms onder bijna dezelfde naam opereren, wil Tom Barnes, de uitgever van

'Als het gebakken lucht is, moet je het niet verkopen als iets moois'

WWL, niet veel zeggen. 'Met eventuele verwarring gaan we reactief om. We focussen ons op wat we wel kunnen controleren: kwaliteit leveren. Onze samenwerking met de *American Bar Association* en de *Queen's award for enterprise* (de hoogste koninklijke onderscheiding die bedrijven in het Verenigd Koninkrijk krijgen bij bijzondere prestaties, *red.*) zegt iets over wat we doen. Onze awards zijn gebaseerd op onderzoek; we doen niet aan *cold-calling*. Onze naam en onze reputatie onderscheiden ons van de na-apers.'

MISLEIDING

Die *copycats* zijn in toenemende mate een probleem, bevestigt *WWL*-onderzoeker Jenkins. Niet elke advocaat kan prijken op de hoog aangeschreven lijstjes van *Chambers*, *Who's Who Legal*, *The Legal 500* of *IFLR1000*. Ma-

lafide prijzenaanbieders zijn in dat gat gesprongen. Hun verdienmodel: geld binnenhalen met nepawards. Voor een nietsvermoedende cliënt ziet de erkenning er net zo professioneel uit als van gerenommeerde publicaties. Vaak gaat het om buitenlandse websites die *out of the blue* mailen: er is onderzoek gedaan naar de beste advocaat op een bepaald gebied en u bent de uitverkorene. Het enige dat de advocaat in kwestie hoeft te doen, is een abonnement nemen, een bepaald bedrag betalen of een badge, plaque of award kopen om de prijs te krijgen.

Dit zijn vaak bedrijven die awards uitreiken op verschillende vakgebieden binnen het volledige spectrum van de zakelijke dienstverlening, in een groot aantal landen. Veel werk voor de onderzoekers dus, maar onduidelijk is hoe dat onderzoek in elkaar steekt. Neem bijvoorbeeld de Britse publicatie *Corporate INTL*, in de markt sinds 2005.

Het blad heeft naar eigen zeggen meer dan zeventigduizend lezers, die ofwel investeerders, leiders van bedrijven of adviseurs

van bedrijven zijn. *Corporate INTL* claimt de meest actieve en ervaren advocaten, consultants en accountants in honderdvijftig landen te vinden. Over hoe dat gaat, staat op de website weinig. Wel zijn er meerdere links die leiden naar een pagina voor online betalingen.

Dat is de crux bij veel '*phony awards*': de leden van de jury zijn niet bekend, er is geen serieus onderzoek gedaan, advocaten kunnen zichzelf nomineren en op zichzelf stemmen en er zal eerst betaald moeten worden. 'Maar dan weet je toch dat het onzinprijzen zijn?' vindt advocaat Sander Schouten. Pronken met nepveren rikt volgens hem naar misleiding. 'Je hebt als advocaat de beroepseer hoog te houden. Als het gebakken lucht is, moet je het niet verkopen als iets moois. Dat grenst wat mij betreft aan het onbetamelijke.'

‘Het is ongewenst,’ bevestigt voorzitter van het dekenberaad en deken van Breda-Middelburg Emilie van Empel. ‘Pochen met een nepaward is niet wat een advocaat betaamt.’ Toch zal een deken een advocaat niet tuchtrechtelijk aanpakken puur na de constatering dat het kantoor bedenkelijke prijzen promoot. ‘Het kan misschien wel meespelen als er bijvoorbeeld vijf klachten of signalen binnenkomen die te maken hebben met de kwaliteit en er prominent op de website staat dat diegene “*Lawyer of the year*” op dat vakgebied is.’ Van Empel vertelt dat de dekens voor hun kantoorbezoeken altijd de website van kantoren bekijken en ook vragen stellen over wat kantoren doen ter promotie. ‘Als we het idee hebben dat een prijs onbetrouwbaar is, geven we een aanwijzing de vermelding weg te halen vanwege misleiding.’

EGO

‘Advocaten doen dit voor andere advocaten,’ zegt social media en online expert Elja Daae over de awardwereld. ‘Natuurlijk levert het een leuk nieuwtje op als je een award gewonnen hebt, maar dan praat je alleen maar over jezelf. Terwijl je eigenlijk je potentiële cliënten zou moeten overtuigen hoe je hen waarde gaat bieden.’ Voor de jurist is het duidelijk: als je moet betalen om een award te krijgen is het geen prijs, maar een advertentie. ‘Dan maak je gewoon reclame.’ Bovendien: als een prijs echt niks voorstelt, weten je potentiële cliënten dat ook, denkt Daae, in het verleden verantwoordelijk voor business development bij Freshfields. ‘Het ergste wat je kunt doen, is je cliënten onderschatten. Met drie keer klikken hebben zij door dat het nep is.’ Maar het lastige volgens Daae is: dit soort awards kan ook werken. ‘Misschien krijg je wel enorm goede links naar je website of levert een vermelding een waardevolle advertentie op. Dan moet je de afweging maken: vind je dit het risico waard en past het bij je imago? Ook zou ik altijd heel goed

De geschiedenis van de lijstjes

James B. Martindale was advocaat en ondernemer. In 1868 maakte hij een lijst van naar zijn idee betrouwbare advocatenkantoren (en banken en makelaars) in elke Amerikaanse stad en al snel in plaatsen over de hele wereld. Twee jaar later volgde *Hubbell's Legal Directory*. De uitgaven kwamen in 1931 samen als de *Martindale-Hubbell Law Directory*; eigenlijk een soort Gouden Gids voor advocaten. De publicatie bestaat nog steeds en probeert zich via moederbedrijf LexisNexis te transformeren naar de eenentwintigste eeuw. Vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw kwam het idee van toetsing op: een advocaat, of kantoor, werd niet meer puur op een lijst gezet, maar aangeraden door een organisatie die onderzoek had gedaan onder de goegemeente. *Who's Who Legal* (sinds 1996) gebruikt deze vorm van peer review en wordt gezien als een gezaghebbende publicatie.

Tegelijkertijd bedachten de oprichters van *Chambers & Partners* en *The Legal 500* eind jaren tachtig, begin jaren negentig een andere vorm van validatie. Deze bedrijven lieten advocatenkantoren inzendingen opstellen met hun wapenfeiten van het afgelopen jaar, de zogeheten *submissions*. Onderzoekers vullen de informatie aan met interviews van klanten en geselecteerde advocaten. Daarna stellen de redacteurs rangen op van kantoren en advocaten op verschillende rechtsgebieden. *Chambers* en *The Legal 500* staan hoog aangeschreven. Ook een gezaghebbende publicatie als *IFLR1000* werkt met deze vorm van onderzoek en inzendingen.

Ook zijn er allerhande awards in het leven geroepen door andere publicaties en platforms. Zo reikt de website *The Lawyer* Europese prijzen uit waar de afgelopen jaren Nederlanders of Nederlandse kantoren kans op maakten; de negentien leden van het jurypanel staan op de website. In eigen land looft Advocatie.nl de Gouden Zandlopers uit; dit jaar zijn sommige prijzen gebaseerd op objectieve criteria, zoals de snelste groei in de periode 2012-2017, maar kunnen advocaten ook hun eigen kantoor of zichzelf nomineren voor een aantal andere prijzen. Een driekoppige jury oordeelt over die nominaties.

nagaan wat je precies krijgt.’ Een andere afweging is de tijdsinvestering. ‘Voor veel kantoren zijn de *Chambers* en *The Legal 500* belangrijk: je moet erin staan,’ zegt Daae. ‘Maar er gaat veel werk in zitten en de interviews blijven soms aan de oppervlakte. Publiciteit is natuurlijk mooi, maar op wie probeer je indruk te maken? Je kunt je afvragen hoeveel invloed die vermeldingen hebben op cliënten.’ Dat effect lijkt in Nederland gering, in elk geval bij de grotere klanten. Arnold Brakel, *Global Head Legal Wholesale Banking Lending & Payments*, *Cash Management* bij ING en voorzitter van het Nederlands Genootschap van Bedrijfsjuristen (NGB), vermoedt dat bedrijfsjuristen nauwelijks rekening houden met de decoraties die advocaten zeggen gekregen te hebben. ‘Ik kan natuurlijk niet spreken voor alle zeventienhonderd NGB-leden, maar mijn indruk is dat bedrijfsjuristen niet kijken naar

welke awards een advocaat allemaal heeft gewonnen. We letten veel meer op wat iemand inhoudelijk gedaan heeft.’ Brakel heeft zelf zich nooit verdiept in prijzen die advocaten noemen bij pitches. ‘*Chambers* gebruiken we soms als we in een ons onbekende jurisdictie een advocaat met een bepaalde expertise nodig hebben. Dus ik kan me voorstellen dat voor kleinere bedrijven dat soort publicaties helpen bij de vraag: wie moet ik hebben? Maar de grotere bedrijven weten dat wel.’

Voor de klanten hoeven advocaten zich dus niet in te laten met de juridische ego awards en ook ethisch roept de praktijk van sommige publicaties vraagtekens op. Wie toch mee wil doen met het prijzencircus vaart het best een eigen koers, adviseert Daae: ‘Handel niet puur uit ego. Aan testimonials van cliënten heb je meer: het is echter en het past waarschijnlijk beter bij je.’ ■

‘VOOR VEEL ADVOCATEN KAN EEN BREDERE BLIK GEEN KWAAD’

De advocatuur is kritisch over minister Van der Steur. Zijn wetsvoorstellen over verhoorbijstand, gefinancierde rechtsbijstand en mediation vielen slecht. De bewindsman zelf is niettemin vol lof over de advocatuur. Hoewel ook hij de nodige ‘verbeterpunten’ weet te noemen.

DOOR / KEES PIJNAPPELS BEELD / JIRI BÜLLER

Als komend voorjaar de landelijke verkiezingen zijn, heeft VVD'er Ard van der Steur er precies twee jaar opzitten als minister van Veiligheid en Justitie. Zijn korte ambtsperiode krijgt waarschijnlijk alleen een demissionair vervolg. De kans op een nieuwe termijn als minister is klein. Los van de verkiezingsuitslag gaan Haagse ‘Kremlinwatchers’ ervan uit dat de VVD na jaren het departement V&J moet opgeven.

Als het aan de 47-jarige oud-advocaat ligt, blijft hij nog een tijdje op zijn post. ‘Ik ontleen veel energie aan mijn werk. Gesprekken die ik voer, werkbezoeken die afleg. Een voorbeeld, ik was onlangs in Enschede, op werkbezoek bij de politie. Daar had ik indringende gesprekken met agenten die vervolgd waren geweest voor overtreding van de geweldsinstructie, ze hadden hun vuurwapen gebruikt. Toevallig was er ook een advocaat op ▶

Daamen, advocaten.

CASSATIE IN STRAFZAKEN UITBESTEDEN?

Besteedt u een cassatiezaak aan ons uit, dan doen wij enkel de cassatieprocedure.

Mr. H.M.W. Daamen is lid van de Vereniging van Cassatieadvocaten in Strafzaken (VCAS).

Wij werken ook op basis van toevoeging.

Bezoek de site voor onze resultaten.

WWW.CASSATIESTRAFRECHT.NL

De juiste
slagkracht in uw
executietraject!

CAMINADA & VAN LEEUWEN
gerechtsdeurwaarders & incasso

Ondernemingsweg 2D
2404 HN Alphen aan den Rijn
T 0172 44 36 34
F 0172 44 36 50
E info@cvi-incasso.nl
I www.cvi-incasso.nl

AantjesZevenberg
ADVOCATEN

C A S S A T I E
I N C I V I E L E Z A K E N

Mr. K. Aantjes
aantjes@aantjeszevenberg.nl

Mr. F.I. van Dorsser
vandorsser@aantjeszevenberg.nl

070-3906260 | www.azcassatie.nl

RechtStaete

VASTGOEDADVOCATEN & BELASTINGADVISEURS

ZOEKT: Advocaat-stagiaire vastgoedrecht

Beginnend of met enige werkervaring

OVER RECHTSTAETE

Wij zijn een topkantoor op het gebied van commercieel vastgoed in brede zin, met een geïntegreerde civiel- en bestuursrechtelijke praktijk. RechtStaete is opgericht in 2001 en daarmee het eerste en oudste Nederlandse niche kantoor van vastgoedadvocaten en belastingadviseurs. Ruim 15 jaar lang zijn wij adviseur/advocaat van (institutionele) beleggers, banken, projectontwikkelaars, aannemers, woningcorporaties, overheden, non-profit-organisaties, property- en assetmanagers en (vermogende) particulieren. Kortom alle partijen die actief zijn op de commerciële vastgoedmarkt.

WIJ ZOEKEN EEN ADVOCAASTAGIAIRE DIE

- bijna of recent is afgestudeerd in het Nederlands recht dan wel 1 tot 2 jaar ervaring heeft in de advocatuur of als bedrijfsjurist;
- affiniteit heeft met juridische aspecten van het vastgoed zoals huur, bouw, koop/verkoop en projectontwikkeling dan wel de ambitie heeft om zich daarin te verdiepen;
- analytisch is en over sterke mondelinge en schriftelijke uitdrakkingsvaardigheden beschikt;
- commercieel is ingesteld en graag betrokken is bij onze organisatie;
- bereid is om in wisselende teamverbanden te werken.

JIJ ZULT WERKZAAM ZIJN

- op het gebied van het algemene contractenrecht, koop, huur en andere vastgoed gerelateerde rechtsgebieden, maar mogelijk ook actief zijn in zaken op het gebied van het bestuursrecht;
- in een gemengde advies-, transactie- en procespraktijk.

RECHTSTAETE BIEDT

Een aangename werkomgeving waar humor zeker niet op de laatste plaats komt. Regelmatig moet er hard gewerkt worden, maar er is ook tijd voor bezinning en ontspanning. Een leergierige en ambitieuze medewerker heeft ruime mogelijkheden om zichzelf te ontplooiën en wordt daarbij ondersteund met goede begeleiding en opleiding.

Aansprekende cliënten maken het werken bij RechtStaete uitdagend en interessant. Verder heeft RechtStaete uitstekende arbeidsvoorwaarden.

MEER INFORMATIE

Voor meer informatie kun je contact opnemen met Charles van Rijckevorsel, partner, T: 020-5730360 E: cvr@RechtStaete.nl.

SOLLICITATIE

Biedt bovenstaande mededeling voldoende aanleiding om een gesprek aan te gaan? Stuur dan je sollicitatiebrief en curriculum vitae naar Luc van Dijk, partner, E: lvd@RechtStaete.nl.

het bureau, die mij aansprak op de verhoorbijstand. Hij was het erg oneens met het beleid, maar bleek niet op de hoogte van de hoed en de rand. Ik kon hem gelukkig uitleggen hoe het werkelijk zat. Zo werd een ontevreden advocaat in tien minuten tijd een tevreden advocaat.'

Van der Steur volgde in maart 2015, halverwege de regeerperiode van Rutte II, zijn partijgenoot Opstelten op. De Rotterdamse oud-burgemeester moest het veld ruimen naar aanleiding van de bonnetjesaffaire en de Teeven-deal met drugs crimineel Cees H. Van der Steur erfde een complex ministerie, met de nodige hoofdpijndossiers. Hij heeft het er desondanks best aardig afgebracht, vindt hij zelf. 'Toen ik aantrad, lag er een financiële uitdaging voor het departement. Sinds ik ben aangetreden is er 1,7 miljard euro aan de begroting van Veiligheid & Justitie toegevoegd. Voor een deel is dat incidenteel vanwege de asielcrisis, voor een groot deel – 700 miljoen euro – structureel. Nu hebben we een solide begroting, waarvan ook het parlement geen aanleiding zag voor structurele bijstellingen.'

WAPENFEITEN

De nieuwbakken minister mocht aan de slag met de dubbele opdracht van het departement: versterken van de rechtsstaat en verbeteren van de veiligheid. Op beide terreinen heeft het voormalig TK-lid 'concrete maatregelen genomen en redelijke successen geboekt'. Hij noemt enkele wapenfeiten. 'Ik ben er trots op dat ik de reorganisatie van de Nationale Politie een stap verder heb mogen brengen. Dat geldt ook voor de rechtsbijstand, het tot uitvoering brengen van de aanbevelingen van de commissie-Wolfsen. Dat is een proces dat ik heel graag wil afronden.' Het wetsvoorstel over de gefinancierde rechtsbijstand gaat naar verwachting eind januari in consultatie. Van

der Steur is ook bezig met de herziening van het Wetboek van Strafvordering, in zijn ogen een 'ongelooflijk belangrijk dossier'. Een karwei waar de bewindsman graag verder mee wil. 'Het is een spectaculair project,

mooi om te mogen doen. Tot dusver hebben we alleen de voorbereidingen getroffen. De grote wijzigingen komen er nog aan.'

Die wijzigingen zijn talrijk, voerspelt de minister. 'Het gaat om het mogelijk maken van digitalisering, om verbetering en versimpeling van maatregelen. Maar ook om het helder maken en beter clusteren van alle bepalingen waardoor het voor advocaten en andere betrokkenen eenvoudiger wordt met het wetboek om te gaan. Het is vooral een moderniseringsslag. Voor iedereen wordt helderder wat de rechten en plichten zijn en hoe de procedures zijn.' Vanuit de advocatuur wordt die ambitie met argusogen bekeken. De NOvA vreest voor een moeizame en tijdrovende operatie, die niet per se leidt tot een beter werkende strafketen. Niettemin hamert Van der Steur op de noodzaak van modernisering. 'De basis van het wetboek is nog steeds negentiende-eeuws. In de loop der tijd is er een hoop op- en aangebouwd. Je praat over een negentiende-eeuwse, op stoom aangedreven auto waar een iPad is ingebouwd om aan de moderne eisen te voldoen. Herziening is een heel zorgvuldig proces.'

VERSCNONINGSRECHT

Een mogelijke aanpassing betreft de aanpassing van het verschoningsrecht van advocaten. 'De advocatuur is voor mij onbetwist een van de pijlers van onze rechtsstaat. Daar horen rechten bij, maar ook plichten. Zoals het procesmonopolie en het verscho-

ningsrecht. We zijn in overleg met de orde om te zien of en hoe we verduidelijkingen kunnen aanbrengen in het verschoningsrecht. De orde realiseert zich ook dat het verschoningsrecht niet mag worden misbruikt om

criminele activiteiten te verhullen. Daar zijn we het met elkaar over eens.'

Van der Steur is nog niet zover dat hij kan ingaan op details. Bovenal geldt: zorgvuldigheid

gaat boven snelheid. 'Het is een oude discussie, waarbij het OM al meermalen heeft aangegeven dat zij misbruik ziet. Ikzelf vind dat lastig, want ik ken al die individuele gevallen niet. Er zijn belangrijke redenen waarom advocaten en notarissen het verschoningsrecht hebben en moeten behouden. We moeten er met elkaar voor zorgen dat er geen discussie en twijfel over ontstaan of blijven bestaan.'

AFFINITEIT

Voordat Van der Steur naar de Haagse toren van Veiligheid en Justitie verhuisde, was hij lid van de Tweede Kamer. Daarvoor opereerde hij ruim tien jaar lang als advocaat, tot 2010. Voelt hij zich advocaat of politicus? 'Ik ben al zes jaar geen advocaat meer. Ik voel me geen advocaat meer, ik voel wel affiniteit met de advocatuur.' Bestaat de kans dat hij terugkeert naar de advocatuur, mocht zijn politieke loopbaan ten einde komen? 'Ik sluit niets uit. Een bijzondere aantrekkingskracht van de advocatuur is de diversiteit van het werk. Je werkt samen met andere mensen, voor andere mensen. Het gaat altijd ergens over, het is altijd interessant.'

Van der Steur ziet met goedkeuring dat de advocatuur een ontwikkeling heeft doorgemaakt. Vooral wat het toezicht betreft. 'Daar zijn grote stappen gezet. Ik noem de rol van de dekens, de proactieve aanpak bij bezoeken aan advocatenkantoren. ►

'Ik ben niet geschikt als mediator'

Maar ook het college van toezicht. Ik hoop dat daar in de toekomst nog extra stappen worden gezet, ter bescherming van de rechtzoekende. Het lijkt me een heel logische stap dat advocaten zich alleen maar specialist op een bepaald rechtsgebied mogen noemen als ze ook lid zijn van de betreffende specialisatievereniging.

Wat ik ook goed zou vinden, is dat de eisen die de Raad voor Rechtsbijstand stelt een-op-een overeenkomen met die van de orde. Als je eenmaal bent toegelaten als advocaat met een bepaalde specialisatie, kom je dan ook in aanmerking om gefinancierde rechtsbijstand te verlenen? Dat betekent dat er nog een aantal stappen gezet moet worden door de orde.'

De minister heeft nog meer op zijn wensenlijstje. 'Als je advocaten, rechters en officieren van justitie spreekt, dan vinden ze allemaal van elkaar dat ze hun werk niet goed doen. Daar is nog een slag te winnen. Ik heb als Ka-

merlid al eens in een motie opgeroepen met elkaar in gesprek te gaan. Er gebeurt al van alles op dat punt, maar het kan veel beter. De drie elementen rechtspraak, OM en advocatuur vormen een gezamenlijke pijler onder de rechtsstaat. Zorg nou dat je meer met elkaar communiceert over elkaars kwaliteiten en problemen. Voor een deel gebeurt dat. Rechters praten met dekens. Ik vind dat het structureler en ruimer kan. Dan moet iedereen ook bereid zijn kritiek en verbeterpunten te accepteren.' Met de digitalisering van de rechtsketen kan het ook wel een tandje sneller, stelt Van der Steur. Dat het verplicht digitaal procederen iets is uitgesteld is niet erg, zolang de vaart er maar in blijft. 'Ten aanzien van KEI hebben we niet zoveel tijd.

Op dat punt zal de advocatuur wel haar digitale poot moeten bijtrekken. Ik ken advocaten, en ik zit zelf misschien in de middenmoot, die niet erg enthousiast worden over digitalisering. Ik ken er ook die voorloper zijn. Wat dat betreft, is de advocatuur net zo breed als de samenleving. Ik denk wel dat er binnen de advocatuur veel mogelijkheden zijn om meer te doen met ICT en digitalisering, ook in kwaliteitsverbetering en betere advisering.

Ook hier geldt weer: zorgvuldigheid voorop. Ik heb er geen belang bij een beroepsgroep te dwingen die niet klaar is. Dat levert alleen maar gedoe op. Het werk van advocaten is veel te belangrijk om risico's mee te nemen.'

MEDIATION

Als VVD-Kamerlid diende Van der Steur in 2013 een initiatiefwetsvoorstel in om mediation in de rechtspraak te verankeren. Als minister kwam hij met een nieuw voorstel. Mediation is voor Van der Steur, zoals hij zelf zegt, één van

zijn dierbare onderwerpen. Het ziet er echter niet naar uit dat hij zijn wet zelf door de Tweede Kamer kan loodsen. Daarvoor is de tijd te kort en het verschil van mening te groot. 'Het is ingewikkeld. De consultatie is achter de rug. We hebben meer dan vijftig reacties ontvangen. Goede reacties ook, maar ze zijn het niet allemaal met elkaar eens. De mediators vinden dat het niet ver genoeg gaat, de advocatuur vindt dat het veel te ver gaat. Ik vind het van groot belang om zo'n groot mogelijk draagvlak te hebben. Ik wil in februari met al die partijen om tafel gaan zitten om te proberen hieruit te komen.' Nederland telt circa drieduizend mediators, van wie ongeveer negenhonderd advocaat zijn. Van der Steur wil niet zozeer regels stellen aan

mediation als wel aan mediators. 'Iedereen die een beetje verstand heeft van mediation snapt dat je nooit regels moet stellen aan mediation zelf. Het mooie van mediation is nou juist dat er geen regels zijn. Dat je de vrijheid aan partijen en mediator laat om het zo in te richten als het hen goedgeeft. Behalve de afspraak over vertrouwelijkheid en de mediationovereenkomst, daar is geen discussie over. De uitkomst is ook vormvrij, binnen de grenzen van de wet. Tegelijkertijd vind ik wel dat als je het verschoningsrecht toekent, je er ook eisen aan mag verbinden. Ik vind dat mediators ervaren en goed opgeleide mensen moeten zijn. Dat vinden ze zelf ook.'

Zelf ziet hij zich niet als mediator, zegt Van der Steur resoluut. 'Ik ben niet geschikt als mediator. Belangrijke kernkwaliteiten bezit ik niet. Je moet zeer geduldig zijn en iedereen laten uitpraten. Ik voldoe niet aan die criteria. Ik doe het ook niet voor mezelf. Ik ben een echte advocaat.'

RECHTSBIJSTAND

Eén van de felste debatten het afgelopen jaar betrof de gefinancierde rechtsbijstand. Toen Van der Steur de aanbevelingen van de commissie-Wolfsen overnam, vond hij nagenoeg alle organisaties uit de advocatuur tegenover zich. In de Kamer zag de minister zich gedwongen de grens van 900 toevoegingspunten los te laten. Hij laat zich niet verleiden tot het noemen van een nieuw getal. 'De commissie-Wolfsen heeft gezegd: eigenlijk betaalt de minister de advocatuur per punt te veel, maar we adviseren geen aanpassingen te doen. Dan groeien we toe naar wat het in de toekomst moet worden. Dat vond ik een verstandig voorstel. Daar is ook een mooi voorbeeld van. Onder staatssecretaris Teeven heeft de NVJSA (de Nederlandse Vereniging van Jonge Strafrechtadvocaten) aangegeven dat er nog echt wel wat te doen is ten aanzien van de punten.

'De advocatuur moet haar digitale poot bijtrekken'

Ard van der Steur

2015-nu:	minister van Veiligheid en Justitie
2010-2015:	lid Tweede Kamer VVD
2009-2015:	eigenaar/advocaat Legaltree
2006-2013:	eigenaar Sturgeon Training
2006-2009:	parttime docent burgerlijk recht Universiteit Leiden
2002-2014:	VVD-raadslid Warmond/Teylingen
1995-2006:	advocaat bij NautaDutilh
1992-1995:	medewerker NOvA

Dat er zaken zijn waar te veel en zaken waar veel te weinig punten voor gegeven worden. Het is volkomen logisch daarnaar te kijken. Dat is in het belang van iedereen.'

PUNTEGRENS

De commissie-Van der Meer, eind vorig jaar in het leven geroepen, houdt momenteel de puntentoekening tegen het licht. Puntengrens en puntenhoeveelheid zijn geen communicerende vaten, waarschuwt Van der Steur. 'Een uur is een uur. De vraag hoeveel punten je moet krijgen voor welke rechtsverrichting staat helemaal los van de vraag hoeveel toevoegingen je mag doen.'

Beide zijn bepalend voor de omzet, het zijn toch twee knoppen waar je als minister aan kunt draaien? 'Tuurlijk, dat hebben we ook gezien. Er zijn advocaten die buitengewoon succesvol zijn om met rechtsbijstand een astronomisch hoog inkomen te realiseren. Anderen vinden dat veel moeilijker. Vandaar dat de commissie-Van der Meer daar goed naar kijkt.'

De commissie-Wolfsen hanteert als uitgangspunt dat een advocatenkantoor een kwart van de omzet uit commerciële activiteiten moet halen. Of dat gegeven overeind blijft, weet Van der Steur nog niet. 'Daarover heb ik nog geen standpunt ingenomen, omdat ik eerst in overleg wil met de orde. Ik begrijp het standpunt van de commissie-Wolfsen wel. Laten we eerlijk zijn. Ik denk dat voor heel veel advocaten een bredere blik geen kwaad kan. Ik heb dat zelf ook ervaren. Ik heb anderhalf jaar arbeidsrecht gedaan en anderhalf jaar ondernemingsrecht, om vervolgens in ondernemingsrecht verder te gaan. Die bredere blik op de beide rechtsgebieden heeft mij altijd geholpen integraal naar problemen te kijken. Ik kan me wel voorstellen dat het voor bepaalde rechtsgebieden of in bepaalde geografische gebieden ingewikkeld is.' Net zoals zijn voorgangers had

ook Ard van der Steur te kampen met incidenten. Om er een paar te noemen: de voortslepende Teeven-deal, een geënceneerde foto van Volkert van der Graaf, onterechte kritiek op patholoog-anatoom George Maat. De minister is er vrij nuchter onder. Incidenten zijn inherent aan de baan, is zijn overtuiging. 'Het ministerie van Veiligheid en Justitie, met al die mensen en uitvoeringsdiensten die

'Zorg dat je meer communiceert over elkaars problemen'

onder mijn verantwoordelijkheid vallen, houdt zich dag in, dag uit bezig met vreselijk belangrijke dingen. Dat is een kostbaar bezit, maar geen rustig bezit. Als er iets niet goed gaat, is het vrijwel altijd ernstig. Dat maak het heel dynamisch. Ik doe mijn werk met veel plezier en blijf dat doen zolang mij de gelegenheid geboden wordt.' ■

Een onthullend kijkje in de rechtszaal in de nieuwste columnbundel van de Haagse advocaat Raymond de Mooij

- ✓ Derde bundel met de populaire columns die eerder verschenen in het *AD* en *Den Haag Centraal*.
- ✓ Laat je meevoeren in zaken van kleurrijke mensen onder wie dames van plezier, oplichters, vastgoedondernemers, een tosti-meisje, boze huurders en vele anderen.
- ✓ Niet eerder kreeg je zo'n onthullend inzicht in de verwickelingen in en rond de rechtszaal.

19,90
EURO

LAWYERS FOR LAWYERS

CHINESE ADVOCATEN WORDEN GECONTROLEERD EN BEDREIGD

DOOR / TATIANA SCHELTEMA

Chinese advocaten zijn verplicht binnen hun kantoor een 'orgaan' van de Communistische Partij aan te stellen om een partijvriendelijke koers te bewaken. Advocaten als Jiang Tianyong, die mensenrechtenschendingen aankaarten, kunnen zomaar maandenlang 'verdwijnen'. Op de Dag van de Bedreigde Advocaat 2017 werd aandacht gevraagd voor hun situatie.

Op 20 december plaatste de jeugdafdeling van de Chinese Communistische Partij een curieus filmpje op haar Weibo-account, de Chinese variant van Twitter. 'Het identiteitsregistratiesysteem is een belangrijk instrument voor de openbare veiligheid in de moderne maatschappij,' zegt een hitserige vrouw, begeleid door een vrolijk stockmuziekje. 'Stelt u zich voor dat naast u in de trein iemand zit die valselijk iemand anders' identiteit heeft aangenomen om per trein te kunnen reizen. Als u merkt dat deze persoon zeven telefoons en elf simkaarten bij zich heeft, zou u niet bang zijn? En als u erachter komt dat deze man nauwe contacten onderhoudt met een kwaadaardige religieuze organisatie, zou u dan niet willen dat oom agent ingreep?' Die engerd is de bekende mensenrechtenactivist Jiang Tianyong, advocaat van (onder andere) de verboden boeddhistische beweging Falun Gong. Op 21 november stapte hij in de trein van Changsha naar Beijing. Sindsdien is hij van de aardbodem verdwenen. In 2011 'verdween' hij ook al eens voor twee maanden en werd ernstig gemarteld. In 2012 werd Jiang door veiligheidsbeambten in elkaar geslagen, in 2014 zat hij ruim twee weken in hechtenis. Aan zijn confrontaties met het gezag hield hij acht gebroken ribben en een gescheurd trommelvlies over.

'Sinds het aantreden van Xi Jinping (in november 2012, *red.*) is de Communistische Partij (CCP) vooral bezig met het consolideren van macht en het legitimeren van gezag,' zegt advocaat Kit Chan van de China Human Rights Lawyers Concern Group (CHRLCG), via Skype vanuit Hongkong. 'Bedenk dat de oprichters aan de macht kwamen door een oorlog – zij verkregen legitimiteit door hun heldendom. Voor de huidige machthebbers, zonen en kleinzonen van de oprichters, geldt dat niet en vormt

de steeds sterkere *civil society* een enorme bedreiging. Ze zijn doodsbenuwd voor een "kleurenrevolutie" zoals in de voormalige oostbloklanden.'

Daarom probeert Xi de marxistische leer, overgoten

met een nationalistisch sausje, nieuw leven in te blazen, denkt Chan. 'De theorie is vastgelegd in een artikel uit 2012 dat vlak voor zijn aantreden verscheen. Men gaat ervan uit dat "buitenlandse machten" veranderingen van onderop proberen te bewerkstelligen. Er werden vijf groepen benoemd die zo de "eenheid van de staat" zouden bedreigen: mensenrechtenadvocaten, ondergrondse kerken, dissidenten, online activisten en achtergestelden. Dat advocaten zo'n belangrijk doelwit zijn,

is omdat zij beschikken over een belangrijk instrument – kennis van de wet – om de regering uit te dagen.' Afgelopen november werden door het ministerie van Justitie nieuwe 'administratieve maatregelen voor advocatenkantoren' uitgevaardigd. 'In het verleden bemoeide de partij zich ook al met het beleid van kantoren, maar nu is het officieel,' zegt Chan. De nieuwe regels verplichten kantoren ertoe het gezag van de CCP te steunen, om een 'orgaan' van de CCP te installeren dat het kantoorbeleid bewaakt en het is advocaten verboden om zich publiekelijk te verzetten tegen de autoriteiten, bijvoorbeeld door te proberen invloed uit te oefenen op de publieke opinie. Kantoren die niet meewerken, kunnen een vergunning wel vergeten.

Jiang Tianyong raakte zijn vergunning in 2009 al kwijt. 'Hij is eerder beschuldigd van "oproepen tot ondermijning van het staatsgezag", dus we vermoeden wel waar dit heen gaat,' zegt Chan. 'Volgens de wet krijgt iedere arrestant een advocaat te spreken, maar de opsporingsbeambte moet daar toestemming voor geven. In zaken waar "de nationale veiligheid" speelt kan hij dat weigeren.'

Beeld uit de film
The Devil's Advocate
(1997)

ETHIEK OP DE ZUIDAS

Zuidasadvocaten treden op als adviseur van grote bedrijven en praten niet zelden mee in de boardroom. De Panama Papers hebben de discussie over beroepsethiek aangewakkerd. Wat houdt dat eigenlijk in? 'Als je wilt dat advocaten bepaalde normen en waarden voor ogen hebben, zul je die moeten intraineren.'

DOOR / TATIANA SCHELTEMA

De Britten zijn er klaar mee. Sinds 1 januari stelt Her Majesty's Treasurer iedereen die ook maar speelt met de gedachte aan belastingontwijkingsconstructies een astronomisch hoge boete in het vooruitzicht en de adviseurs in kwestie – bankiers, accountants en advocaten – zullen publiekelijk te kakken worden gezet. Hoe dat er in de praktijk straks uitziet, is nog even de vraag, maar de boodschap is duidelijk: belastingontwijking is een maatschappelijk probleem en de losse moraal van de *'tax evasion enablers'* een structureel onderdeel ervan. Nederland speelt met zijn bedrijfsvriendelijke belastingklimaat een centrale rol bij offshore-constructies en dus riep ook de rol van Nederlandse adviseurs vragen op.

Op 14 december installeerde de Tweede Kamer de Parlementaire ondervragingscommissie fiscale constructies om 'inzicht te krijgen in de werkwijze van trustkantoren en de fiscale adviespraktijk en de effectiviteit van het toezicht daarop'. Grote kans dat er ook Zuidasadvocaten worden opgeroepen. 'Het doel is om informatie te vergaren: wat speelt er nou allemaal?' zegt commissievoorzitter Ed Groot (PvdA). 'Er zit ook een verantwoordingskant aan. Laat die advocaten- en trustkantoren maar laten zien wat ze doen. Wat de toegevoegde waarde is voor Nederland. Laat daar wat meer maatschappelijk debat over zijn.' Sinds uit de Panama Papers, (de gelekte administratie van het Panamese offshore advocatenkantoor Mossack Fonseca) bleek hoe bedrij-

ven en particulieren sinds eind jaren zeventig grote sommen geld wegslieden naar belastingparadijzen, gieren ook bij Nederlandse adviseurs van fiscale constructies de zenuwen door de keel, al wordt in de Panama Papers zelf slechts één Nederlands kantoor bij naam genoemd. 'Ethiek leeft op de Zuidas,' beaamt Jonathan Soeharno (39), advocaat bij De Brauw Blackstone Westbroek en hoogleraar Rechtspleging in rechtsfilosofisch perspectief aan de Universiteit van Amsterdam. Soeharno is bij uitstek deskundig op het onderwerp: hij is naast jurist ook theoloog en filosoof, promoveerde op de beroepsethiek van rechters, hield zijn oratie over 'de waarde van de eed', en hamert als bestuurslid van de Stichting Beroepsopleiding Advocaten op permanente aandacht voor ethiek ►

tijdens de opleiding van jonge advocaten. Dat is nodig, vindt Soeharno, alleen al omdat onoorbaar gedrag terugslaat op de héle beroepsgroep. ‘Dus als je wilt dat advocaten bepaalde normen en waarden voor ogen

‘Je moet niet kijken naar *what’s legal* maar naar *what’s right*’

hebben, zul je die moeten intraineren. Specifiek voor de Zuidas is bijvoorbeeld dat jonge advocaten – wellicht door het strenge up or out-systeem – de compagnon nog weleens zien als de cliënt, terwijl zij een eigen verantwoordelijkheid hebben voor het behandelen van de zaak.’ Gezien de diversiteit van de huidige balie ligt dat ingewikkelder dan vroeger, toen de advocatuur voornamelijk bestond uit witte mannen (en vooruit: een enkele vrouw) met aardappels in de keel van wie je ongeveer wel wist welk normen- en waardestelsel ze aanhingen. ‘De toegang wordt tegenwoordig door verdienste bepaald,’ zegt Soeharno. ‘Iedereen met een universitaire opleiding rolt zo de advocatuur in. Maar we weten eigenlijk niet goed wat er tussen de oren zit van de mensen die je aanneemt.’ Dat is niet uniek voor de advocatuur, denkt Soeharno: normen en waarden zijn sinds de ontzuiling een privékwestie geworden. ‘Vroeger zag je aan welke krant iemand las uit welke zuil hij kwam. Tegenwoordig kan het van alles zijn. Het probleem is dat we ook niet meer weten op welke normen en waarden we elkaar kunnen aanspreken in het publieke domein.’ Daar hebben de zuilen – met alle bijbehorende sociale verbanden – plaatsgemaakt voor algemene waarden als vrijheid en gelijkheid. Waarden die voorheen slechts dienden als omkadering, geboden door de staat, waarbinnen de verschillende morele stelsels konden bestaan. ‘Zo van: we moeten gelijk met elkaar omgaan. Je ziet dat die omkadering zélf een

soort moraal is geworden. Alleen: die waarden zijn leeg. Je kunt er eigenlijk heel weinig mee.’

Anders gezegd: het recht zélf wordt gezien als moraal, terwijl het dat niet per se is, zeker niet binnen de advocatuur. Kenmerkend aan de Panama Papers is dat de meeste constructies vielen binnen de kaders van de wet. De advocaten die de ingewikkelde bedrijfsconstructies op touw zetten, deden niks verkeerd, vonden ze zelf. Alleen opereerden ze losgezongen van de échte wereld. ‘We zijn in een wereld geraakt waarin we ons te weinig bekommeren om normen en waarden,’ zegt Steven Schuit bij een cappuccino in de bar van het Amsterdamse Hilton Hotel. ‘Toen Balkenende (oud-premier, CDA, *red.*) daar in 2002 over begon, had hij een punt. Toen herkende ik het niet, die christelijke motivatie inspireerde mij niet zo.’

Inmiddels is hij op zijn schreden gekeerd. Als lid van de adviesraad van een vrijwilligersorganisatie die jonge (Zuidas)professionals koppelt aan hulporganisaties zag hij hoezeer mensen hunkeren naar zingeving van het bestaan. ‘Dat gevoel van leegte, van niet-zinnig bezig zijn had ik zelf nooit gehad! Waar kwam die behoefte vandaan?’

STUDENTENOPSTAND

Schuit (74) studeerde af in 1968, het jaar dat de Parijse studentenopstand oversloeg naar Nederland en de maatschappelijke orde voorgoed veranderde. In 1980 zette de ambitieuze jonge advocaat op eigen houtje een kantoorvestiging van Loeff op in New York. ‘Ik wilde weg uit Nederland, de grote wereld in, en zag op dat moment dat de échte ontwikkelingen op het gebied van fusies en overnames lagen in de Verenigde Staten. In Nederland kenden we die praktijk helemaal niet.’ Toen hij tien jaar later terugkwam nam hij de M&A-praktijk mee. Andere kantoren volgden; in die

tijd zijn de huidige Zuidaskantoren ontstaan. Schuit werkte lange tijd bij Allen & Overy en stond aan de wieg van de Law Firm School, de opleiding voor stagiaires van Zuidaskantoren. Nu is hij hoogleraar Corporate Governance and Responsibility aan Nyenrode Business University en benadrukt, net als Soeharno, het belang van ethiek in de advocatuur. ‘We zijn in de advocatuur erg afgedreven in de richting van regels, in plaats van maatschappelijk acceptabel resultaat. Maar je moet niet kijken naar “what’s legal”, maar naar “what’s right”. Toch zie je dat de meeste mensen koersen op “what’s legal”, en dat ze eigenlijk ook helemaal geen idee hebben van “what’s right”. Het is niet zo dat ze welbewust afkoersen op maatschappelijk onaanvaardbare oplossingen, maar dat ze gewoon naïef zichzelf achterna rennen in de hoop daarmee de cliënt te plezieren.’

MISVATTING

Dat is een grote misvatting van wat je rol is als advocaat. Schuit: ‘Ik denk dat we in de advocatuur wel gezien hebben dat we een niet te verwaarlozen bijdrage leveren aan hoe het bedrijfsleven aankijkt tegen zichzelf.’ Zeker van de boardroomfluisteraars, advocaten die meepraten over het beleid van ondernemingen zoals ook Schuit lange tijd deed bij bedrijven als FrieslandCampina, ABN AMRO of KPN, wordt verwacht dat zij niet alleen adviseren of iets mag, maar ook of het maatschappelijk aanvaardbaar is.

Die spiegel functie kun je volgens Schuit alleen maar inhoud geven door zélf, buiten je werk om, maatschappelijk betrokken te zijn. ‘Ik vind eigenlijk dat je tegen mensen moet zeggen: je wordt hier nóóit partner als je niet minstens in drie besturen hebt gezeten of minstens een paar maatschappelijk zinvolle projecten hebt geleid. Want dat is wat cliënten willen: een moreel kompas, iemand met een visie die in staat is om oplossingen te vinden die ondersteunend zijn aan maatschappelijk zinvolle doelen.’ Daarvoor moet je wel snappen hoe de maatschappij in elkaar zit en dat leer

je niet bij de cursus ‘trusted advisor’ in de beroepsopleiding, vindt Schuit, maar door kranten te lezen, naar het theater te gaan, een buurthuis te besturen. ‘Je moet eigenlijk ook de Nexus-conferentie bezoeken – dáár worden belangrijke dingen besproken. Dát is de ethiek die ik zoek. Ethiek is niet droogzwemmen met goed en kwaad, maar je bewust zijn van de onderliggende waarden bij maatschappelijke keuzes. Waarom willen wij de Russen niet in de Krim? Wat is er mis met wat Erdoğan doet in Turkije? Hoe moet de *Brexit* verlopen? Waarom wil je corruptie bestrijden? Wat zegt Shakespeare ervan?’ Juist aan die algemene ontwikkeling schort het op de Zuidas, moppert Schuit. ‘Eerstejaars hebben geen idee hoe de wereld in elkaar zit. Niemand leest de krant. Er is ook geen reflectie op het nieuws. Er is nauwelijks culturele belangstelling. Ik ga veel naar concerten, films, lezingen maar ik zie nooit iemand van mijn kantoor. Waar zijn die lui?!’

BEDRIEGEN

Door de beroepsethiek te relateren aan de maatschappelijke context is ook het kantoorbelang gediend. ‘Aan ethiek “op het droge” heb je geen flicker,’ zegt Schuit. ‘Dan leren we allemaal de tien geboden uit ons hoofd. Maar die kennen we toch al? Die heb je niet nodig. Dat je niet mag bedriegen, hoef je me niet te vertellen. En soms moet je wél bedriegen. Liegen is niet per se verboden, maar hoe je maatschappelijk functioneert en daarop reflecteert, moet je leren. Je hebt dus mensen nodig die je coachen, die je confronteren met waarden: waar ben je nou eigenlijk mee bezig?’ Dat gebeurt ook: de meeste kantoren organiseren dilemmagesprekken, soms onder leiding van buitenstaanders, zoals een filosoof. En oud-deken van Amsterdam Germ Kemper ontwikkelde voor de Law Firm School een serie casussen (voor verschillende rechtsgebieden) met dilemma’s waar stagiaires onder leiding van een

partner op kantoor over in gesprek gaan. ‘Ethische dilemma’s op grote kantoren ontstaan doorgaans om twee redenen,’ vertelt Kemper. ‘De onderneming stuurt doorgaans mede erg sterk op tijd en geld, en bij grotere projecten heb je vaak geen overzicht. In een casus denk je na over vragen als: wat is het dilemma, hoe ga ik er mee om, met wie praat je erover? Zo proberen we mensen te dwingen problemen aan te pakken.’ Het beeld bij de buitenwereld is dat de grenzen van ethisch gedrag liggen bij de gedragsregels van de advocatuur. Maar zo simpel is het niet. ‘Zolang je binnen de gedragsregels blijft is er nog heel veel mogelijk,’ zegt Pieter van Regteren Altena, advocaat bij Van Doorne en huidig deken van Amsterdam. ‘De kernwaarden in de advocatuur staan sinds 1 januari 2015 in de Advocatenwet. De hoofdnorm is integriteit, de overige kernwaarden (onafhankelijkheid, partijdigheid, deskundigheid en zorgvuldigheid) zijn daar een afgeleide van. Want als je niet deskundig bent, ben je niet integer, als je het belang van je cliënt niet naleeft ben je niet integer enzovoort. Maar er is geen checklist integriteit. Als die zou bestaan zou het leven heel veel makkelijker zijn.’ Dat gezegd hebbende vindt hij de compliance bij grote kantoren ‘écht goed geregeld’. ‘Als het morele besef al wankel zou zijn, denk ik dat mensen zich wel behoorlijk laten leiden door het feit dat ze weten dat er op ze gelet wordt. Wel zijn de tijden veranderd en is de maatschappelijke impact van handelen een relevante factor. Zo is er geen kantoor meer waar partners nog zelf kunnen kiezen in welke aandelen ze hun geld beleggen.’ De veranderde normen omtrent ethisch gedrag nopen bovendien tot zelfbescherming tegen cliënten die toch de grenzen willen opzoeken. ‘Als een cliënt iets wil waarvan jij denkt dat het ethisch niet gepikt wordt,

kun je het hem moeilijk verbieden. Het is natuurlijk heel raar om iets te verbieden wat volgens het recht op zich gewoon mag. Maar je kunt er donder op zeggen dat de advocaat zo’n cliënt waarschuwt en dat ook schriftelijk gaat bevestigen.’ Maar ook bij bedrijven is de angst voor reputatieschade groot. En dus zie je dat cliënten steeds vaker zélf eisen stellen omtrent ethisch gedrag, zegt Jonathan Soeharno. ‘Bijvoorbeeld dat het kantoor een ethische code dient te implementeren. Of via een ketenbeding, waarbij het kantoor de ethische beginselen van de cliënt in acht dient te nemen. Van banken komt sinds de invoering van de bankierseed weleens de instructie om in een procedure ook voldoende rekening te houden met de belangen van de klant. Dat heeft dan invloed op de wijze waarop je een zaak behandelt.’

GELD

Zo’n ideële werkwijze en strakkere moraal past bij de generatie die nu de advocatuur instroomt en minder geïnteresseerd lijkt in alleen maar geld verdienen. Soeharno: ‘Mijn indruk is dat de generatie tussen de twintig en dertig anders in het leven staat. Ze zijn eraan gewend dat niet alles vanzelf komt:

‘Als een cliënt iets wil waarvan jij denkt dat het ethisch niet gepikt wordt, kun je het hem moeilijk verbieden’

ze moeten lenen voor hun studie, een woning zoeken in deze huizenmarkt, een baan vinden in deze banenmarkt en voelen de druk van de internationale concurrentie. Ze werken hard, maar ze willen ook zinvolle dingen kunnen doen. Ze vinden ethiek ook meer vanzelfsprekend. Ten aanzien van oude generaties, die zich bijvoorbeeld nog tegen de zuilen hebben afgezet, hebben ze mijns inziens wel meer moeite met de vraag wat ethiek inhoudt.’ ■

Zon, zee en inzichten

Haal al uw PO-punten op Curaçao:
een zonnig vooruitzicht.

PAO-intensief cursussen te Curaçao

Van 13 t/m 17 maart 2017 organiseren de Radboud Universiteit en de University of Curaçao PAO-intensief cursussen op het prachtige eiland Curaçao. Topdocenten uit wetenschap en praktijk verzorgen cursussen over het Vermogensrecht en het Ondernemingsrecht. U kunt daarnaast kiezen voor de Masterclass Contracten maken en beoordelen.

Vijf redenen om u in te schrijven:

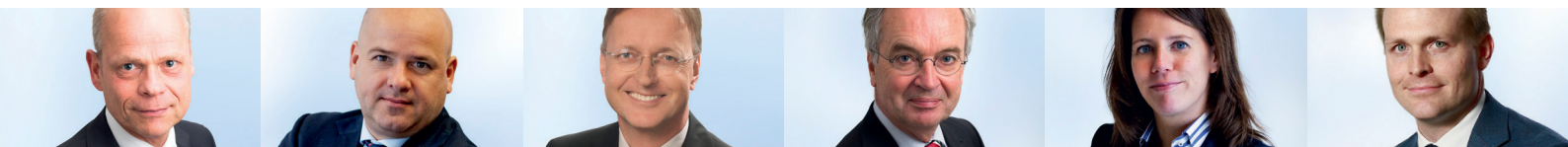
- onderwijs van topdocenten
- al uw opleidingspunten NOvA of KNB in 5 dagen
- cursisten beoordelen PAO-intensief met een 8,0
- ruime gelegenheid om te netwerken met medecursisten
- verblijf op het prachtige eiland Curaçao

Meer informatie of inschrijven? www.cpo.nl/curacao

Verder denken • Scherper zijn

Centrum voor Postacademisch Juridisch Onderwijs

EEN GEACHTTE CONFRÈRE

DOOR / ROBERT SANDERS

Ferdinand Bordewijk (1884-1965)

Ferdinand Johan Wilhelm Christiaan Karel Emil Bordewijk werd op 10 oktober 1884 in Amsterdam geboren. Eenmaal volwassen zou hij in 1919 zijn zes voornamen bij rechterlijke beschikking laten wijzigen in 'Ferdinand', om als literator bekend te worden onder de naam 'F. Bordewijk'. De jonge Bordewijk bracht zijn jeugd door in Den Haag. Hij doorliep daar het gymnasium en studeerde vervolgens rechten in Leiden. Die studie sloot hij op 3 mei 1912 af door op dertig stellingen te promoveren. In 1913 werd hij in Rotterdam als advocaat beëdigd en na een aantal jaren op een Rotterdams advocatenkantoor begon hij in 1919 een zelfstandige praktijk in Schiedam. Datzelfde jaar debuteerde Bordewijk, die drie jaar eerder onder het pseudoniem Ton Ven zonder veel succes al een dichtbundel had gepubliceerd, met de novellebundel *Fantastische vertellingen*. Er zou een omvangrijk en gewaardeerd literair oeuvre volgen, hoewel Bordewijk het schrijven vooral beschouwde als een tijdverdrijf naast zijn advocatenpraktijk. De thematiek van zijn professionele bestaan keerde ook terug in een deel van zijn literaire composities. Het gebouw van de Rotterdamse

handelsschool, waar Bordewijk van 1919 tot 1920 tevens docent handelsrecht was, fungeerde als decor voor de roman *Bint* uit 1934. In de Bildungsroman *Karakter*, verschenen in 1938, slaagt hoofdpersoon Jacob Katadreuffe erin zich dankzij zijn wilskracht en doorzettingsvermogen en ondanks de hevige tegenwerking van zijn vader, de deurwaarder Drevrhaven, op te werken tot een succesvol advocaat op het kantoor van mr. Stroomkoning. In deze roman verwerkte Bordewijk zijn ervaringen die hij als junior in de Rotterdamse rechtspraak had opgedaan. Meer nog liet Bordewijk zijn licht schijnen over de advocatuurlijke praktijk in 'Geachte confrère'. Deze verzameling fictieve brieven verscheen in 1956 met de ondertitel 'splendeurs en misères van het beroep van advocaat'. Bordewijk snijdt er onder meer een aantal beroepsethische kwesties aan, waaronder de vraag of de advocaat van de wederpartij gewaarschuwd moet worden als hij dreigt een termijn te laten verstrijken. Bordewijk heeft zelf aangegeven dat zijn beroep ook van invloed is geweest op zijn literaire stijl. Bordewijk leefde en werkte in het interbellum, een periode

gekenmerkt door maatschappelijke en economische onzekerheid, industrialisering en moderniteit, waarin ook de kunst zakelijker werd benaderd. Bordewijk bediende zich van vooral korte en bondige zinnen zonder al te veel franje en was dan ook een van de exponenten van de 'Nieuwe Zakelijkheid'. Gedurende de oorlogsjaren maakten Bordewijk en zijn echtgenote, de componiste Johanna Roepman (1892-1971) deel uit van het kunstenaarsverzet. Onder het pseudoniem Emile Mandeau publiceerde hij bij de ondergrondse uitgeverij De Bezige Bij de novellebundel *Verbande Erven*. Aan het einde van de oorlog werd het huis van de familie Bordewijk in Bezuidenhout tijdens een bombardement getroffen, waarbij Bordewijks bibliotheek verloren ging. Ook na de oorlog bleef Bordewijk met succes actief als literator. In 1953 ontving hij de P.C. Hooft-prijs voor *De Doopvont* en *Studiën in volksstructuur*. Vier jaar later volgde de Constantijn Huygens-prijs voor zijn gehele oeuvre. Tot zijn dood zou Bordewijk ('ik ben eerst advocaat, dan schrijver') de praktijk blijven uitoefenen. Hij overleed op 28 april 1965 in Den Haag.

GEZIEN

GLIMLACHEN OM GESCHILLEN

Van halve Schwarzenegger tot het Tostimeisje: vastgoedadvocaat Raymond de Mooij schrijft columns die bij juristen een glimlach oproepen.

Veel stenen, veel problemen, vat een van de cliënten van de Haagse vastgoedadvocaat Raymond de Mooij zijn vastgoedportefeuille samen. Dat soort kwesties krijgt De Mooij vervolgens toegeschoven. Het zijn dankbare onderwerpen voor zijn columns in onder meer het *Algemeen Dagblad* en *Den Haag Centraal*. Deftige maîtresses met huurgeschillen wisselen Haagse onderwereldfiguren af. De Mooij verhaalt over halve Schwarzeneggers, kerstdiners zonder restjes en mevrouw Walleetjes, aan wie de bijnaam 'Het Tostimeisje' kleeft (de namen van de betrokkenen zijn overigens verzonnen). De korte stukjes, vaak met een grappige twist aan het einde, zijn nu gebundeld in *Rechtszaken met een glimlach* (Boom juridisch, 2016).

Prettig is dat De Mooij niet alleen maar roeptoetert hoe succesvol

zijn praktijk is. Soms worden de vorderingen die hij instelt namens zijn cliënten afgewezen, af en toe komt een gunstige uitspraak te laat en ook De Mooij vergist zich weleens in de persoon van zijn cliënt, maar 'als advocaat hoef je ook niet alles te weten'.

Verder schuwt De Mooij juridische termen niet, ondanks dat zijn columns in algemene media verschenen. Dat maakt het voor juristen die weten hoe civiele procedures werken herkenbaar en goed leesbaar. Bovendien strooit De Mooij met het jargon uit het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Zo scheidt hij op de valreep, voor KEI start, een klein monument voor de dagvaarding en conclusie van antwoord; ook dat zal bij juristen een glimlach oproepen.

Nathalie Gloudemans-Voogd

GEKWELD

Competitie, noodlot, wraak en vergeving staan centraal in *De juiste man*, de roman van advocaat Max van Olden (1973).

De juiste man (Ambo | Anthos, 2017) is de roman over de wereld van advocaat Oscar Seefelt die op een noodlottige dag instort als zijn zoon verongelukt in het verkeer. Oscar denkt te weten wie hij hiervoor verantwoordelijk kan houden. Als hij tientallen jaren later de kans krijgt wraak te nemen, pakt hij deze met beide handen aan. Max van Olden, advocaat gespecialiseerd in auteurs- en portretrecht, schreef deze roman in navolging van zijn debuut *Lieve edelachtbare*. Een verhaal dat je in één adem uitleest.

Sabine Droogleevers Fortuyn

PROCESFINANCIERING IN NEDERLAND

'Third Party Litigation Funding' (TPF) is het verschijnsel waarbij een derde,

een procesfinancier, een overeenkomst sluit met een *claimant*. Daarin wordt bepaald dat de derde de kosten van de procedure voor het verhalen van de claim op zich neemt in ruil voor een deel van de uiteindelijke

opbrengst. In Europa wordt TPF met name in Engeland en Duitsland veel gebruikt. Ook Nederland kent TPF, maar niet op vergelijkbare schaal. Het is volgens auteur J. Luiten nog de vraag hoe TPF naar Nederlands recht moet worden gekwalificeerd en binnen welke wettelijke kaders het valt. In het boek *Third Party Litigation Funding* (Boom juridisch, 2017) probeert hij daar antwoord op

te geven. Het biedt een overzicht van toepassingen van TPF en de praktijkontwikkeling in Nederland. Ook worden de voordelen en risico's beschreven en wordt de rechtsgeldigheid van TPF besproken. Een duidelijk en overzichtelijk naslagwerk voor elke jurist die meer over procesfinanciering te weten wil komen.

Francisca Mebius

ZWICHTEN VOOR DE VERLEIDING OF EEN DAAD STELLEN?

Een monoloog over de advocatuur, normen en waarden en de verloedering van de rechtsstaat. Acteur Helmert Woudenberg speelt in *Het vierde gezicht* een advocaat die getuige is van de moord op een cliënt.

DOOR / FRANCISCA MEBIUS
BEELD / PAUL HOES

‘**W**at is een advocaat? Is dat iemand die meewerkt aan dat wat wij waarheidsvinding noemen? Of is het iemand die probeert aan te tonen dat de waarheid ook een leugen kan zijn? Wordt een advocaat eigenlijk niet door het weten van de waarheid gehinderd om zijn verhaal goed te vertellen?’

Het is een belangrijke passage uit het toneelstuk *Het vierde gezicht* dat vanaf deze maand in verschillende theaters te zien is. Acteur Helmert Woudenberg (71) vertelt de monoloog die gaat over de advocatuur, normen en waarden en de verloedering van de rechtsstaat. ‘De advocaat is een man die zich afvraagt wat zijn functie eigenlijk is. In hoeverre is hij schuldig aan de liquidatie van zijn cliënt? In hoeverre houdt hij een systeem in stand dat tot dit soort dingen kan leiden?’

Schrijver Frans Strijards kwam op het idee door een liquidatie voor een café in zijn straat in Amsterdam. ‘Er waren affaires in Amsterdam rond haventerreinen en een gifschip waar de gemeente geen greep meer op had,’ aldus Strijards. ‘Er kwamen meer afrekeningen, maar de kern van het verhaal lag bij de eerste afrekening. Het ontstekingsmechanisme was in dat café.’

Het stuk gaat over een advocaat die in het verleden deel uitmaakte van een gerenommeerd advocatenkantoor. Woudenberg: ‘De advocaat

Acteur Helmert Woudenberg tijdens de repetities

zwichtte voor verleiding en liet zich fêteren door criminelen. Hij is een echte sjoemelaar en een alcoholist. Niet iemand die moreel met een wijsvingertje klaarstaat.’

Dat verandert als de advocaat Muller ontmoet, een ex-militair die op het punt staat een schimmig zaakje in de haven te onthullen. Muller werkt voor een beveiligingsdienst bij een afvalverwerker in de haven. Hij is een integere man die ontdekt dat de afvalwerker met de plaatselijke overheid onder een hoedje speelt. De advocaat bewondert de klokkenluider en wil hem bijstaan.

Het probleem is dat hij ook optreedt als juridisch adviseur van de afvalverwerker. Vanwege zijn beroepsgeheim vertelt hij dat niet

aan Muller. Hij probeert de twee cliënten objectief los van elkaar te zien, maar moet uiteindelijk de onmogelijkheid daarvan onder ogen zien. De afvalverwerker ontdekt dat Muller en de advocaat met elkaar in contact staan en de beveiligingsman wordt geliquideerd. ‘Dat is de essentie,’ vertelt Woudenberg. ‘De advocaat vraagt zich af in hoeverre hij heeft bijgedragen aan de dood van zijn cliënt.’ Aan het eind van het stuk wil de weduwe van Muller dat de advocaat de politie informeert over de corruptie en criminele activiteiten. ‘Als hij dat doet,

kan hij het als advocaat in de toekomst wel vergeten,’ zegt Woudenberg. ‘Enerzijds wil hij een daad stellen, anderzijds weet hij niet of hij de moed kan opbrengen.’

‘Hij is een echte sjoemelaar en een alcoholist’

DOSSIER DIGITAAL

Digitalisering is één van de grote thema's binnen de advocatuur. Het *Advocatenblad* belicht de technologische ontwikkelingen geregeld onder de noemer Dossier Digitaal.

© Science Photo Library / ANP

Koppelen met de Rechtspraak

Verplicht digitaal procederen is slechts een kwestie van tijd. Nog even en dan moet elke advocaat inloggen bij MijnRechtspraak om processtukken uit te wisselen. Dat kan ook rechtstreeks, via een speciaal 'stopcontact'. Hoe werkt dat, heb je het überhaupt nodig en wat is er zoal te koop? Een overzicht.

DOOR / KEES PIJNAPPELS

Je moet welhaast een halve IT'er zijn om door de bomen het bos nog te zien. Dat we binnenkort definitief afscheid gaan nemen van de papierwinkel in civiel recht en bestuursrecht is genoegzaam bekend. Maar hoe de nieuwe wereld er precies uit komt te zien, blijft voor velen vooralsnog wat abstract. 'De grootste uitdaging wordt om de interne werkprocessen aan te passen aan het digitaal procederen,' voorspelt Alexander Hijmering van het samenwerkingsverband Silex. Op het eerste gezicht ziet het er vrij eenvoudig uit. MijnRechtspraak werkt niet veel anders dan het portaal van de Belastingdienst. Je logt niet in met DigiD maar met de advocatenpas en vervolgens kun je

processtukken up- en downloaden. Een kind kan de was doen, lijkt het. Met name kleine kantoren, die maar een paar processen per jaar voeren, kunnen daar prima mee uit de voeten, denkt Claudia Heemskerk van ICT-dienstverlener Lexxyn Groep. 'Voor sommige kleine kantoren kan het voldoende zijn te investeren in een goede scanner en een betrouwbare internetverbinding,' zegt ze. Gaat het om veel of omvangrijke zaken of wordt er in teamverband aan dossiers gewerkt, dan is het al snel interessant gebruik te maken van het zogeheten aansluitpunt. Dat biedt kantoren de mogelijkheid rechtstreeks informatie uit te wisselen met de Rechtspraak, vanuit de eigen werkomgeving. Het aansluitpunt laat zich het best vergelijken met een stopcontact in de muur. Of, iets meer tot de verbeelding sprekend, een tankvliegtuig waar een gevechtstoestel tijdens de vlucht kan aankoppelen om brandstof in te nemen. De piloot, lees de advocaat, kan gewoon zijn missie vervolgen terwijl hij kerosine (processtukken) tankt.

KOSTENPOST

Voor ICT-bedrijven zijn KEI en het aansluitpunt 'gefundenes fressen'. Nederland telt vijfduizend advocatenkantoren. De verwachting is dat zeker de helft de voorkeur geeft aan een koppeling boven MijnRechtspraak. De totale markt beslaat miljoenen euro's per jaar. KEI is overigens niet alleen een kostenpost voor de advocatuur. De verwachting is dat digitalisering – uiteindelijk – tot besparing leidt. Denk alleen al aan overbodige repro- en koerierskosten. Om het aansluitpunt te testen, heeft de Rechtspraak contracten afgesloten met drie softwarebedrijven. Dat zijn de officiële testpartners. Daarnaast werkt een aantal andere softwarehuizen ook aan een systeemkoppeling. Alle bedrijven moeten eerst een succesvolle test uitvoeren voordat de Rechtspraak hen toelaat. Tot dusver beschikken twee bedrijven, Aneto en Basenet, over een goedkeuring.

Welke systeemkoppeling het best is, valt onmogelijk te zeggen. Dat hangt van diverse factoren af en kan voor elk kantoor anders zijn. Ook de prijs speelt een rol. Elk kantoor moet voor zichzelf uitmaken met welke partij het in zee wil gaan. Zoals Claudia Heemskerk van Lexxyn het zegt:

'De belangen voor een kantoor kunnen variëren op basis van aantallen proceszaken en digitale bedrijfsvoering. Kantoren zullen, mede door KEI, anders moeten gaan werken. Als kantoor moet je je daarop voorbereiden. Als mensen zonder gedegen advies een ICT-product kopen en denken dat dat alles voor hen oplost, gaan ze vastlopen.'

INSTRUMENTI

Instrumenti, zo heet de systeemkoppeling van softwareleverancier Topicus uit Deventer. Topicus is de grootste speler op de markt, met de ambitie om marktleider te worden. Het bedrijf, dat circa 70 miljoen euro omzet, legt zich toe op de optimalisering van ketens met software. Topicus is al actief binnen de zorg, de financiële sector, het onderwijs en de overheid. De juridische wereld is het vijfde domein waar Topicus groot wil worden. De systeemkoppeling met de Rechtspraak vormt slechts het begin. Topicus kwam op uitnodiging van Silex in de advocatuur terecht. Silex is het samenwerkingsverband van twintig advocatenkantoren dat collectief op zoek ging naar een geschikte systeemkoppeling. 'Ruim een jaar geleden werden we gebeld door Silex,' vertelt business developer Paul Kamphuis. 'Ze zochten een softwareleverancier die het aandurfde een systeemkoppeling te ontwikkelen voor de advocatuur'. Het contract hield in dat Topicus en Silex gezamenlijk investeerden in de ontwikkeling van de systeemkop-

peling. Dat betekent echter niet dat Instrumenti uitsluitend is voorbehouden aan de Silex-partners, onderstreept Kamphuis. 'Het product is

'De grootste uitdaging wordt om interne werkprocessen aan te passen'

bestemd voor de hele markt. Het is juist de bedoeling dat er zo veel mogelijk kantoren mee gaan werken.' Instrumenti is begin februari klaar voor de testfase en op 1 april beschikbaar voor de markt. De samenwerking met de Silex-partners is de grote kracht gebleken van Instrumenti, stelt Kamphuis. 'We hebben gezamenlijk een *community* gecreëerd die bepaalt hoe de verdere ontwikkeling eruit gaat zien. De huidige koppeling is slechts het startpunt, bedoeld om het leven voor de advocaat gemakkelijker te maken. Daarna gaan we extra functionaliteiten toevoegen, zoals de ondersteuning voor termijnbewaking.'

Instrumenti gaat maandelijks 27 euro per fee-earner kosten. Voor dat geld krijgt de klant een automatische koppeling tussen de Rechtspraak en elk beschikbare DMS (document management system). Topicus werkt samen met het Rotterdamse softwarebedrijf Anepo.

IN EERSTE AANLEG

Aneto uit Bunnik is ook een van de drie officiële testpartners van de Rechtspraak. Het bedrijf werkte daarvoor samen met GMW advocaten en Van der Feltz advocaten, beide kantoren in Den Haag. De softwareprovider prijkt al een paar jaar achtereen op de lijst van FD Gazellen, de snelst groeiende bedrijven van Nederland.

De 25 softwareontwikkelaars van Aneto werken niet specifiek voor de advocatuur. De systeemkoppeling is wel op maat gemaakt voor de advoca- ▶

Unieke samenwerking

Hoewel geen leverancier van software, speelt Silex een belangrijke rol bij de ontwikkeling van systeemkoppelingen. Silex is een samenwerkingsverband van twintig (middel)grote advocatenkantoren (2200 advocaten), tot stand gekomen in 2015. 'De kantoren hebben gezamenlijk hun nek uitgestoken om de softwaremarkt in beweging te brengen,' zegt woordvoerder Alexander Hijmering. 'Dat is goed gelukt. Er komen inmiddels diverse initiatieven tot stand.'

Als het digitaal procederen een feit wordt, komt daarmee de facto een eind aan het samenwerkingsverband. Als het aan Hijmering ligt, blijft een verbond à la Silex overeind. 'Deze samenwerking is uniek gebleken. We hebben veel kennis en expertise opgebouwd, die erg bruikbaar zijn. Ook in de gesprekken met de Rechtspraak. Het is belangrijk dat we in de beroepsgroep onze experts organiseren op dit specifieke onderwerp.'

Silex betekent vuursteen. Voor die naam is bewust gekozen. 'We hebben een vuurtje aangestoken. Niet alleen technisch, maar ook proces- en productinhoudelijk. De branche heeft daar behoefte aan. Voor de Rechtspraak is het ook prettig een ketenpartner te hebben om mee te sparren.'

De huidige technische specificaties voor de systeemkoppeling zijn voorgeschreven door de Rechtspraak. Dat is niet altijd even gemakkelijk gebleken, zegt Hijmering. 'In de toekomst willen we specificaties voor vervolgversies graag in dialoog vaststellen.'

tuur, zegt *product owner* Wiarda. De koppeling die Aneto aanbiedt heet In eerste aanleg. Een Nederlandse naam voor een op-en-top Nederlands product, zegt Wiarda. 'Als enige kunnen wij stellen dat onze koppeling helemaal klaar is en afgetest.' In eerste aanleg is een 'lean start-up', hetgeen zoveel wil zeggen dat het geen toeters en bellen bevat. 'Ongeacht jouw softwarepakket kun je met In eerste aanleg direct aansluiten op de database van de Rechtspraak, zodat je digitaal kunt procederen.' Via 'drag-and-drop' kunnen dossiers worden verslept van het eigen documentsysteem naar het portaal van de Rechtspraak. 'Gemakkelijk en efficiënt en het scheelt in de koeierskosten,' aldus Wiarda. Ook is koppeling met het eigen agendasysteem mogelijk, waarmee volgens Aneto de termijnbewaking wordt gegarandeerd. 'Het voordeel van onze koppeling is dat je geen volledig nieuw pakket

hoeft aan te schaffen. Je kunt blijven werken met de bestaande processen en programma's. Dat maakt de installatie ook simpeler.'

De tariefstructuur die Aneto hanteert, wijkt af van die van de concurrentie. Klanten betalen geen licentiekosten per maand, maar moeten 20 euro afrekenen per 'gekoppelde' rechtszaak. 'Het bedrag maakt daarmee deel uit van de proceskosten en niet van de kantoorkosten. Dat is transparant en maakt het eenvoudig de kosten door te berekenen aan de cliënt.'

Aneto zegt de systeemkoppeling inmiddels te hebben verkocht aan enkele tientallen kantoren, waaronder 'een aantal grote spelers', zoals verzekeraar Univé.

BASENET

'Wij zijn de enige softwareleverancier die een rechtstreekse koppeling aanbiedt met de Rechtspraak. U moet het zien als een wanddoos, waarvoor

wij de bijpassende stekker leveren. Andere aanbieders bouwen verloopstekkers voor softwarepakketten van derden.'

Het Amsterdamse BaseNet is al tien jaar actief als softwareleverancier voor de advocatuur. Het bedrijf claimt een totaaloplossing te bieden dat voorziet in alle facetten van de bedrijfsvoering. De software van BaseNet omvat boekhouding, tijdschrijving, e-mail, agenda en het roljournaal. Binnenkort komt daar ook de koppeling met de Rechtspraak bij. 'Onze klanten hoeven daar in principe niets voor te doen,' zegt directeur Ruud Pepping. De keerzijde van de totaaloplossing die BaseNet biedt, is dat kantoren niet kunnen aankloppen voor alleen een systeemkoppeling met de Rechtspraak. Het is alles of niets.

BaseNet telt 32 werknemers en is een van de drie officiële testpartners van de Rechtspraak. Dat biedt voordelen, maar schept ook verplichtingen. De Rechtspraak deelt de ervaringen die het opdoet met de testpartners met andere, mogelijk concurrerende partijen. Bovendien mag BaseNet niet actief klanten werven. Daar staat tegenover dat het predicaat 'testpartner' vertrouwen wekt bij potentiële klanten. Dat werpt nu al zijn vruchten af, stelt Pepping tevreden vast. 'We hebben vorig jaar meer dan tweehonderd advocatenkantoren mogen aansluiten.'

Of het KEI-aansluitpunt tot een kostenstijging gaat leiden, weet Pepping nog niet. 'Wij hanteren een vaste prijs per gebruiker van 39,95 euro per maand. We hebben nog niet besloten of we die prijs gaan aanpassen.'

ARMARIUM

Armarium is geen testpartner van de Rechtspraak. Dat was het wel graag geworden, maar omdat Armarium geen advocatenkantoor kon vinden om gezamenlijk mee op te trekken, voldeed het niet aan de selectiecriteria.

Niettemin gaat het bedrijf uit Breda gewoon door met de ontwikkeling van zijn eigen koppeling. Moederbedrijf Nossob biedt al veertien jaar termijnbewakingssoftware, de systeemkoppeling vormt een welkome aanvulling, zegt directeur Stallmann. 'Onze software bewaakte al de rol, nu komt daar de communicatie met de Rechtspraak bij.' Grootste risico bij de digitalisering vormt de overgangsfase, stelt Stallmann. 'Je krijgt straks oude zaken naast nieuwe zaken. Oude zaken volgens de oude regels, nieuwe zaken in een nieuwe technische omgeving, onder nieuw procesreglement. Dan is het zaak het overzicht te bewaren. Nederland telt ruim zeventienduizend advocaten, die gezamenlijk bijna vijfduizend kantoren bevolken. Voor de softwarebranche zijn de grootste duizend op dit moment het belangrijkste, zegt Stallmann. Armarium werkt samen met internetbureau Netvlies, ook uit Breda, aan de koppeling. Stallmann hoopt een flink deel van de markt te veroveren en zegt goed op weg te zijn. Armarium is goede tweede, achter Topicus van Silex, zegt hij. 'Silex zal zo'n tweeduizend fee-earners bedienen. Wij zitten op de helft.' Armarium biedt gebruikerslicenties en hanteert daarbij variabele tarieven. Hoe meer gebruikers, hoe lager de relatieve kosten. KEI kan kantoren een behoorlijke besparing opleveren, denkt Stallmann. 'Advocaten zijn geneigd het administratieve werk naar de secretaresse te stouwen en denken

dat ze daarmee goedkoop uit zijn. Dat is niet zo. Kijk bijvoorbeeld naar het fourneren van processtukken. Dat hoeft straks niet meer. Je hebt alleen nog te maken met het griffiedossier.

Het secretariële werk blijft, maar wordt minder simpel. De secretaresse heeft niet langer een reprotaak, maar moet ervoor zorgen dat alle stukken op de juiste manier bij de Rechtspraak binnenkomen.'

ADVOCAAAT CENTRAAL

Het Utrechtse bedrijf Advocaat Centraal heeft zijn systeemkoppeling naar verwachting medio 2017 klaar. Eerder is niet nodig, denkt directeur-eigenaar Tsjard Boonstra. 'Het gaat nog wel een tijdje duren voordat het digitaal procederen zijn beslag krijgt.'

Volgens Boonstra brengt KEI veel minder handwerk met zich mee. 'Je kunt besparen op secretariële ondersteuning of die anders aanwenden. Je bent in elk geval minder tijd kwijt aan reproductie en archivering.'

Advocaat Centraal richt zich op kleine en middelgrote kantoren. Boonstra: 'Onze grootste klant telt twintig advocaten.'

Van de negen medewerkers zijn er momenteel drie ontwikkelaars bezig met de koppeling. 'Die is cruciaal voor ons. De basis van Advocaat Centraal wordt gevormd door het DMS, met het roljournaal. Voor ons is het simpelweg noodzakelijk een automatische koppeling met de Rechtspraak aan te bieden.'

Of de koppeling leidt tot een hoger tarief, weet Boonstra nog niet. 'Daar hebben we nog niet over besloten. Het maandtarief ligt nu op bijna 40 euro per advocaat.'

NEXTMATTERS

De Lexxyn Groep in het Brabantse Oosterhout is betrokken bij de bouw van Instrumenti door Topicus, maar bouwt ook aan een eigen koppeling, zegt operationeel manager Claudia Heemskerk. 'Zo zullen wij ook gewoon cliënten helpen die de voorkeur geven aan een andere koppeling.' Lexxyn, die zichzelf tot marktlieder op het gebied van ICT voor de juridische sector bestempelt, bedient zowel kleine als grote kantoren. 'Bijna de hele top 50 is klant bij ons, maar ook veel kleinere kantoren. De overgrote meerderheid van de markt werkt met de producten van een van onze bedrijven', zegt Heemskerk. Lexxyn is onder meer bekend van het *practice management systeem* Fortuna.

De opvolger van Fortuna heet NEXTmatters. Voor beide systemen wordt een koppeling gebouwd. Over de kosten daarvan is nog niets bekend. Als gevolg van KEI zullen kantoren anders moeten gaan werken, zegt Heemskerk. ICT is slechts een middel voor een efficiëntere bedrijfsvoering. Elk kantoor moet daarin eigen keuzes maken, stelt ze. 'Mijn advies is dat men zich zowel door de eigen leverancier als door andere partijen laat voorlichten. Alleen op basis van informatie kun je de beste keuze maken.' ■

KEI en de systeemkoppeling

Meer informatie over digitaal procederen is te vinden op www.rechtspraak.nl/kei en op www.advocatenorde.nl/kei. Op de website pleit.nl is een themadossier gewijd aan KEI. Ook de moeite waard is de website kijkopkei.nl van Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn.

NB.

In dit artikel komen niet alle bedrijven aan bod die werken aan een systeemkoppeling. Sommige benaderde bedrijven konden of wilden niet tijdig informatie verstrekken.

VAN AS ADVOCATEN

BEREIKBAAR, BETROUWBAAR & BETAALBAAR - SINDS 1976

Ervaren advocaat-stagiaire/ beginnend medewerker m/v

Voor onze praktijkgroep ondernemingsrecht, zijn wij op zoek naar een allround huisadvocaat. Ben jij een ervaren advocaat-stagiaire of beginnend medewerker die het leuk vindt om als huisadvocaat op te treden voor je eigen vaste groep loyale ondernemers? Dan is deze uitdagende en dynamische functie echt iets voor jou! Neem contact op met René Halfens via rhalfens@vanasadvocaten.nl.

Wij bieden:

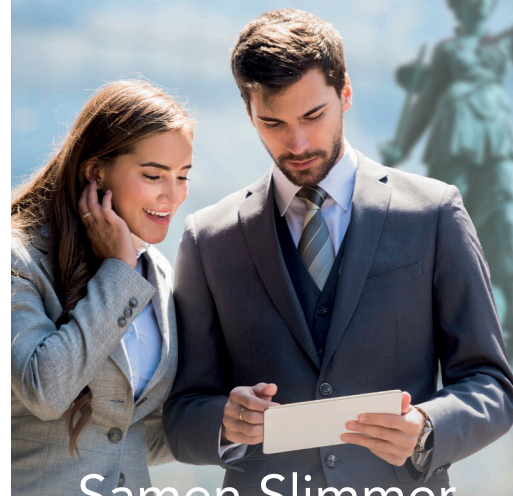
- een praktijk met vaste loyale cliënten
- een leerzame, dynamische en uitdagende werkomgeving
- een prettige nuchtere en resultaatgerichte werksfeer
- diverse doorgroeimogelijkheden met specialisatie mogelijkheden in de toekomst
- aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden

De kandidaat die wij zoeken heeft:

- affiniteit met ondernemers
- de vrijheid om zelfstandig te kunnen werken
- 2-4 jaar werkzaam in de advocatuur
- een commerciële instelling
- kwaliteiten als teamplayer
- behoefte aan uitdaging in de dagelijkse praktijk
- het vermogen om over juridische grenzen heen te kijken

Meer informatie: www.vanasadvocaten.nl/vacature

Legaltech Software

Samen Slimmer Digitaal Procederen

Weten wat we voor uw kantoor kunnen betekenen? Schrijf u gratis in voor onze workshops via www.topicus.nl/legal

Leer begrijpelijke juridische teksten schrijven met de vernieuwde e-learning van BureauTaal. Nu ook in het Engels, Duits en Frans.

BureauTaal: de meesters van begrijpelijke taal.

['RECHTERS BEREIK JE HET BESTE MET BEGRIPELIJKE TAAL.
EN HET MEEST EFFECTIEVE BETOOG IS KERNACHTIG EN
OVERZICHTELIJK.']

MAARTEN FETERIS, PRESIDENT VAN DE HOGE RAAD

 BUREAU [TAAL]

Bestel de e-learning online op www.bureautaal.nl.
Of bel ons voor maatwerk: **0345 544840**.

Digitalisering strafzaken Ook voor rechters wordt het wennen

DOOR / FRANCISCA MEBIUS BEELD / HEIDI BORGART

Het ministerie van Veiligheid en Justitie besloot in 2013 de hele strafrechtketen te digitaliseren. Vrijwel alle eenvoudige zaken worden inmiddels digitaal behandeld. Voor meervoudige kamerzaken is de kop eraf, maar moeten nog de nodige hobbels worden genomen.

Digitale informatie-uitwisseling tussen politie, Openbaar Ministerie, Rechtspraak, uitvoerende partners en met de advocatuur en de burger is in 2016 de norm in de strafrechtketen.' Zo stond het te lezen in de brief van toenmalig minister Opstelten aan de Tweede Kamer van juli 2013. Aan het begin van 2017 kunnen we concluderen

dat die doelstelling niet is gehaald. Er zijn onmiskenbaar flinke stappen gezet, maar volledige digitale behandeling is nog geen realiteit. Voor digitale behandeling van zaken binnen de meervoudige kamer is nog een aantal hobbels te nemen. De nieuwe streefdatum voor volledig digitaal werken is medio 2018. Opstelten introduceerde in 2013 ▶

het programma VPS (Verbetering prestaties strafrechtketen) dat parallel loopt aan het programma KEI (Kwaliteit en Innovatie Rechtspraak) voor digitalisering

‘We hebben nog weinig ervaring met het digitaal lezen van grote dossiers.’

in civiele en bestuursrechtelijke zaken. Opstelten wilde de hele strafrechtketen digitaliseren om strafzaken sneller, slimmer, beter en transparanter te kunnen afwickelen. In totaal wordt inmiddels zo’n tachtig procent van alle strafrechtzaken in Nederland digitaal afgehandeld. Daarbij gaat het om vrijwel alle enkelvoudige kamerzaken (politierechter, kantonrechter en kinderrechter). Sinds augustus 2015 worden ook advocaten van verdachten digitaal bij de zaak betrokken. Zij krijgen de dossiers bij standaardzaken in eerste aanleg digitaal via Mijn Strafdossier (voorheen het advocatenloket). Tussen augustus 2015 en oktober 2016 zijn ruim zeventigduizend dossiers via de digitale route aan advocaten van verdachten verstrekt, rapporteerde minister Van der Steur onlangs aan de Tweede Kamer.

COMPLEXER

Voor digitale verstrekking van dossiers van complexere strafzaken – alle zaken met gedetineerden en alle zaken binnen de meervoudige kamer – moet er nog wel wat gebeuren. Afgelopen zomer werd bij drie rechtbanken (Den Haag, Noord-Holland en Rotterdam) proefgedraaid met digitale behandeling van meervoudige kamerzaken. De proef was er vooral op gericht de digitale systemen van het Openbaar Ministerie en de Rechtspraak op elkaar af te stemmen.

‘We hebben getest met meervoudige kamerzaken voor niet-gedetineerde meerderjarigen, vertelt Peter van der Lelie, teamvoorzitter strafrecht van de Rechtbank Noord-Holland en lokaal projectleider.

‘Het ging met name om lichte zaken, nog niet om de grote dossiers met veel verdachten.’

Volgens Van der Lelie werken de systemen voor

de eenvoudige, overzichtelijke zaken binnen de meervoudige kamer inmiddels goed. ‘Een zoals wij noemen “kale vrijevoetenzaak” bijvoorbeeld, voor iemand die niet vastzit en waar geen slachtoffer bij betrokken is. Dat soort zaken gaan nu prima digitaal. De meer ingewikkelde zaken, waar bijvoorbeeld slachtoffers bij betrokken zijn, gingen nog niet naar wens.’

Voor complexere zaken zijn updates nodig die begin 2017 worden uitgevoerd. ‘Bij dit project zijn er veel ketenafhankelijkheden,’ zegt Pieter van Riemsdijk, rechter bij de Rechtbank Midden-Nederland en landelijk programmamanager DSS. ‘Het is nu wachten op updates in het GPS-systeem van het Openbaar Ministerie. Wanneer deze zijn uitgevoerd, kunnen we proefdraaien op landelijke schaal en starten met de pilot voor meervoudige kamerzaken voor niet-gedetineerde meerderjarigen.’

GEDETINEERDEN

Ondertussen staat ook de eerste pilot voor digitale behandeling van meervoudige kamerzaken voor gedetineerden op de planning. Die gaat medio 2017 bij dezelfde drie proefrechtbanken van start. Volgens Van der Lelie wordt dat een spannend traject. ‘Tot nu toe hadden we te maken met één officier van justitie, één meervoudige kamer, één griffie en een zaak waar in beginsel niet echt druk op stond. Een gedetineerde

zit vast aan strikte termijnen, dat is tijdskritisch. Daarbij kunnen we het ons niet veroorloven om met niet-functionerende systemen te werken.’

EINDSTREEP

Landelijk programmamanager Van Riemsdijk heeft de opdracht de kar naar de eindstreep trekken, uiterlijk medio 2018. Niet alleen de implementatie van GPS en Divos in de meervoudige kamerzaken vormt een uitdaging, maar ook het handig omgaan met multimedia, zoals geluidsfragmenten, video’s en fotobestanden. Daarnaast liggen er ergonomische vragen. ‘Hoe pakt het voortdurend gebruikmaken van een scherm op mensen uit? We hebben binnen rechtbanken nog weinig ervaring met het digitaal lezen van de grote dossiers. Dat wordt voor rechters wennen.’ Advocaat Bram de Jong, partner bij Hofstad Advocaten in Den Haag, ziet alleen maar voordelen van het digitaal verstrekken van dossiers. ‘Alle procespartijen beschikken op hetzelfde moment over dezelfde stukken. Waar voorheen bijvoorbeeld de vordering van een benadeelde partij vaker niet dan wel werd verstrekt, beschik ik nu altijd over deze vordering en kan ik die in alle rust met mijn cliënt op kantoor bespreken. Een ander voordeel is dat ik nu op voorhand over de stukken van de betekening beschik. Verschijnt mijn cliënt onverwacht toch niet op de zitting dan kan ik, voordat ik de zittingszaal betreed, nagaan of de dagvaarding wel juist is betekend.’ De Jong heeft geen behoefte meer aan een papieren dossier. Wat hem betreft mogen ook de dossiers in meervoudige kamerzaken digitaal worden verstrekt. Ivonne Leenhouders, strafrechtadvocaat bij Veraart De Granada Strafrecht Advocaten in Alkmaar, maakt zich wel zorgen. ‘Ik print veel dossiers voor mijn cliënten. Dat kost nu al extra tijd en geld. Een tablet voor verdachten in huizen van bewaring kan een oplossing zijn.’ ■

GEZOCHT: NIEUWE COLLEGA'S

Dijk Leijssen Advocaten & Rechtsanwalte is een actief en ondernemend kantoor in Oost-Nederland. Ons team bestaat uit 22 medewerkers, waarvan 7 Nederlandse advocaten en 2 Duitse Rechtsanwalte. De dienstverlening van ons kantoor is grensoverschrijdend en richt zich in het bijzonder op Duitsland.

Voor de versterking van de praktijk is ons kantoor op zoek naar nieuwe collega's, werkzaam op de navolgende rechtsgebieden:

- arbeidsrecht;
- handels- en ondernemingsrecht;
- huur- en vastgoedrecht;
- insolventierecht.

Indien je toe bent aan een nieuwe uitdaging en aan een nieuwe stap in je carrière, dan liggen er voor jou kansen bij Dijk Leijssen Advocaten & Rechtsanwalte.

Interesse?

Voor meer informatie: Jan-Willem Otto (053-4335466).
Motatiebrief en CV kun je richten aan otto@dlar.nl.

Voor de functievereisten, perspectieven en nadere informatie over ons kantoor: www.dijksleijssen.nl/vacatures

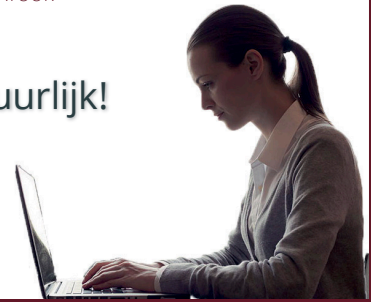
ADVOCAAT CENTRAAL

SOFTWARE VOOR DE ADVOCATUUR

KEI?

Ja natuurlijk!

AdvocaatCentraal koppelt met uw e-mail, boekhouding, de Raad voor Rechtsbijstand en binnenkort ook met de Rechtspraak!

Tel. (035) 543 55 66

www.advocaatcentraal.nl

PRACHTIGE KANS!!

Tegen gunstige voorwaarden ter overname aangeboden een klein advocatenkantoor dat zich toelegt op de algemene rechtspraak, maar met speciale aandacht voor het sociaal zekerheidsrecht. De zittende advocaat is bereid om als mentor te fungeren voor een advocaat/advocate die in het bezit is van een stageverklaring en die zelfstandig kan functioneren.

Het kantoor bestaat verder uit een vaste juridisch assistent, die vanaf diens stage medio 2005 onafgebroken heeft gewerkt. Kortom, hij kent alle klanten en is ook een prettig aanspreekpunt voor de cliëntèle. Met andere woorden **een mooie kans voor een ambitieuze advocaat of advocate.**

Voor meer informatie kunt u telefonisch contact opnemen na 18.00 uur op telefoonnummer 043 - 458 31 70.

Digitaal procederen? Dat doe je met ons.

In eerste aanleg
verbindt met de Rechtspraak.

Overzicht!
In één oogopslag alle zaken en taken.

Termijnbewaking!
Geïntegreerd met uw agenda.

Werkt! Veilig, gecertificeerd en getest met de Rechtspraak.

Software! Koppelt met uw bestaande programmatuur.

Kosten! Eenmalig per rechtszaak, geen licentie.

In Eerste Aanleg | Regulierenring 2e | 3981 LB Bunnik | Telefoon +31 30 241 10 15
lennon.wiarda@ineersteaanleg.nl | www.ineersteaanleg.nl *powered by Aneto*

Het Hof van Justitie van de Europese Unie te Luxemburg zoekt (m/v)

Freelance Vertalers

Het Hof van Justitie van de Europese Unie organiseert een procedure voor het plaatsen van vertaalopdrachten (vertalen van stukken van het Hof van Justitie, vooral conclusies van de advocaten-generaal, naar het Nederlands).

Voor nadere inlichtingen over de talencombinaties, procedure en voorwaarden, alsmede voor de inschrijvingsformulieren, wordt verwezen naar het bericht in het Publicatieblad van de Europese Unie en op de site van het Hof (http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_10741/nl/).

ADVOCAAT CENTRAAL

SOFTWARE VOOR DE ADVOCATUUR

KEI?
Ja natuurlijk!

AdvocaatCentraal koppelt met uw e-mail, boekhouding, de Raad voor Rechtsbijstand en binnenkort ook met de Rechtspraak!

Tel. (035) 543 55 66

www.advocaatcentraal.nl

Oomen ADVOCATUUR

Oomen Advocatuur is sinds 2007 gevestigd in Nijmegen en actief in arbeidsrecht, ondernemingsrecht, contractenrecht, insolventierecht, vastgoed- en huurrecht, alsmede ruimtelijk ordeningsrecht.

Haar werkgebied omvat de regio Nijmegen en het oosten van Noord-Brabant.

Reactie:
directie@oomenadvocatuur.nl
Meer informatie:
Eric Oomen 024 - 324 30 07

Oomen advocatuur werkt bewust vanuit een klein team. De kleinschaligheid betekent immers dat iedere cliënt verzekerd is van een heel persoonlijke relatie met het kantoor. Dat is ook de kracht van het kantoor.

Wij zijn per direct op zoek naar een ondernemende collega-advocaat met een eigen praktijk of iemand die een eigen praktijk op wil zetten binnen Oomen advocatuur op basis van kostendeling.

RECHTS
ORDE

rechtsorde.nl

Elke zaak op orde...

...met de veelzijdigheid van Rechtsorde

Probeer
de veelzijdigheid van
Rechtsorde uit.

Ga naar
www.rechtsorde.nl
en sluit gratis een
proefabonnement af.

Rechtsorde maakt uw zaak sterker.

Want met onze juridische zoekmachine heeft u snel toegang tot een wereld aan relevante juridische kennis. Denk aan openbare informatiebronnen zoals Rechtspraak.nl. Daarnaast doorzoeken we ook de

digitale juridische bronnen waar u op geabonneerd bent. Zelfs het zoeken in uw eigen juridische informatie is mogelijk. Gestructureerd werken aan uw zaak is met Rechtsorde binnen handbereik.

Rechtsorde is veelzijdiger dan ooit. Probeer het een maand gratis!

Zes skills om bij te blijven

De digitalisering schrijdt voort, maar hoe blijven advocaten bij de tijd? Christ'l Dullaert en Paul Bartelings doen enkele suggesties. Zes vaardigheden om *futureproof* te worden.

DOOR / CHRIST'L DULLAERT & PAUL BARTELING

De afgelopen jaren volgde ieder van ons conferenties over de invloed van digitalisering en technologie op de advocatuur. Die zal groot zijn, dat staat vast. Richard Susskind voorop, maar ook de Amerikaanse 'Legal Rebels' schreven erover. Wat betekent dat voor de inrichting van opleidingen in de advocatuur? In dit artikel geven wij een aantal suggesties voor opleidingen die u dit jaar moet volgen om *'futureproof'* te zijn. Om met Casey Flaherty¹ te spreken: voor elke euro die je investeert in technologie, moet je 10 euro in opleidingen steken. Wat ons betreft, staan de volgende items op het opleidingsmenu van iedere advocaat.

1. PROGRAMMEREN

We zien al jaren een tendens van steeds minder dicteren. Vroeger waren het de analoge bandjes die door de secretaresse werden uitgewerkt. Vanaf de jaren negentig kregen we digitaal dicteren en spraakherkenning. Voor de nieuwe generatie blijkt dicteren, in welke vorm dan ook, niet efficiënt.

Vandaag zien wij een ontwikkeling die te vergelijken is met dicteren: het programmeren. De moderne, jonge advocaat heeft van nature belangstelling voor technologie en digitalisering. Hij kan, vaak ontstaan uit een

hobby, zelf programmeren. Hij heeft creatieve ideeën over de vele toepassingsmogelijkheden van *big data analytics*, robotisering en *artificial intelligence*. Nieuwe diensten en tools ontstaan om de cliënt sneller, vollediger en beter te helpen.

Wellicht kan er een tweedeling plaatsvinden in de advocatuur of op kantoor; degenen die programmeren beheersen of interessant vinden, worden hierin verder geschoold. Anderen die zover niet kunnen of willen komen, leren in elk geval te communiceren met de cliënt over technologische issues. De advocaat moet over *law tech* vaardigheden beschikken. Dat betekent dat hij op zijn minst op een fatsoenlijke manier het 'digitale gesprek' met zijn cliënt aankan.

2. ALGORITMES

De nieuwe advocaat is een zeef; in de hoeveelheid van (digitale) informatie maakt de advocaat een perfecte selectie. Wat is daarvoor nodig? De robot is een lerende machine. Hoe beter je hem leert te zoeken, hoe zuiverder het antwoord zal zijn op vragen die je stelt. Wat je vervolgens gebruikt, hangt af van tal van omstandigheden. Je zult waarschijnlijk nooit één concreet antwoord krijgen op een vraag. Wat je wel krijgt, is een voorspelling of een trend in de jurisprudentie. De advocaat zal daar zelf,

op basis van zijn kennis en ervaring een conclusie of (proces)tactiek aan verbinden. De robot is een uitstekende analyticus. Hij kan vele contracten in korte tijd analyseren. De advocaat moet, als adviseur van de cliënt, de interpretatie doen en de onderhandelingen voeren. Om deze rol goed te kunnen vervullen, moet de advocaat getraind worden om de juiste vragen te stellen, de resultaten te analyseren en deze uit te leggen aan de cliënt. Wat betekent dit voor opleidingen? Er zal veel aandacht blijven voor specialistencursussen. Maar ook voor het op een andere manier kijken naar juridische vraagstukken om vervolgens de robot aan het werk te zetten. De vaardigheden om de robot op de juiste manier in te zetten, moeten getraind worden. En misschien moeten advocaten leren begrijpen wat algoritmes kunnen en hoe zij werken.² Dan begrijpen ze ook wat ze zelf kunnen blijven doen en wat ze aan een machine moeten overlaten.

3. UPDATES IPHONE

Dit klinkt heel banaal. Maar als u op YouTube kijkt naar de video 'Legal Tech Audi' van Casey Flaherty wordt u misschien iets bescheidener. U heeft overal een secretaresse voor? Die zijn bij veel kantoren wegbezuinigd. Bovendien gaat de secretaresse niet door uw juridische teksten of ▶

door contracten heen, dat moet u toch echt zelf doen.

Corrigeren uw kinderen u ook in de oneindige mogelijkheden van het iPhone-gebruik? Dan is dit misschien het moment daar een paar uur de tijd voor te nemen. Nodig een paar advocaten uit en uw zonen en dochters, waarbij de laatsten les gaan geven. *Reversed teaching* was al een hip begrip in opleidingenland, maar krijgt aldus een nieuwe dimensie.

4. PROJECTMANAGEMENT

Universiteiten en beroepsopleidingen besteden geen aandacht aan projectmanagement. In de praktijk zien we dat een groot deel van het werk van de advocaat bestaat uit projecten. Of het nu gaat om het inschrijven op een tender, een grote internationale herstructurering of een complexe juridische procedure. Kan een machine dit overnemen? Voor een deel wel. Denk bijvoorbeeld aan de planning (administratief of financieel), het opstellen van alle documenten of misschien een voorspelling over de mogelijke uitkomst van het geschil. Maar voor een deel niet. De advocaat moet over de (basis)vaardigheden beschikken om een project te beheersen en te begrijpen. Een middag projectmanagement zou daarom een verplicht PE puntenonderdeel moeten zijn.

5. SOFT SKILLS

Bij de grotere kantoren zijn er hele afdelingen business development gekomen. Zij ondersteunen advocaten en notarissen. Maar het acquisitiewerk moet uiteindelijk ook door de professional zelf gedaan worden. Hoewel elk kantoor, groot of klein, op dit punt 'aan de bak' moet en bijna geen enkele advocaat dit leuk vindt, zou je denken dat er veel acquisitie, netwerkprogramma's en dergelijke op kantoor worden aangeboden. Niets is minder waar. Stagiaires en medewerkers worden amper opgeleid. Ook de in het verlengde van acquisitie gelegen vaardigheden als tafelmanieren en etiquette staan vrijwel nergens op

het programma. Denken kantoren dat acquisitieve vaardigheden voor de advocaat een soort natuurtalent zijn? Of dat als je een beetje gezellig een biertje kunt drinken, het wel vanzelf gaat? Of, nog zo'n klassieker: 'goed werk vertelt zichzelf wel door'. Onzin. Natuurlijk kun je geluk hebben en bij een biertje een cliënt tegenkomen, goed werk praat zich ook door, maar dat is echt iets anders dan gericht aan acquisitie doen en het acquisitieproces begrijpen. Lees eens 'How to Win and Cultivate New Clients' uit het Amerikaanse Advocatenblad.³ Een helder en makkelijk leesbaar artikel dat inspiratie geeft.

Als je naar een netwerkborrel moet waar je tegenopziet, dan is 'The art of Schmoozing'⁴ misschien een aardig artikel met onder andere een paar makkelijke ijsbrekers.

'Het Blauwe boekje' van De Vries en Wolbrink⁵ over goede manieren zou eens het onderwerp van gesprek moeten zijn, dan maar een jurisprudentiebespreking minder. Het gedrag van advocaten rond mobiel telefoongebruik kan wellicht beter worden. Wat trek je al dan niet aan bij een bezoek aan een cliënt? Al dergelijke onderwerpen kunnen besproken worden. Als je een eenpitter bent, check dan eens of je het allemaal nog een beetje goed doet. Je moet je eigen tegenspraak soms creëren.

Steven Van Belleghem beschrijft in zijn boek 'When Digital becomes Human'⁶ dat persoonlijke cliëntrelaties belangrijker worden zodra machines taken gaan overnemen van de

advocaat. Het klinkt als een paradox, maar door de toenemende digitalisering zullen creativiteit, empathie en passie (de rechterhersenhelft!)⁷ nog belangrijker worden in het contact met de cliënt en daarom moeten deze aspecten tijdens trainingen meer aan de orde komen.

6. SOCIAL MEDIA

Weet u hoe Instagram werkt, wat Snapchat doet? U hoeft het niet allemaal zelf te gebruiken, maar u moet wel weten hoe het werkt, zeker als u bedenkt hoeveel gebruikers deze media hebben. Een van de aanbieders van deze producten kan een cliënt van u zijn. Of er komt een cliënt bij u die geschaad is door berichten op deze media en u begrijpt het probleem maar half omdat u het medium niet kent. Een werknemer heeft er last van of een werkgever vraagt u een protocol te schrijven voor het social media gebruik van zijn werknemers. Allemaal voorbeelden waarbij het handig is als u weet hoe het werkt. En dan hebben we het nog niet eens gehad over privacy. Social media kunnen leiden tot vragen van cliënten. Het zou suf zijn als u loopt te schamperen dat het allemaal onzin is. ■

Christ'l Dullaert is jurist en filosoof, medeoprichter van uitzendbureau Le Tableau en auteur van onder andere het boek *Yoga in je Toga*. **Paul Bartelings** is jurist en directeur opleidingen en kennismanager bij EY Tax en HVG.

NOTEN

- 1 Casey Flaherty, spreker op Lexpo en op Pleit 2016, Advocatenblad 2016 <http://www.advocatenblad.nl/?p=85696>.
- 2 Flaherty in het *ABA Journal*, Lawyers the algorithms are better than you at some things http://www.abajournal.com/legalrebels/article/lawyers_the_algorithms_are_better_than_you_at_some_things?utm_source=in.
- 3 How to Win and Cultivate New Clients, Sarah Freeman, 17 november 2014.
- 4 Networking Tips for lawyers: the art of Schmoozing, Lexis nexis legal newsroom.
- 5 Stefan de Vries en Roel Wolbrink, *Het Blauwe Boekje*, Stijlgids over manieren, eten, drinken en kleding, New Tailor Holding, 2016. Roel Wolbrink, *Businessetiquette 3.0*, Academic Services, 2011.
- 6 Stephen Van Belleghem, *When Digital becomes Human*, LannooCampus, ISBN 978 90 820 3376 2.
- 7 Christ'l Dullaert, *Yoga in je Toga; over flexibilisering en andere trends in de advocatuur*, Sdu, 2012, p. 66 e.v. Ontwikkel 6 nieuwe zintuigen.

AANBESTEDINGSRECHT

4 Masterclasses aanbestedingsrecht 2017**

woensdag 15 maart, 21 juni, 20 sept.,
6 dec.

NOvA 2 PO, PWO

Actualiteiten aanbestedingsrecht**

woensdag 28 juni

NOvA 4 PO, PWO

ARBEIDSRECHT

3 Actualiteiten lezingen

Arbeidsrecht 2017**

donderdag 20 april, 1 juni, 12 okt.

NOvA 2 PO, NMI 2

Actualiteiten arbeidsrecht in het onderwijs**

dinsdag 30 mei

NOvA 4 PO, NMI 4

BESTUURS(PROCES)RECHT

De nieuwe omgevingswet**

het omgevingsplan, problemen
en uitdagingen

dinsdag 20 juni

NOvA 3 PO

NIEUW

Actualiteiten onderwijsrecht**

dinsdag 27 juni

NOvA 4 PO

BURGERLIJK(PROCES)RECHT

Opstellen en beoordelen van contracten*/**

dinsdag 13 juni

NOvA 6 PO, KBvG 6, KNB 6

Cursus KEI: nieuwe regels van burgerlijk procesrecht

NIEUW

maak tijdens de cursus uw eigen model

dinsdag 20 juni

NOvA 4 PO, KBvG 4, KNB 4

Actualiteiten goederenrecht**

dinsdag 4 juli

NOvA 4 PO, KBvG 4, KNB 4, NMI 4

NOTARIEELRECHT

Veranderingen in wettelijke rechten in erfrecht**

NIEUW

dinsdag 14 maart

KNB 4, NOvA 4 PO

ONDERNEMINGSRECHT

Bedrijfsovername en bedrijfsopvolging

contractuele en vennootschapsrechtelijke aspecten**

donderdag 11 en 18 mei

NOvA 10 PO

Herstructurering van de MKB onderneming*

NIEUW

donderdag 29 juni

NOvA 6 PO, KNB 6

PENSIOENRECHT

Nieuwe wet uitfasering pensioen in eigen beheer**

NIEUW

donderdag 16 maart

NOvA 4 PO

4 lezingen Actualiteiten Pensioenrecht**

woensdag 29 maart, 28 juni, 27 september, 6 december o.l.v. prof. dr. E. Lutjens

NOvA 2 PO

PERSONEN-EN FAMILIERECHT

Kinderbeschermingsrecht**

NIEUW

donderdag 18 mei

NOvA 4 PO, NMI 4, RvR

Actualiteiten jeugd(straf)recht, gesloten jeugdhulp en jeugd ggz**

dinsdag 4 juli

NOvA 4 PO, NMI, RvR

STRAF(PROCES)RECHT

Actuele ontwikkelingen in het straf(proces)recht**

dinsdag 16 mei

NOvA 4 PO

Basiscursus Penitentiair recht*

woensdag 31 mei

NOvA 3 PO

VROEGBOEKKORTING

€ 40,-

op alle PAO cursussen

Geldig tot 1 maart 2017 (zie voorwaarden vula.nl)

Actualiteiten jeugd(straf)recht, gesloten jeugdhulp en jeugd ggz**

dinsdag 4 juli

NOvA 4 PO, NMI, RvR

PROFESSIONELE VAARDIGHEDEN

Legal english @work*

met mondelinge en schriftelijke praktijkoefeningen

dinsdag 9, 16, 23 en 30 mei

NOvA 12 PO

Juridisch schrijven**

woensdag 7 juni en 14 juni

NOvA 10 PO, KBvG 5, KNB 10

Timemanagement en stresspreventie

compacte eendaagse cursus effectief werken met 350 praktijktips

donderdag 22 juni

NOvA 6 PO, KBvG 3, KNB 6

LEERGANGEN

Leergang Arbeidsrecht (start 26 jan.)

Leergang Aanbestedingsrecht voor juristen (start 6 maart)

Leergang Grondslagen vennootschaps- en ondernemingsrecht (start 16 mei)

Leergang Intellectueel eigendomsrecht (start 6 maart)

NIEUW

Leergang M&A, law, finance, skills (start 6 april)

Leergang Strafrechtelijk bewijsrecht vanuit verdedigingsperspectief

(start 7 maart)

Leergang Verbintenissenrecht

(start 16 mei)

HOE ANDEREN OVER JE DENKEN

Advocatenkantoren lopen dagelijks reputatierisico's. In plaats van vooraf aan reputatiemanagement te doen, worden vooral achteraf brandjes geblust. Dat kan beter, vinden reputatiedeskundigen.

DOOR / MICHEL KNAPEN

Het was een opmerkelijk resultaat van het recente Berenschot-onderzoek *Werken in de advocatuur*. Gevraagd wat advocaten belangrijk vinden, noemde 76 procent de reputatie van het kantoor belangrijker dan hun salaris. Niet eens zo raar, zegt Mildred Hofkes, oprichter van Bureau Hofkes Reputatiemanagement (Haarlem). 'Sinds Lehman Brothers is reputatie een belangrijk onderdeel van je verdienmodel. Daarvoor zat het een beetje onder de radar.'

Reputatie is een van de belangrijkste waarden die een advocatenkantoor heeft. Een kantoor kan nog zoveel mooie cliënten hebben en nog zoveel zaken winnen – als er slecht over je wordt gesproken, is het niet vanzelfsprekend dat die cliënten blijven komen. Reputatie is de mate waarin je door anderen wordt aanbevolen.

'Zonder sterke reputatie heb je als kantoor geen vruchtbaar businessmodel,' zegt ook oprichter Paul Stamsnijder van de Reputatiegroep, een Utrechts bureau dat gespecialiseerd is in reputatiemanagement. Hij spreekt van het professor Akkermans-principe, naar het typeetje van Van Kooten & De Bie: 'Ja, ja, mijn naam wordt genoemd'.

Reputatie is, aldus Stamsnijder, het effect van bekendheid en waardering, waarbij het laatste zwaarder weegt dan het eerste. 'Heb je een advocaat op je kantoor die een goede reputatie geniet, dan heb je als kantoor ook een buffer bij onvoorziene omstandigheden.' Want reputatie zit vooral in mensen, minder in kantoor als geheel, zegt Stamsnijder. 'De vent is de tent. Reputatie hoeft ook niet te zitten in uitstekende juridische kennis – dat is de basishygiëne – maar

meer in zaken als bereikbaarheid, proactiviteit en zelfs gezelligheid.'

IMAGO

Is die goede reputatie verdwenen, dan komt die niet zomaar terug, weet Hofkes. 'In de zakelijke dienstverlening, dus ook in de advocatuur, moet je onderscheid maken tussen imago en reputatie. Imago is het beeld dat je naar buiten wilt brengen, zoals hoe je kantoor eruitziet. Dat kun je sturen. Reputatie gaat over feitelijk gedrag van de advocaten en hoe stakeholders dit ervaren. Strategisch reputatiemanagement gaat over de blik van buiten naar binnen. De reputatie van je organisatie krijg je door je stakeholders toebedeeld.'

Als een van de weinige advocatenkantoren biedt het Amsterdamse Jahae Raymakers bedrijven ondersteuning bij reputatiemanagement. Ook advocatenkantoren kloppen aan als ze met een reputatievraag zitten. Advocaat/partner Jurjan Geertsma: 'Dat kan gaan over bijzondere voorvallen waarbij een toezichthouder of opsporingsambtenaar zich meldt, over positionering ten aanzien van concrete zaken waarin bepaalde risico's voor de goede naam van het kantoor voorzienbaar zijn, maar ook over het opzetten van een proactief reputatiebeleid, zoals hun compliance als advocatenkantoor.'

Geertsma omschrijft reputatie als 'de som van vertrouwen, kwaliteit en

Wat kan de reputatie versterken? Zeven tips van reputatiedeskundige Mildred Hofkes

1. Maak verwachtingen die stakeholders hebben ook waar.
2. Benadruk ook het menselijke (niet alleen het juridische).
Pas je taal aan, vang signalen op, wees empathisch.
3. Wees transparant, bijvoorbeeld over uurtarieven en gemaakte uren.
4. Wui lastige vragen van cliënten – vaak over de declaratie – niet weg.
Toon betrokkenheid.
5. Doe aan zelfreflectie en ontwikkel daartoe persoonlijke vaardigheden.
6. Vermijd een top-downstructuur op kantoor. Bij een angstcultuur gaan medewerkers uit de school klappen.
7. Denk nooit na een gevalletje reputatieschade: het waait wel over.
Bijt door de zure appel heen en houd de regie.

tijd'. Voor hem staat de vent niet gelijk aan de tent: 'Reputatie zit zowel in het kantoor als in individuele advocaten,' zegt hij. 'Het beeld is wel dat het kantoormerk al een bepaalde standaard geeft voor de advocaten die daar werkzaam zijn.'

Daar denkt Stamsnijder anders over. 'Veel grote advocatenkantoren zijn inderdaad ook een merk,' zegt hij, 'maar de vraag is of je met een merk een goede reputatie opbouwt. Voor de reputatie van advocaten is van belang dat ze een voorbeeldfunctie vervullen, dat ze een rolmodel zijn.' Hofkes: 'Dat kan bijvoorbeeld door mee te doen met het maatschappelijk debat. Doe het oprecht, niet met de intentie de kantoor naam op tv te pluggen.'

INCIDENT

Volgens Stamsnijder doen veel advocatenkantoren wel iets aan reputatiemanagement, al is het maar omdat ze lijstjes met de beste M&A-advocaten op hun website publiceren en marketingafdelingen hebben. Ook volgens Geertsma zijn er kantoren die proactief investeren in en beleid maken op reputatie. 'Dat zijn ook keuzes voor kwaliteit. Maar er zijn ook genoeg kantoren die pas aan hun reputatie gaan werken als ze worden opgeschrikt door een incident.' Advocatenkantoren die bij de Reputatiegroep aankloppen, willen vooral weten hoe ze hun reputatie kunnen

versterken om goede mensen binnen te halen, hoe ze positief in de krant moeten komen of hoe ze juist (bij slecht nieuws) uit de media moeten blijven. Genoeg is dat doorgaans niet: 'Met brandjes blussen, bouw je geen sterke reputatie op, wel door strategische keuzes te maken.' Aan reputaties kun je actief werken, is de overtuiging van Stamsnijder. Hij onderscheidt drie manieren waarop kantoren hun reputatie kunnen verstevigen.

Een kantoor kan concurreren op de prijs-kwaliteitsverhouding en dan de strijd aangaan met rechtsbijstandverzekeraars en juridische afdelingen van accountantskantoren. 'Met zo'n strategie ben je defensief en creëer je geen onderscheidend vermogen. Zo bouw je geen kwaliteitsreputatie op. Dat kan beter door superspecialistisch te zijn, zoals Kennedy Van der Laan op het gebied van IT en IE, of door sterk te worden in één marktsegment, zoals Van Doorne op de zorgmarkt. Je ambitieniveau bepaalt je reputatie.' Ook het ondernemerschap bepaalt de reputatie. Dat betekent: kiezen voor een marktsegment, voor een rechtsgebied, voor bepaalde typen cliënten. Dat doen volgens Stamsnijder de meeste kantoren niet. 'Kantoren die niet kiezen waren misschien

ooit de Bijenkorf maar worden langzaam een V&D – en we weten hoe het daarmee is afgelopen.'

REPUTATIERISICO

Advocatenkantoren lopen dagelijks reputatierisico's. Veel zaken verliezen, zegt Stamsnijder is er zo een. 'Ook al hou je dat liever voor je, dat zingt toch rond. Of neem *breakaways* – als medewerkers vertrekken. Of gedoe over facturen en daarmee de

media halen.'

Geertsma legt de grotere reputatierisico's vooral bij betrokkenheid bij publieke schanda-

len en strafrechtelijke of tuchtrechtelijke onderzoeken. 'Die kunnen de reputatie sterk schaden waardoor cliënten en andere zakelijke relaties niet meer met het kantoor willen samenwerken, mede uit angst voor hun eigen reputatie.' Ook het opstappen van advocaten of een groep advocaten kan volgens Geertsma een reputatierisico zijn. 'Je hebt soms te maken met een omgeving die er graag een eigen verhaal van maakt.' Want je reputatie is wat anderen van je vinden. Vandaar dat Stamsnijder adviseert vooral te investeren in wat hij bestempelt als stakeholdermanagement: 'Relaties maken reputaties. Versterk die relaties. Het kantoor van de toekomst is geen bolwerk maar een netwerk.'

'Relaties maken reputaties'

“Onze cliënten gaan altijd voor. Met de PO Deal is dat nooit een probleem.”

Nathalie Wolters en Chantal van den Berg
Reflex Advocaten, Haarlem

***PO Deal All Inclusive:
12 maanden lang onbeperkt
cursussen volgen voor maar €1995,-***

Het arbeidsrecht is permanent in beweging. Daarom moeten wij als arbeidsrechtadvocaten ook flexibel zijn. De PO Deal helpt ons daarbij, want een ingeplande cursus mag altijd weer kosteloos geannuleerd worden. Het is geweldig om op die manier vrij uit het totale aanbod te kunnen kiezen. Omdat we er toch in de eerste plaats voor onze cliënten zijn. Daarom past de PO Deal perfect in onze praktijk.

Profiteer ook van de PO Deal en meld u aan op www.sdujuridischeopleidingen.nl/podeal

Opleidingen & Events

Sdu

oprecht
de beste
keuze

SCHADEVERGOEDING VOOR GEWEZEN VERDACHTE IN DE SCHIJNWERPERS

Gewezen verdachten in strafzaken kunnen in aanmerking komen voor schadevergoeding als ze ten onrechte vast hebben gezeten. Voor de hoogte van de schadevergoeding gelden standaardregels. Desondanks is het vaak vrij eenvoudig een hogere vergoeding te verkrijgen, stellen Mirthe Docter en Mirjam Ekkart.

DOOR / MIRTHE DOCTER & MIRJAM EKKART

Indien de zaak eindigt zonder oplegging van straf of maatregel of met zodanige oplegging, doch op grond van een feit waarvoor voorlopige hechtenis niet is toegelaten, kan de rechter, op verzoek van de gewezen verdachte, hem een vergoeding ten laste van de Staat toekennen voor de schade welke hij tengevolge van ondergane verzekering, klinische observatie of voorlopige hechtenis heeft geleden.¹

Veel strafrechtadvocaten kunnen deze zin van artikel 89 van het Wetboek van Strafvordering (Sv) dromen en laten met regelmaat verzoekschriften de deur uitvliegen om de schade van hun cliënten vergoed te krijgen. De meeste advocaten zullen dan ook bekend zijn met het bestaan van de forfaitaire bedragen die zijn opgesteld door het Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht (LOVS) en die uitgebreide onderbouwing omtrent de hoogte van de door de verzoeker geleden immateriële schade – in de meeste gevallen – onnodig maken.¹

In veel verzoekschriften wordt dan ook slechts verzocht om een dergelijke forfaitaire vergoeding. Toch moet niet uit het oog worden verloren dat er ook gevallen zijn waar het goed mogelijk is om een hoger bedrag te verzoeken. Die mogelijkheid is vergroot door een – naar het zich doet voorkomen vrij onbekende – beslissing van het Gerechtshof

Den Haag van 18 december 2014.² Waar voorheen een groot deel van de rechtscollages het erover eens was dat de forfaitaire bedragen in beginsel zowel een materieel als een immaterieel component bevatte, oordeelde het Gerechtshof Den Haag dat de LOVS-bedragen slechts zien op vergoeding van immateriële schade. Dit betekent dat een gewezen verdachte, naast vergoeding voor geleden immateriële schade op basis van de forfaitaire vergoedingsmaatstaven, tevens in aanmerking komt voor vergoeding van de als gevolg van het ondergane voorarrest werkelijk geleden materiële schade zoals inkomstenderving.³

Dit artikel heeft tot doel om de strafrechtadvocatuur te wijzen op de mogelijkheden die deze beslissing schept en om enkele handvatten te bieden voor een succesvol verzoek voor vergoeding van zowel immateriële als materiële schade op grond van artikel 89 Sv.

ARTIKEL 89 VAN HET WETBOEK VAN STRAFVORDERING IN VOGELVLUCHT

Er kan slechts om schadevergoeding worden gevraagd nadat een zaak is beëindigd zonder oplegging van een straf of maatregel.⁴ In artikel 90 van het Wetboek van Strafvordering is bepaald dat toekenning plaatsheeft indien en voor zover daartoe gronden

van billijkheid aanwezig zijn.⁵

De gewezen verdachte komt in aanmerking voor een vergoeding van zowel zijn materiële als immateriële schade, zolang er maar causaal verband is met het voorarrest. Schade ten gevolge van de verdenking of de strafrechtelijke vervolging komt dan ook niet voor vergoeding op de voet van artikel 89 van het Wetboek van Strafvordering in aanmerking.⁶ Zoals uit het voorgaande blijkt, is de immateriële schadevergoeding gestandaardiseerd, hetgeen de gewezen verdachte tot op zekere hoogte vrijstelt van onderbouwing van de immateriële schade die hij heeft geleden (tenzij om een hogere vergoeding wordt verzocht). Dit geldt echter niet voor de materiële schade die hij geleden heeft; daarvoor is wel een deugdelijke onderbouwing vereist.

BESLISSING GERECHTSHOF DEN HAAG

In zijn beslissing van 18 december 2014 heeft het Gerechtshof Den Haag zich in hoger beroep gebogen over een verzoek ex artikel 89 Sv, waarin zowel de forfaitaire bedragen voor de immateriële schade als een vergoeding voor de materiële schade in de vorm van inkomstenderving was verzocht.

Het hof oordeelt dat de forfaitaire bedragen *enkel* zien op immateriële schade. Hiertoe overweegt het hof ►

ten eerste dat de forfaitaire bedragen hun oorsprong lijken te vinden in de bedragen die destijds zijn voorgesteld door de werkgroep materieel strafrecht van de NVvR in de 'Nota inzake de toepassing van de voorlopige hechtenis c.a.' (*Trema* 1990, p. 267-268). Die bedragen zien nadrukkelijk enkel op de vergoeding van gederfde levensvreugde en materiële schade, die volgens de werkgroep volledig voor vergoeding in aanmerking komt, is daar niet bij betrokken. Ter verdere ondersteuning van de overtuiging dat de forfaitaire bedragen slechts zien op immateriële schade overweegt het hof dat (civiele) schadevergoedingsacties in zijn algemeenheid worden beheerst door twee principes, te weten dat er volledige vergoeding plaatsvindt van werkelijk geleden vermogensschade én dat de vermogenswaarde concreet wordt berekend. In dat systeem past niet dat in de forfaitaire bedragen een materieel component besloten ligt, aangezien vermogensschade per geval zal verschillen en ook per geval (veelal) nauwkeurig kan worden berekend.

Tot slot overweegt het hof dat artikel 89 Sv voorschrijft dat een verzoeker, als erfgenaam van de gewezen verdachte, geen recht kan doen gelden op vergoeding van de door de gewezen verdachte geleden immateriële schade door ondergaan voorarrest. Indien de forfaitaire bedragen zowel een materieel als een immaterieel component zouden bevatten, dan zou dit met zich brengen dat in zo'n geval het immateriële component uit het bedrag zou moeten worden gefilterd. Dit zou een onmogelijke taak zijn, aangezien het LOVS geen uitsluitel geeft over de verhouding tussen de twee componenten en de gewezen verdachte zelf niet meer in staat is om te verklaren over de mate waarin hij de gederfde levensvreugde heeft ervaren.

Het hof oordeelt dat verzoeker naast een forfaitair bedrag voor zijn geleden immateriële schade vergoeding

toekomt voor zijn daadwerkelijk geleden materiële schade en gaat over tot het berekenen van de gederfde inkomsten.

HOE ONDERBOUW JE EEN SCHADEVERGOEDINGSVERZOEK DEUGDELIJK?

De beslissing van het hof is helder; een gewezen verdachte kan een forfaitaire vergoeding toekomen voor geleden immateriële schade en *daarnaast* een vergoeding voor materiële schade. Voor beide vormen geldt dat een deugdelijke onderbouwing vereist is en sommige rechtscolleges kijken zeer kritisch naar deze onderbouwing.

Allereerst dient in het verzoekschrift te zijn uiteengezet dat de strafzaak van de verzoeker is geëindigd, bij voorkeur door bijvoorbeeld het vonnis en de datum met de datum van onherroepelijk worden dan wel de sepotbeslissing als bijlage te voegen teneinde onduidelijkheid hierover te voorkomen. De tweede stap is om te bepleiten waarom er gronden van billijkheid zijn om aan verzoeker een vergoeding toe te kennen. Daarbij dient in het achterhoofd te worden gehouden dat billijkheid een subjectief begrip is, waardoor de beantwoording van de vraag of hiervan sprake is zeer afhankelijk kan zijn van de betreffende rechter die zich over de zaak buigt. Uit de jurisprudentie blijkt onder meer dat de proceshouding van de verzoeker tijdens het strafrechtelijk onderzoek een rol kan spelen bij het oordeel of schadevergoeding billijk is,⁷ maar bijvoorbeeld ook de code die aan een sepot is toegekend.

Vervolgens dient te worden aangegeven of wordt verzocht om vergoeding van materiële schade en/of immateriële schade en moet worden uiteengezet hoe deze schade in causaal verband staat met het ondergane voorarrest. Indien er enkel wordt verzocht om een forfaitair bedrag voor immateriële schade dan kan worden volstaan met een berekening van het

aantal dagen voorarrest in relatie tot de LOVS-bedragen en de motivering dat verzoeker levensvreugde heeft gederfd door het ondergane voorarrest. Er zijn omstandigheden denkbaar waarin een hogere vergoeding van de immateriële schadevergoeding te onderbouwen is, bijvoorbeeld in het geval van een verdenking van het voorbereiden van een terroristische aanslag en daarmee gepaard gaande toepassing van zware dwangmiddelen,⁸ psychische gevolgen door het voorarrest⁹ of uitgebreide aandacht in de media.¹⁰ Indien schade primair het gevolg is van de gerezen verdenking of de strafvervolgging dient te worden uiteengezet waarom er tevens causaal verband is met het ondergane voorarrest. Een nadere motivering is derhalve vereist indien er bovenop het forfaitaire bedrag wordt verzocht om vergoeding van immateriële schade en/of vergoeding van materiële schade.

Bij materiële schade moet de gestelde hoogte van de schade – waar mogelijk – worden onderbouwd met stukken. De eerste schadepost waaraan kan worden gedacht, is inkomstenderving. Dit dient te worden onderbouwd met loonstroken en aanvullend door stukken die aantonen dat de verzoeker de tijd die hij in voorarrest heeft doorgebracht zou moeten hebben gewerkt.¹¹ Indien de verzoeker geen vaste werktijden heeft, dan wordt de onderbouwing lastiger maar dient eveneens in elk geval te worden aangetoond dat er de betreffende dag of de betreffende dagen gewerkt had zullen zijn en wat de inkomsten zouden zijn geweest.¹² De kosten die een verzoeker bespaart doordat hij in voorarrest zit, worden overeenkomstig de norm van het Nibud (Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting) in mindering gebracht. Indien je meent dat hiervan afgeweken zou moeten worden, dient dit expliciet te worden onderbouwd. Soms kunnen echter ook minder voor de hand liggende schadeposten voor vergoeding in aanmerking komen.

Zo werden de kosten voor een nieuw geboekte vakantie door het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden aan verzoeker vergoed. Verzoeker was destijds aangehouden op Schiphol, en door zijn vrijheidsbeneming had hij zijn vlucht gemist. Ook zijn partner ging niet op vakantie. De kosten van deze vakantie werden niet gerestitueerd. De kosten voor de nieuwe vakantie voor hem en zijn partner kwamen op grond van redelijkheid voor vergoeding in aanmerking.¹³ Schroom dus niet om schadeposten op te voeren, zolang het rechtstreeks verband met het voorarrest aan te tonen is, kan het voor toekenning in aanmerking komen.

Vergeet tot slot nooit om ook rekening te houden met de formele vereisten die aan een verzoek kleven, zoals de ondertekening door de verzoeker en de termijn van indiening.¹⁴ Het zou zonde zijn als een goed onderbouwd verzoek door een dergelijke oorzaak alsnog in de prullenbak verdwijnt.

CONCLUSIE

Artikel 89 Sv biedt een mooie mogelijkheid voor een verzoeker om schade ten gevolge van het voorarrest vergoed te krijgen. Het opstellen van een eenvoudig verzoekschrift waarin enkel wordt verzocht om een forfaitair bedrag voor immateriële schade is simpel. Met iets meer inspanning is het ook mogelijk om materiële schade vergoed te krijgen. Daarnaast kan in bepaalde gevallen een aanzienlijk hogere vergoeding van de immateriële schade worden toegekend, mits deugdelijk onderbouwd. Hoewel billijkheid een subjectief begrip blijft, is onderbouwing met woorden en stukken in dezen de mantra. Uiteraard is een actieve rol van de verzoeker bij de aanlevering van stukken vereist en leent niet elke zaak zich ervoor. Het kan een tijdrovende klus zijn en de vergoeding die voor dit werk op basis van artikel 591a Sv kan worden verzocht houdt niet over, maar oefening baart kunst!

Tot slot nog een enkel advies: ook in de rechtspraak wordt nog geregeld geworsteld met de schadevergoeding ex artikel 89 Sv, dus verwijzingen (met vindplaatsen) naar relevante jurisprudentie van de Hoge Raad (voor zover aanwezig), gerechtshoven en het gerecht waar het verzoek wordt

ingediend, kunnen nooit kwaad. Dit vergroot ook de kans op succes in het geval van hoger beroep. ■

Mr. M.A Docter is strafrechtjurist; **mr. M.R. Ekkart** is senior juridisch medewerker bij de Rechtbank Den Haag.

NOTEN

- 1 Die forfaitaire bedragen zijn thans 105 euro per dag doorgebracht op het politiebureau en 80 euro per dag die is doorgebracht in een huis van bewaring. Bij dit bedrag komt een toeslag van 25 euro per dag dat het verblijf in het huis van bewaring gepaard ging met beperkingen of plaatsvond in een extra beveiligde inrichting (EBI). Het LOVS heeft hierbij bepaald dat bij het bepalen van het aantal dagen dat de verzoeker in een politiecel of huis van bewaring heeft doorgebracht, aansluiting dient te worden gezocht bij artikel 136 lid 1 van het Wetboek van Strafvordering.
- 2 Gerechtshof Den Haag, 8 mei 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:4159.
- 3 Voor de leesbaarheid van het artikel zal telkens worden gesproken over voorarrest – te weten in verzekeringstelling en voorlopige hechtenis – maar artikel 89 Sv ziet onder meer tevens op schade door klinische observatie en vrijheidsbeneming die is ondergaan in het buitenland in verband met een door Nederlandse autoriteiten gedaan verzoek om uitlevering.
- 4 HR 14 november 1989, NJ 1990, 274 waarin de Hoge Raad oordeelde dat onder het begrip ‘zaak’ in ‘al datgene waarop het rechtsgeding betrekking had’ moest worden verstaan.
- 5 Zie ook D. Simons, *Beknopte handleiding tot het Wetboek van Strafvordering*, 7de druk, Haarlem 1925, p. 131. Memorie van toelichting, *Kamerstukken II*, 1972, 12 132, nr. 3, p. 3.
- 6 Zie bijvoorbeeld Rechtbank Noord-Holland 7 april 2015 waarin de rechtbank overweegt dat: ‘De gestelde schade dat verzoeker in zijn eer en goede naam dreigt te worden aangetast bij ontdekking van de verdenking van de verdenking is geen rechtstreeks gevolg van de detentie in mei {jaartal} maar van de verdenking.’ Het ging in die zaak om een eerdere strafzaak waarin verzoeker verdachte van een zedendelict was geweest. Bij zijn detentie voor het ‘nieuwe’ feit was hij bang voor de ontdekking daarvan, reden waarom hij een verdriedubbeling van de standaardvergoeding verzocht.
- 7 Zie bijv. Gerechtshof Amsterdam, 26 maart 2010, NJ 2010, 221 en meer recent: Gerechtshof Amsterdam, 30 december 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:5754. Verzoeker heeft zich tijdens de strafzaak op zijn zwijgrecht beroepen dan wel geen wezenlijk inhoudelijke verklaring afgelegd. Hiermee heeft hij een voortvarend onderzoek naar de voor hem belastende omstandigheden belemmerd waardoor het hof geen gronden van billijkheid ziet voor toekenning van een schadevergoeding. Zie ook Gerechtshof Amsterdam, 14 oktober 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:4144.
- 8 Zie bijvoorbeeld Rechtbank Rotterdam, 30 september 2005, ECLI:NL:RBROT:2005:AU3601 en Rechtbank Rotterdam, 7 november 2006, ECLI:NL:RBROT:2006:AZ4955.
- 9 Rechtbank Rotterdam 16 oktober 2015, ECLI:NL:RBROT:2015:7605.
- 10 Zie bijvoorbeeld Rechtbank Zutphen, 13 juni 2008, ECLI:NL:RBZUT:2008:BD3913.
- 11 In een uitspraak van de Rechtbank Rotterdam van 16 oktober 2015 wordt het belang van het aantonen van het inkomen nog eens benadrukt. Daar oordeelde de rechtbank dat verzoeker niet had onderbouwd dat zijn inkomen afhankelijk was van zijn fysieke aanwezigheid in het restaurant. In het geval van verlies van functie of de onmogelijkheid een bedrijf te hervatten, is een vergoeding ook denkbaar, zo blijkt uit een ouder voorbeeld dat men vindt in de uitspraak van de Rechtbank Amsterdam van 8 november 1927.
- 12 Het verlies van opdrachten, en daarmee inkomsten, na afloop van de aanhouding en in verzekeringstelling door de houding en het optreden van de officier van justitie in de media kwam niet voor vergoeding in aanmerking. ‘De procedure ex artikel 89 Sv is echter niet bedoeld voor kennelijke gevolgschade ten gevolge van de wijze van optreden van het Openbaar Ministerie in een bepaalde strafzaak.’
- 13 Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden 15 juni 2015, ECLI:NL:GHARL:2015:4297.
- 14 Zie bijvoorbeeld Rechtbank Rotterdam, 16 oktober 2015, ECLI:NL:GHSGR:2011:BQ6860. Het verzoekschrift was slechts ondertekend door de advocaat van verzoeker en verzoeker was niet ter terechtzitting verschenen om dit gebrek te herstellen, met niet-ontvankelijkheid tot gevolg.

Prikbord voor professionals

ING. TSJEARD BOONSTRA

ADVOCaat CENTRAAL

AdvocaatCentraal
info@advocaatcentraal.nl
www.advocaatcentraal.nl
Utrecht | 035 - 543 55 66

De meeste advocaten kiezen voor een compleet digitaal dossier. Alle stukken bij elkaar in één dossier: brieven, pleitnota's, dagvaarding en ook e-mail correspondentie. Daarnaast worden steeds meer systemen aan elkaar gekoppeld en is het elektronisch factureren meer regel dan uitzondering.

Wij zorgen ervoor dat AdvocaatCentraal aansluit op deze trends. Alles on-line natuurlijk.

ROBERT STALLMANN

Armarium
robert@armarium.nl
www.armarium.nl
088 - 550 44 82

Armarium is beter dan mijnrechtspraak.nl. Armarium laat u veilig en overzichtelijk digitaal samenwerken aan al uw procedures. Het biedt professionele, automatische bewaking van termijnen en uiteraard het uitwisselen van stukken met de rechtbank. KEI of geen KEI.

Kennedy Van der Laan en Poelmann van den Broek advocaten kozen al voor Armarium. Bekijk onze gratis webinars: www.armarium.nl/webinar

BENK ADVOCATEN

BENK : ADVOCATEN

info@benkadvocaten.nl
www.benkadvocaten.nl
Groningen | 050 - 313 64 16

BENK Advocaten is een advocatenkantoor bestaande uit een team van advocaten en ondersteuning, dat zich voornamelijk richt op de ondernemers van Noord Nederland. We voelen ons betrokken bij onze cliënten en zorgen ervoor dat onze bereikbaarheid goed is. We werken hard, maar wel op een plezierige manier, met een gezond evenwicht tussen werk en privé.

P.S. Zie ook vacature pagina 65

MR. NIEKE SCHREURS

Berntsen Mulder Advocaten

Berntsen Mulder Advocaten
n.schreurs@berntsenmulder.nl
www.berntsenmulder.nl/vacatures
Alphen aan den Rijn | 0172 - 42 71 95

Berntsen Mulder Advocaten is een veelzijdig advocatenkantoor met 22 gespecialiseerde advocaten en juristen, gevestigd in Alphen aan den Rijn. Op diverse rechtsgebieden bedienen wij zowel de particuliere als zakelijke markt.

Momenteel zoeken wij talentvolle advocaten voor onze secties insolventie- en ondernemingsrecht, arbeidsrecht en familierecht.
P.S. Zie ook vacature pagina 14

DIJKS LEIJSSSEN ADVOCATEN & RECHTSANWÄLTE

Wordt dit jouw werkplek?

www.dijksleijssen.nl/vacatures

P.S. Zie ook vacature pagina 65

LEXMAN ADVOCATEN

Mr. A.P. (Arjan) Maes
maes@lexman.nl | www.lexman.nl
Apeldoorn | 055 - 526 64 77

Lexman Advocaten, gevestigd in Apeldoorn, is sinds 10 jaar op een prettige en collegiale manier actief voor ondernemingen, overheden en particulieren in het hele land. Het kantoor focust op ondernemingsrecht (waaronder insolventierecht), vastgoedrecht, ruimtelijk bestuursrecht, arbeidsrecht en personen- en familierecht. Het team bestaat momenteel uit 8 advocaten, een Paralegal en het secretariaat.

P.S. Zie ook vacature pagina 60

IJSBRAND OUDSHOORN

Urios
info@urios.nl
www.urios.nl
Alkmaar | 072 - 512 22 05

Na jaren van papieren dossiers en uitgeprinte stukken is de advocatuur nu volop bezig met een digitaliseringsslag, waarvan het toekomstige digitaal procederen ook onderdeel is.

In voorbereiding hierop werkt ook Urios aan een koppeling met de Raad voor de Rechtspraak, waarbij gebruiksgemak, net als functionaliteit, niet uit het oog verloren zullen raken.

Juridische kwesties
die zijn weggezak

Bedrijfsruimten in het huurrecht

DOOR / KARIMA BOL

In de praktijk ontstaat regelmatig discussie over de kwalificatie van bedrijfsruimten. Wat is ook alweer het verschil tussen een 230a- en een 290-ruimte?

Een winkel, een kantoor en een opslagloods zijn alle bedrijfsruimten, maar in het huurrecht is de ene bedrijfsruimte de andere niet. Titel 4, afdeling 6 van Boek 7 Burgerlijk Wetboek (BW) heet weliswaar 'Huur van bedrijfsruimte', maar is slechts van toepassing op de in artikel 7:290 BW genoemde soorten bedrijfsruimten. In de praktijk ontstaat regelmatig discussie over de kwalificatie van bedrijfsruimten. Wat is nou precies wat en waarom is het onderscheid eigenlijk zo belangrijk? Er worden grofweg twee soorten bedrijfsruimten onderscheiden waarop verschillende huurregimes van toepassing zijn, te weten 290-bedrijfsruimte en 230a-ruimte. Onder 290-bedrijfsruimte wordt verstaan een gebouwde onroerende zaak bestemd voor de uitoefening van een kleinhandelsbedrijf, een restaurant- of cafébedrijf, een afhaal- of besteldienst of een ambachtsbedrijf, mits er in het gehuurde een voor publiek toegankelijk lokaal aanwezig is waar het product of de dienst direct wordt geleverd. Een hotel en kampeerbedrijf vallen eveneens onder de 290-bedrijfsruimte. Als het huurobject hier niet onder valt, is sprake van een 230a-ruimte. De 230a-ruimte wordt naast 'overige bedrijfsruimte' regelmatig (soms ten onrechte) aangeduid als 'kantoormuimte'. Hierbij valt te denken aan maneges, kantoren, bioscopen en reisbureaus. Het Hof Amsterdam heeft begin

2016 nog geoordeeld over de kwalificatie van een bedrijfsruimte waarin een 'telecom-/internetwinkel' werd geëxploiteerd. Was het een 290- of een 230a-ruimte? In deze zaak werd bevestigd dat als discussie bestaat over welk huurregime van toepassing is, aan het feit dat partijen hebben gekozen voor het ROZ-model¹ 'winkelruimte en andere bedrijfsruimte in de zin van artikel 7:290 BW' geen doorslaggevend betekenis kan worden toegekend. Dit geldt ook als in de huurovereenkomst bijvoorbeeld 'winkel' als bestemming is opgenomen. De rechter zal bij de beoordeling van de vraag welk huurregime op die huurovereenkomst van toepassing is, moeten onderzoeken wat partijen omtrent het gebruik van het gehuurde, mede gelet op de inrichting daarvan, voor ogen heeft gestaan (ECLI:NL:HR:2004:AR4783). Het hof kwam vervolgens tot de conclusie dat, hoewel elementen van een 290-bedrijfsruimte aanwezig waren (er werden telefoonkaarten, drankjes en ijsjes verkocht), sprake was van een 230a-ruimte. De huurder had de bedrijfsruimte namelijk in overwegende mate in gebruik voor een ander doel dan als 7:290 BW-bedrijfsruimte, namelijk als ruimte waarin de klant kon telefoneren en internetten, wat naar het oordeel

van het hof niet is te beschouwen als een kleinhandelsbedrijf (ECLI:NL:GHAMS:2016:239).

Inzet van deze procedure was de wettelijke bescherming waar de huurder van de telecom-/internetwinkel aanspraak op wilde maken. Dit maakt meteen het belang van het onderscheid duidelijk. Een huurder van een 290-bedrijfsruimte geniet namelijk (vergaande) wettelijke bescherming op onder meer het gebied van huurbeëindiging en huurprijswetgeving. Indien partijen in de 290-huurovereenkomst toch afwijkende afspraken maken, die nadelig (kunnen) zijn voor de huurder, heeft de huurder de mogelijkheid deze afwijkende bedingen te vernietigen, tenzij de kantonrechter deze heeft goedgekeurd. Die goedkeuring kan kort voor de aanvang van de huurovereenkomst worden verzocht, maar ook op een later moment, als de huurder een beroep op de vernietigbaarheid van de afwijkende bepaling doet, zo heeft de Hoge Raad in 2015 geoordeeld (ECLI:NL:HR:2015:823). Met betrekking tot de huur van 230a-bedrijfsruimte is daarentegen vrijwel niets specifiek geregeld in de wet. Partijen hebben nagenoeg volledige contractsvrijheid. De enige uitzondering daarop is dat de huurder van deze bedrijfsruimte (mits het een gebouwde onroerende zaak betreft) nadat de huurovereenkomst is geëindigd een beroep kan doen op ontruimingsbescherming. De huurder kan de kantonrechter op grond van artikel 7:230a BW verzoeken de ontruimingstermijn te verlengen. De rechter kan dan bepalen dat de huurder, ondanks dat de huurovereenkomst is geëindigd, nog maximaal drie jaar gebruik mag blijven maken van de bedrijfsruimte.

Karima Bol is advocaat bij Kneppelhout & Korthals Advocaten in Rotterdam.

NOOT

- De Raad voor Onroerende Zaken heeft voor verschillende soorten huurobjecten (bedrijfsruimten artikel 7:290 BW, artikel 7:230a BW en woonruimte) modelhuurovereenkomsten met bijbehorende algemene bepalingen opgesteld waarvan in de praktijk veelvuldig gebruik wordt gemaakt.

topicus
Legaltech Software

Samen Slimmer Digitaal Procederen

Weten wat we voor uw kantoor kunnen betekenen? Schrijf u gratis in voor onze workshops via www.topicus.nl/legal

Procederen in Oostenrijk?

Wijnkamp Advocatuur / Advokatur GmbH
Nederlandstalig advocatenkantoor gevestigd in Oostenrijk.

Meerdere advocaten
Meerdere specialismen
Communicatie in de Nederlandse taal.

A-6460 Imst, Sirapuit 7 Oostenrijk
T: +43 (0) 5412 / 64640 F: +43 (0) 5412 / 64640-15
M: office@wijnkamp-advocatuur.com W: www.wijnkamp-advocatuur.com

LEXMAN ADVOCATEN

Lexman Advocaten wil aan het team graag een **gevorderd advocaat-stagiair** of **beginnend medewerker** toevoegen.

Voor meer informatie: www.lexman.nl

duik in de diepte

Stelt u zichzelf de vraag?

- sluit mijn profiel aan bij mijn huidige functie
- wat is mijn volgende carrièrestap
- wat zijn mijn verborgen talenten

VITAE VALLEY

Vraag nu uw CV-i aan:
uw persoonlijkheidsprofiel
binnen 3 minuten via

www.vitaevalley.nl

kosteloos met de code
#legal#

Bezoek www.vitaevalley.nl en vraag uw CV-i aan | duizenden juristen gingen u voor...

WETGEVINGSADVIES

De NOvA telt zeventien adviescommissies wetgeving, verdeeld over bijna alle disciplines van het recht. Deze commissies brengen gevraagd en ongevraagd advies uit over wetsvoorstellen. Recent verschenen adviezen over:

WET OP DE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

Adviescommissies: Strafrecht en rechtsstatelijkheid

Datum advies: 19 december 2016

Strekking: De herziene versie van het wetsvoorstel Wiv komt gedeeltelijk tegemoet aan de door de NOvA gesignaleerde bezwaren. De NOvA is content dat een voorafgaande rechterlijke toets verplicht wordt indien inlichtingen- en veiligheidsdiensten bijzondere bevoegdheden willen inzetten jegens advocaten (direct tappen). Indien bijzondere bevoegdheden worden ingezet jegens cliënten van advocaten (indirect tappen) is in het wetsvoorstel helaas niet gekozen voor het door de NOvA voorgestelde systeem van nummerherkenning,

zoals dat nu ook geldt bij de Nationale Politie.

CONCEPT-WETSVOORSTEL VERSTERKING STRAFRECHTELIJKE AANPAK TERRORISME

Adviescommissies: Strafrecht en vreemdelingenrecht

Datum advies: 19 december 2016

Strekking: Aangezien de noodzaak ontbreekt en er ernstige bezwaren kleven aan invoering, adviseert de NOvA het wetsvoorstel op de volgende onderdelen in te trekken:

- strafbaarstelling van verblijf in een gebied dat onder controle van een terroristische organisatie staat zonder voorafgaande toestemming van de Nederlandse autoriteiten;
- verlenging van voorlopige hechtenis zonder ernstige bezwaren;
- verplichting tot aangifte bij terroristische misdrijven.

MEER ADVIEZEN

- Pilot rechtsbijstand veilige landen
Adviescommissie vreemdelingenrecht, 12 december 2016

- Modernisering EU-auteursrecht
Adviescommissie intellectuele eigendom, 7 december 2016
- Procesreglement vorderingszaken Hoge Raad
Adviescommissie burgerlijk procesrecht, 5 december 2016
- Concept-AMvB houdende aanwijzing van overtredingen waarbij het recht op rechtsbijstand niet van toepassing is
Adviescommissie strafrecht, 5 december 2016
- Rijkswet vaststellingsprocedure staatloosheid
Adviescommissie vreemdelingenrecht, 28 november 2016
- Wetsvoorstel doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht juridische beroepen
Algemene raad, 23 november 2016

JURIDISCHE DATABANK

Alle wetgevingsadviezen vindt u in de Juridische databank op advocatenorde.nl/wetgevingsadviezen.

Nederlandse orde van advocaten

Het Advocatenblad is het officiële orgaan van de Nederlandse orde van advocaten. De NOvA verzorgt de rubrieken Van de NOvA, Geschillencommissie, Tuchtrect, Transfers en de column Ten slotte van de landelijk deken.

Samenstelling algemene raad

Nederlandse orde van advocaten

- Bart van Tongeren (algemeen deken)
- Bert Fibbe (waarnemend deken)
- Bernard de Leest
- Ruben Alderse Baas
- Leonard Böhrer
- Aai Schaberg

Bureau van de NOvA

Raffi van den Berg
(algemeen secretaris)

Bezoekadres

Neuhuyskade 94
2596 XM Den Haag
Tel. 070 – 335 35 35
Fax 070 – 335 35 31
E-mail info@advocatenorde.nl
Kvk-nummer: 27339260
BTW-nummer: NL002872833B01

Postadres

Postbus 30851
2500 GW Den Haag

Helpdesk

helpdesk@advocatenorde.nl
Tel. 070-335 35 54

Twitter

@Advocatenorde

LinkedIn

Nederlandse orde van advocaten

Facebook

Nederlandse orde van advocaten

Instagram

@Advocatenorde

Periscope

@Advocatenorde

FINANCIËLE BIJDRAGE

FINANCIËLE BIJDRAGE ONGEWIJZIGD

De financiële bijdrage voor 2017 is gelijk gebleven aan vorig jaar: € 790 voor categorie 1 en € 259 voor categorie 2. Indien u op 1 januari jl. op het tableau stond ingeschreven als advocaat bent u bijdrageplichtig. Onlangs heeft u hiervoor per e-mail de digitale factuur ontvangen.

STRAFRECHT

‘GOEDE RECHTSBIJSTAND IN STRAFZAKEN MOET GEEN PRIVILEGE VAN VERMOGENDE BURGERS WORDEN’

De NOvA telt zeventien adviescommissies wetgeving, die gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen over wetsvoorstellen. Eén daarvan is de adviescommissie strafrecht. Vier vragen aan de voorzitter Rob van der Hoeven.

Wat is kenmerkend voor uw adviescommissie?

‘Vanzelfsprekend zijn de leden allen gespecialiseerde en ervaren strafrechtadvocaten. Maar wat ons ook bindt, is dat we er aan willen bijdragen dat rechtsbijstand in strafzaken niet alleen op papier goed geregeld is, maar ook in de praktijk effectief kan worden uitgevoerd. Advocaten moeten vaak nog steeds knokken om, bijvoorbeeld, nadere onderzoekshandelingen voor elkaar te krijgen die, als zij door OM of politie zouden worden gevraagd makkelijker kunnen worden gerealiseerd. Effectueren van de belangen van de verdachte is belangrijk in een rechtsstaat. Dat belang kan er overigens ook in liggen dat een zaak snel wordt afgedaan.’

Welk wetgevingstraject staat u het meest bij?

‘De implementatie van de EU-richtlijn recht op toegang tot een raadsman loopt aan de zijde van het ministerie bijzonder stroperig. Vooral de rol die de raadsman in de praktijk tijdens een verhoor heeft, is voorwerp van discussie. De richtlijn bedoelt de raadsman daadwerkelijk te laten participeren. Nederland is daar – ten onrechte – huiverig voor. Een actieve rol van de advocaat bij een verhoor bevordert de kwaliteit en ook de snelheid van een strafproces. Daarom heeft de ACS in 2014 het initiatief genomen de rol van de raadsman bij het verhoor conform de norm van de richtlijn te omschrijven in een *best practice*.’

Met welk advies heeft u echt het verschil kunnen maken?

‘Dat is moeilijk meetbaar, maar in de aanloop naar en met ons advies

over de Contourennota van de minister over het nieuwe Wetboek van Strafvordering hebben we toch wel invloed gehad. Er lijkt nu meer, maar nog niet genoeg, aandacht voor de oplossing van praktische en organisatorische knelpunten en voor effectieve waarborgen van de rechten van de verdediging.’

Wat staat de komende tijd bovenaan in uw agenda?

‘Zonder twijfel is dat het project Modernisering Wetboek van Strafvordering, niet alleen vanwege de omvang, maar ook vanwege de impact. Wat bij deze herziening opvalt is dat de minister – zeker in de eerste versies van zijn voorstellen – alleen aandacht lijkt te hebben voor het versoepelen van allerlei procedurevoorschriften. En zo veel mogelijk zaken moeten op snelle en soepele wijze buiten de rechter om kunnen worden afgedaan. Zaken moeten vóór een zitting al panklaar zijn. De positie van de verdachte en de verdediging komt er daarbij karig vanaf. Een goed strafproces kan niet zonder een effectieve verdediging. In de voorstellen zien we dat te weinig terug komen. En blijft – hoewel wij er niet over gaan – de financiering een zorg. Wij horen steeds vaker van gedreven strafrechtadvocaten dat zij stoppen met deze praktijk omdat er wel werk bijkomt (bijvoorbeeld het politieverhoor), maar daarvoor onvoldoende middelen ter beschikking worden gesteld. Ook hier ontbreekt de balans: extra middelen voor het oplossen van praktische knelpunten bij het OM en de Rechtspraak zijn prima, maar leiden tot een verdere scheefgroei als

extra middelen voor de advocatuur uitblijven. Goede rechtsbijstand in strafzaken moet niet het privilege van alleen vermogende burgers worden.’

SAMENSTELLING ADVIESCOMMISSIE STRAFRECHT

Rob Baumgardt, Baumgardt, Bröckling & Van der Rijt Advocaten
Robbert de Bree, Wladimiroff Advocaten
Dian Brouwer, Solitt Advocaten
Tamara Buruma, Prakken d’Oliveira
Renate Croes-Hoogendoorn, Franken
Zuur Van Kampen Croes Advocaten
Thom Dieben, Jahae Raymakers
Rob van der Hoeven (voorzitter), NautaDutilh
Han Jahae, Jahae Raymakers
Thijs Kelder, Sjöcrona Van Stigt Advocaten
Erik Kok, Cleerdin & Hamer
Jacqueline Kuijper, mr. Jacqueline Kuijper, advocaat
Jan Lintz, Weisfelt & Lintz Advocaten
Marianne Lochs, Spong Advocaten
Peter van Russen Groen, Wladimiroff Advocaten
Paul Verloop, Libertas Lawyers
Lisa van der Wal, De Roos en Pen Advocaten
Simon van der Woude, Van der Woude De Graaf Advocaten
Rosa van Zijl, Jebbink Soeteman advocaten

OVERZICHT ADVIESCOMMISSIES

Kijk voor een overzicht van alle adviescommissies op advocatenorde.nl > Advocaten > Persoonsgegevens > Adressen- en ledenlijst > Adviescommissies wetgeving.

DERDENGELDEN

STICHTING DERDENGELDEN ALLEEN VERPLICHT VOOR ADVOCATEN DIE ER GEBRUIK VAN MAKEN

Een stichting derdengelden is sinds 1 januari jl. alleen verplicht voor advocaten die er gebruik van maken. Voor advocaten die niet met derdengelden werken, vervalt de verplichting. Deze en andere wijzigingen in de Verordening op de advocatuur (Voda) en de Regeling op de advocatuur (Roda) zijn met ingang van 1 januari jl. in werking getreden.

Het college van afgevaardigden (CvA) heeft op 7 december 2016 ook ingestemd met het voorstel van de algemene raad (AR) dat advocaten met hun cliënten kunnen afspreken om derdengelden te gebruiken voor een eigen declaratie. Hierbij is niet langer per afzonderlijke declaratie voorafgaande toestemming van de cliënt vereist. Wel informeert de advocaat de cliënt achteraf over de betaling. De AR is in februari 2015 het project derdengelden gestart om de (administratieve) lasten voor de advocaat te verminderen, mede naar aanleiding van kritische geluiden vanuit de

balie. Uitgangspunt was een herijking van het derdengeldensysteem, zonder dat dit ten koste zou gaan van de bescherming van derdengelden. De oude regeling stamde uit 1999 en was sindsdien niet noemenswaardig gewijzigd. De beroepsgroep is sindsdien echter veel omvangrijker geworden en kent een grotere diversiteit. Mede aan de hand van resultaten van een enquête onder de balie heeft de AR verschillende knelpunten in de regelgeving geïdentificeerd. De AR heeft ervoor gekozen om de bestaande regelgeving te differentiëren met het oog op advocaten die geen der-

dengelden ontvangen. Tegelijk is de regelgeving waar mogelijk aangepast voor advocaten die wel derdengelden ontvangen. De voorstellen van de AR zijn voorgelegd aan het CvA en de Raad van Advies.

MEER INFORMATIE

Kijk voor meer informatie op advocatenorde.nl/derdengelden. De Wijzigingsverordening derdengelden, de Wijzigingsregeling derdengelden en het Wijzigingsbesluit toelichting derdengelden vindt u op regelgeving.advocatenorde.nl onder 'Overige regelgeving en wijzigingsbesluiten'.

STAGIAIRES

SALARISSEN VOOR STAGIAIRES GEÏNDEXEERD

De stagiaresalarissen in de Richtlijn arbeidsvoorwaarden stagiaires en de daarbij behorende modelarbeidsovereenkomst worden jaarlijks geïndexeerd op basis van de consumentenprijsindex met peildatum oktober.

Gebaseerd op het indexcijfer +0,4 van oktober 2016 bedragen de stagiaresalarissen in de richtlijn met ingang van 1 januari 2017:

- voor een eerstejaars: € 2.292 (was € 2.283)
- voor een tweedejaars: € 2.612 (was € 2.602)
- voor een derdejaars: € 2.903 (was € 2.891)

GEFINANCIERDE RECHTSBIJSTAND

OPROEP: DEEL UW ERVARINGEN MET PUNTENTOEKENNINGEN

De 'Commissie evaluatie puntentoekenning gesubsidieerde rechtsbijstand' (commissie-Van der Meer) doet momenteel onderzoek naar het huidige stelsel van forfaitaire puntentoekenningen. De commissie roept alle betrokkenen op om ervaringen, wensen en andere geluiden over het stelsel in te brengen. De NOvA heeft eerder bezwaren geuit tegen de opdracht van de commissie

om het stelsel te herijken 'zonder verhoging van de uitgaven'. Bij een dergelijke exercitie kan budgetneutraliteit geen voorwaarde zijn. De NOvA onderstreept het belang dat zo veel mogelijk (sociaal) advocaten hun ervaringen met de commissie delen. Dit kan via het e-mailadres commissiepuntentoekenningrechtsbijstand.hof-ams@rechtspraak.nl, dat nog tot 15 februari openstaat voor input.

TUCHTRECHT

KOSTEN TOEZICHT EN TUCHTRECHT GEHEEL VOOR REKENING ADVOCATUUR

Na de Tweede Kamer heeft ook de Eerste Kamer op 6 december 2016 de 'Wet doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht juridische beroepen' aangenomen. Tot ongenoegen van de NOvA worden de kosten voor het tuchtrecht vanaf 2018 geheel neergelegd bij de advocatuur zelf.

De NOvA vindt dat toezicht en tuchtrecht bijdragen aan het vertrouwen van cliënten in de kwaliteit en integriteit van advocaten. Daarom betaalt de advocatuur al het eigen toezicht én een deel van het tuchtrecht. Het gaat de NOvA echter te ver dat advocaten ook moeten opdraaien voor de kosten van de inzet van de rechterlijke macht in de tuchrecht-spraak. Die boodschap heeft de NOvA het afgelopen jaar herhaaldelijk en met kracht verkondigd richting de politiek. Desondanks is de wet aangenomen door een meerderheid van de Senaat (VVD, PvdA, CDA,

SGP, ChristenUnie en PVV). De Wet doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht juridische beroepen wijzigt de Advocatenwet. Mede op aandringen van de NOvA treedt de wet op 1 januari 2018 in werking, in plaats van op 1 januari 2017 zoals aanvankelijk was beoogd. De doorberekening zal consequenties hebben voor de hoogte van de financiële bijdrage. De verwachting is dat het ministerie van Veiligheid en Justitie de benodigde informatie over het financiële effect tijdig zal leveren, zodat dit in de begroting 2018 verwerkt kan worden.

BENOEMINGEN

ADVIESCOMMISSIE FAMILIE- EN JEUGDRECHT

Lid per 1 januari 2017:

Mw. mr. M.E.L. (Martine) Klein
Mw. mr. M.C.G. (Martine) Stut

ADVIESCOMMISSIE HUURRECHT

Lid per 1 januari 2017:

Mw. mr. G.S. (Georgie) Geurts
Mw. mr. S. (Sonja) van der Kamp
Dhr. mr. E.P.W. (Elout) Korevaar
Dhr. mr. G.C.M. (Guido) Schipper
Dhr. mr. R.A. (Merijn) Veldman

ADVIESCOMMISSIE STRAFRECHT

Lid per 1 januari 2017:

Dhr. mr. E. (Erik) Kok
Mw. mr. M. (Marianne) Lochs

Mw. mr. A.E. (Lisa) van der Wal
Mw. mr. R.E. (Rosa) van Zijl

ADVIESCOMMISSIE VERZEKERINGSRECHT

Lid per 1 januari 2017:

Dhr. mr. P.M. (Pieter) Leerink
Mw. mr. N. (Natalie) Vloemans

ADVIESCOMMISSIE VREEMDELINGENRECHT

Lid per 1 januari 2017:

Dhr. mr. A.H. (Anjo) Hekman
Dhr. mr. M.S. (Michael) Yap

RAAD VAN DISCIPLINE DEN HAAG

Plaatsvervangend lid per 1 januari 2017:

Mr. P. (Peter) Rijpstra

BEROEPSOPLEIDING

KLEINE WIJZIGINGEN IN BEROEPSOPLEIDING ADVOCATEN

Alle stagiaires die per 1 maart 2017 starten met de beroepsopleiding advocaten, krijgen in het vak schriftelijke vaardigheden vier in plaats van acht dagdelen onderwijs. Dat is een van de eerder door de NOvA aangekondigde kleine wijzigingen die de uitvoeringsorganisatie van de beroepsopleiding advocaten zal doorvoeren naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie.

Daarnaast krijgen stagiaires, die in maart starten met de leerlijn burgerlijk recht, de mogelijkheid om voor de lesdag schriftelijke vaardigheden te kiezen voor een van de drie praktijkgroepen:

- 1) de internationale praktijk, gericht op de grote internationale zakelijke cliënt;
- 2) de nationale praktijk, gericht op de grote zakelijke cliënt, groot MKB;
- 3) de praktijk gericht op klein MKB, de particuliere cliënt en de toevoegingspraktijk.

De uitvoeringsorganisatie informeert de betreffende stagiaires over de nieuwe indeling.

OVERIGE WIJZIGINGEN

Vanaf maart 2017 stapt de beroepsopleiding over naar een systeem waarin toetsresultaten worden beoordeeld met een voldoende of onvoldoende. Uit onder meer de tussentijdse evaluatie in 2015 is gebleken dat deze wijze van waardering passender is voor de beroepsopleiding. Deze verandering geldt voor iedere advocaat-stagiaire. Daarnaast bestaat vanaf maart 2017 de mogelijkheid voor ervaren juristen, bij voldoende animo, om samen in een vaardigheden- en ethiekgroep te worden geplaatst.

Per direct

KANTOORRUIMTE TE HUUR:

Per direct zijn er twee kantoorruimtes vrijgekomen binnen het monumentaal en statig pand gelegen aan de Weteringschans 126 te (1017 XV) Amsterdam.

Binnen ons pand zijn thans 4 advocaten werkzaam. Ons kantoor richt zich op het straf-, familie-, civiel- en bestuursrecht.

De kamers zijn plus minus 15m² en 16m². We hebben de beschikking over een riant dakterras met uitzicht op het Rijksmuseum! Daarnaast medegebruik van smaakvol ingerichte spreekkamer, (eventuele) secretariële ondersteuning en gebruik van overige faciliteiten.

WAT BIEDEN WIJ:

- Een mooie eigen (onlangs gerenoveerde en gestoffeerde) kantoorruimte aan de Weteringschans;
- Goed geregelde administratieve voorzieningen;
- De huurprijs omvat alle basievoorzieningen voor het runnen van een eigen advocatenpraktijk (o.a. beroepsaansprakelijkheidsverzekering);
- Ondernemersvrijheid;
- Een uitstekend bereikbaar kantoor (tramlijnen 4, 7 en 10, 16 en 24 stoppen nagenoeg voor de deur)

Uw reactie of nadere informatie per e-mail: deboer@db-advocaten.nl of per telefoon: 020 29 000 80.

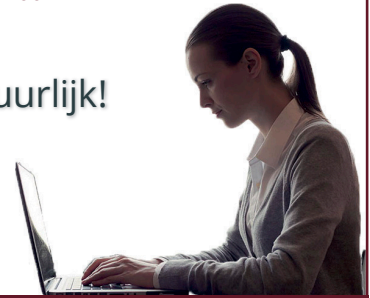
ADVOCAAT CENTRAAL

SOFTWARE VOOR DE ADVOCATUUR

KEI?

Ja natuurlijk!

AdvocaatCentraal koppelt met uw e-mail, boekhouding, de Raad voor Rechtsbijstand en binnenkort ook met de Rechtspraak!

Tel. (035) 543 55 66

www.advocaatcentraal.nl

Dietvorst & Te Braake

advocaten

Dietvorst & Te Braake advocaten **zoekt** een fulltime

Advocaat/medewerker (m/v) met aandachtsgebieden asiel- en vreemdelingenrecht en sociaal zekerheidsrecht en/of bestuursrecht

Schriftelijke sollicitaties met CV kunt u richten aan:
Dietvorst & Te Braake advocaten
t.a.v. mr G. Veen
Postbus 380 | 4460 AT Goes
Of per e-mail: info@dietvorstentebraake.nl

Voor aanvullende informatie verwijzen we naar onze website
www.dietvorstentebraake.nl

Prikbord voor professionals

OOMEN ADVOCATUUR

Oomen Advocatuur is sinds 2007 gevestigd in Nijmegen en actief in arbeidsrecht, ondernemingsrecht, contractenrecht, insolventierecht, vastgoed- en huurrecht, alsmede ruimtelijk ordeningsrecht.

Per direct zijn wij op zoek naar een ondernemende collega-advocaat met een eigen praktijk of iemand die een eigen praktijk op wil zetten binnen Oomen advocatuur op basis van kostendeling.

directie@oomenadvocatuur.nl
www.oomenadvocatuur.nl
Nijmegen
024 - 324 30 07

oomen
ADVOCATUUR

P.S. Zie ook vacature pagina 48

PRACHTIGE KANS!!

Tegen gunstige voorwaarden ter overname aangeboden een klein advocatenkantoor dat zich toelegt op de algemene rechtspraak, maar met speciale aandacht voor het sociaal zekerheidsrecht.

De zittende advocaat is bereid om als mentor te fungeren voor een advocaat/advocate die in het bezit is van een stageverklaring en die zelfstandig kan functioneren.

Het kantoor bestaat verder uit een vaste juridisch assistent, die vanaf diens stage medio 2005 onafgebroken heeft gewerkt. Kortom, hij kent alle klanten en is ook een prettig aanspreekpunt voor de cliëntèle. Met andere woorden een mooie kans voor een ambitieuze advocaat of advocate.

Voor meer informatie kunt u telefonisch contact opnemen na 18.00 uur op telefoonnummer 043 - 458 31 70.

MR. E.W. (EDWIN) BOSCH

Vogelaar Bosch Spijjer
Advocaten

Vogelaar Bosch Spijjer
Advocaten
bosch@vbsadvocaten.nl
www.vbsadvocaten.nl
Westland | 0174-614 656

Vogelaar Bosch Spijjer Advocaten voert een algemene praktijk, met de nadruk op personen- en familierecht, arbeidsrecht en letselschade. Daarnaast voeren wij een op de tuinbouw gerichte praktijk. Wij bieden een uitdagende werkomgeving, waarin op hoog niveau bijstand wordt verleend aan het bedrijfsleven, aan particulieren en aan de tuinbouwsector.

P.S. Zie ook vacature pagina 70

ONDERTUSSEN OP HET BINNENHOF

DOOR / JAAP-JELLE VOLLAARD

Voor advocaten relevante Haagse voornemens en wetten.

BELANGRIJKE DEBATTEN

Nog maar net terug van het kerstreces (16 januari) dient het eerstvolgende reces zich alweer aan: het krokusreces. In verband met de verkiezingen van 15 maart duurt dit reces van 24 februari tot en met 20 maart.

Deskundigen en andere organisaties zullen hun expertise en visie inzake de **Brexit** op 1 februari ter tafel brengen in een hoorzitting voor de vaste commissie voor Europese Zaken van de Tweede Kamer. Belangstellenden kunnen deze openbare hoorzitting bijwonen of volgen via internet.

Voor **vennootschapsrecht** is van belang dat de Tweede Kamer op 1 februari een schriftelijk overleg heeft over de kabinetsreactie op voorstellen van de Europese Commissie inzake risicoreducerende maatregelen voor de bancaire sector. Het kabinet is van mening dat dit pakket aan maatregelen een noodzakelijke volgende stap is om de risico's in

de Europese bankensector verder terug te dringen en de kosten van eventuele bancaire problemen niet langer bij de belastingbetaler neer te leggen, maar bij de aandeelhouders en schuldeisers. Het kabinet vindt dat de voorstellen op onderdelen ambitieuzer kunnen en verder moeten worden aangescherpt.

Zowel het rapport 'Kind en ouder in de 21e eeuw' van de Staatscommissie **Herijking Ouderschap** als de **modernisering van het Wetboek van Strafvordering** staan op 14 februari op de agenda in de Eerste Kamer. In twee aparte mondelinge overleggen praat de Eerste Kamer hierover met de Minister van Veiligheid en Justitie.

WETSVOORSTELLEN

De Eerste Kamer heeft op 31 januari een belangrijk debat, dat in het teken staat van de strijd tegen jihadisme en **terrorisme**. Gezamenlijk worden drie wetsvoorstellen behandeld: 1) Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen

terrorisbestrijding, 2) Intrekken Nederlandschap in het belang van de nationale veiligheid en 3) Het van rechtswege laten vervallen van reisdocumenten van personen aan wie een uitreisverbod is opgelegd.

Voor familierechtadvocaten is van belang dat de Eerste Kamer op 14 februari spreekt over het wetsvoorstel van D66, VVD en PvdA inzake de **Beperking van de wettelijke gemeenschap van goederen**.

De consultatie voor het Wetsvoorstel **Netherlands Commercial Court** loopt af op 1 februari. Het voorstel strekt ertoe om in complexe, internationale handelsgeschillen procederen in de Engelse taal mogelijk te maken als partijen dat onderling uitdrukkelijk zijn overeengekomen. Het voorstel voorziet in een nieuwe internationale handelskamer van de Rechtbank Amsterdam (Netherlands Commercial Court, NCC) en van het gerechtshof Amsterdam (Netherlands Commercial Court of Appeal, NCCA).

advertentie

DNJB.NL

24/7

ONDERDEEL VAN
BOEKHANDEL DOUWES

HERENGRACHT 60
2511 EJ DEN HAAG
070 7371126
INFO@DNJB.NL
WWW.DNJB.NL

DE NIEUWE JURIDISCHE BOEKHANDEL

- WINKEL MET 2000 JURIDISCHE TITELS IN HET CENTRUM VAN DEN HAAG
- UW ADVISEUR ERIC KOREMAN, JURIDISCH BOEKVERKOPER
- BLIJF OP DE HOOGTE MET DE JURIDISCHE NIEUWSBRIEVEN OP UW VAKGEBIED
- HERDRUKKEN EN SERIEWERKENSERVICE

Doorpakken

Procesrecht (nieuw!)

24/25 april 2017

Drie topdocenten!
Ruime aandacht voor KEI

Wanneer en waar?
Op maandag 24 en
dinsdag 25 april van
9 tot 21 uur; twee volle
dagen in de Jaarbeurs
te Utrecht.

Met broodjes 😊

Puntwaardig?

Absoluut! Maar liefst
20 PO-punten! Prijs is
€1.395,- (excl. btw).
Dat is nog geen
70 euro per punt!
Scherp!

Voor het precieze
programma en aanmelden
Doorpakken Procesrecht:

[www.doorpakken
procesrecht.nl](http://www.doorpakken
procesrecht.nl)

Ook weer nieuwe Doorpakken
Vermogensrecht op 19 en 20
juni 2017

zie [www.doorpakken
vermogensrecht.nl](http://www.doorpakken
vermogensrecht.nl)

TRANSFERS

WIE, WAT, WAAR?

Wie vertrok, wie stopte en wie begon voor zichzelf? Bent u zelf onlangs van kantoor gewisseld of eigen baas geworden? Mail uw verhaal of meld u aan via redactie@advocatenorde.nl.

NAAR ANDER KANTOOR

Alberts, mr. M.J.: FISHERMAN te Amsterdam
Berghuis, mr. W.J.: Van Diepen Van der Kroef Advocaten te Amsterdam
Bethlehem, mr. H.W.: Bout Advocaten te Groningen
Boekhout, mw. mr. J.J.: Blat advocaten te Zeist
Bolier, mw. mr. I.M.:

Eising, mr. M.J.: BOLT Advocaten te Utrecht
Fausser, mw. mr. H.L.P.: Kappelhof Advocaten te Delfzijl
Gielen, mr. J.F.: NS Groep N.V. / NS Legal te Utrecht
Giling, mw. mr. N.L.: L & A Advocaten te Amsterdam
Hart, mr. P.P.: Kortman Advocaten te 's-Gravenhage
Janssens-van Advocaten te Zwolle
Sahin, mw. mr. O.: Advocatenkantoor Berghout te Rijswijk zh
Schouten, mw. mr. A.J.E.: LEAN Lawyers te Utrecht
Schouten, mw. mr. E.F.M.: Van Benthem & Keulen N.V. te Utrecht
Semeijns de Vries van Doesburgh, mw. mr. C.J.: CORP. advocaten te Amsterdam
Simonis, mr. C.W.:

Vries, mr. E.A. de: Pels Rijcken & Droogleeve Fortuijn N.V. te 's-Gravenhage
Weenink, mr. P.: Haafkes Nijkamp & Van Gulp B.V. te Hengelo ov
Wegter, mw. mr. V.S.A.W.: De Haan Advocaten & Notarissen te Assen
Wintjes, mr. A.J.: van Ardenne & Crince le Roy Advocaten NV te Rotterdam

Advocatenkantoor Berghout (mw. mr. C.J. Berghout en mw. mr. O. Sahin te Rijswijk zh)
Advocatenkantoor Berna Kramer (mw. mr. I.M.B. Kramer te Amsterdam)
Advocatenkantoor Boers (mw. mr. E.T.A. Boers te Hoorn nh)
Advocatenkantoor Degens (mw. mr. R.H.I. Degens te Maastricht)
Advocatenkantoor

EEN MOOIE SPORT

Rosanne Nigten (27) stapte onlangs over van Bierman Advocaten naar DAAN Advocatuur & Notariaat te Arnhem. 'Met deze overstap krijg ik de kans mij verder te ontwikkelen in het ondernemingsrecht door naast het insolventierecht ook in een succesvolle fusie- en overnamepraktijk mee te draaien. In beide praktijken draait het vaak om een tactisch spel waarin veel wordt onderhandeld en waarbij snelheid geboden is. Ik vind dat een mooie sport. Een luxe bijkomstigheid is de gloednieuwe werkomgeving in het centrum van Arnhem. Hier drinken we gezellig met kantoorgenoten en cliënten een goede kop koffie aan de bar.'

Den Engelsman Hoogenboom Advocaten te Rotterdam
Bonder, mr. A.: Advocatenkantoor Bosman te Arnhem
Boon, mw. mr. C.D.: Stibbe N.V. te Amsterdam
Bougie, mw. mr. E.: Loyens & Loeff N.V. te Amsterdam
Brökling, mr. J.C.: Baumgardt Brökling & Van der Rijdt Advocaten te Rotterdam
Bruinier, mr. R.C.H.: Vallei Advocaten te Ede gld
Crain, mr. L.G.: AKD te Amsterdam
Eijsbouts, mr. Ch.J.R.: Olym B.V. te Amsterdam

Drooge, mw. mr. S.C.: Koerhuis-Kersten familierichtadvocaten en scheidingsmediators te Zwolle
Jaspers, mr. R.M.T.M.: AKD te Brussel
Kunst, mr. J.J.: Schenkeveld Advocaten te Hoorn nh
Leeuwen, mw. mr. L. van: DLA Piper Nederland N.V. te Amsterdam
Nigten, mw. mr. R.: DAAN Advocatuur B.V. te Arnhem
Oude Egbrink, mr. J.: Wertheim Advocatuur B.V. te Zwolle
Pašić, mw. mr. T.: NautaDutilh N.V. te Amsterdam
Plantema-Volkers, mw. mr. L.B.: CKV TeekensKarstens advocaten notarissen te Alphen aan den Rijn
Sjoerdsma, mr. R.M.: Holla Advocaten te Eindhoven
Smits, mr. R.C.: NautaDutilh N.V. te Amsterdam
Spahija, mw. mr. M.: Cleary Gottlieb Steen & Hamilton LLP te Brussel
Steehgs, mr. B.: Lexence N.V. te Amsterdam
Tjeenk Willink, mw. mr. Q.J.: Bird & Bird LLP te 's-Gravenhage
Voorde, mw. mr. K.M. Ten: Haafkes Nijkamp & Van Gulp B.V. te Hengelo ov
Vreede, mw. mr. C.B.: NautaDutilh N.V. te London

Woutering, mr. R.A.: Lemstra Van der Korst N.V. te Amsterdam
Wulp, mr. M.T. van der: De Haas Advocatuur te Rotterdam
Zengin-Epozdemir, mw. mr. S.O.: ASD Advocaten te 's-Gravenhage
Zweistra, mw. mr. A.: Aegon Nederland N.V. te 's-Gravenhage

NAAR NIEUW(E) KANTOOR OF ASSOCIATIE

Addvo (mr. W.H.N.C. van Beek te Ulvenhout)
Advocaat Vitanov (mr. V.A. Vitanov te 's-Gravenhage)
Advocatenkantoor ARC LEGAL (mr. E. Sengül te Kampen)

Koumans (mw. mr. S.G.E. Koumans te Meerssen)
Advocatenkantoor Külcü (mr. H. Külcü te Sittard)
Advocatenkantoor NederRhein (mr. M.H.E. Brands te Gennep)
Advocatenkantoor Neijzen (mw. mr. A.M. Neijzen te Amsterdam)
Advocatenkantoor Prak B.V. (mw. mr. C. Prak te Hilversum)
Advocatenkantoor Walet (mr. R. Walet te Hoevelaken)
Advocatenpraktijk Mr. K. Beishuizen (mr. K. Beishuizen te Haarlem)
Aking Gump Strauss Hauer & Feld (mr. N.J. Helder te Londen)
Arag Rechtsbijstand

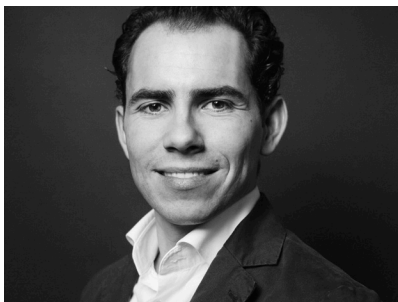
(mr. M. Oudriss, mw. mr. M.J. Willemsen en mw. mr. K. Zeylmaker te Rotterdam)
AVC Advocaten (mw. mr. D.H. Denecke en mr. M.J. Drijftholt te Amsterdam)
Ayar Advocatuur (mr. F. Ayar te 's-Gravenhage)
Blijdorp Advocatuur BV (mw. mr. L.J. Blijdorp te Leerdam)
Buren N.V. (mw. mr. M. Bolè, mw. mr. I.M. Dijkmans, mr. J.R. Gal, mr. C-F. Greeven, mr. J.V.M. Holthuis, mr. M.B. Kasteleijn, mr. D. Korzec, mr. A.J. Quant en mr. M. van der Velden te Amsterdam)
Butselaar + Bos Advocaten (mw. mr. B.

Lenos te Zierikzee)
IPsoft EU Holding B.V. (mw. mr. A.T. Thiele te Amsterdam)
Jelsma De Jong Advocaten (mr. R.S. Jelsma en mr. C.B. de Jong te Amsterdam)
Keistad Advocaten (mw. mr. G.M. Goes, mr. L. Kruiswijk, mw. mr. H. Seton, mr. X.B. Sijmons en mw. mr. S.M.J. van de Ven te Amersfoort)
Kensington Advocaten (mr. W.S.E. Bes te Amsterdam)
Kerckhoffs Advocaten BV (mw. mr. V.A.C. Kerckhoffs te Heerlen)
Koppert & Van Schaik Advocaten (mr. E.R. van Schaik te Lelystad)
Kroes Advocaten

(mr. N. Molenaar te Amsterdam)
Pasman Advocaten (mw. mr. E. Pasman te Amsterdam)
Raaijmakers Advocatuur (mw. mr. A.H.J. Raaijmakers te Oisterwijk)
Recht! Advocaten (mr. J.F.W. Veraar te Veendaal)
Sangster Advocatuur (mw. mr. I. Sangster te Rijen)
SERV (mr. J. Visscher te Amersfoort)
Stef Goedvriend advocaat (mr. S. Goedvriend te Nijmegen)
VICI Advocaten (mr. A.J.K. Fluit en mr. N.J. Moens te Goes)

den, Amsterdam (23-11-2016)
Bijsterveld, mr. Y.A. van, Capelle aan den IJssel (18-12-2016)
Blom, mw. mr. A.M., Diemen (23-12-2016)
Boer, mr. H. de, Leeuwarden (01-12-2016)
Boone, mw. mr. M., Rotterdam (01-12-2016)
Bos, mr. A.J., Amsterdam (05-12-2016)
Bouwman-van Geel, mw. mr. E.H.M., Best (16-11-2016)
Bruijn, mw. mr. I.C. de, Amsterdam (02-12-2016)
Buck, mw. mr. K., Den helder (01-12-2016)
Burg, mw. mr. B.E.M.

(22-11-2016)
Heijer-Konings, mw. mr. H.A.M., Amsterdam (22-11-2016)
Hocks, mw. mr. C.H.C., Maastricht (15-12-2016)
Hoogesteger, mw. mr. M., Rotterdam (30-11-2016)
Houben, mw. mr. C.G.D., Utrecht (19-11-2016)
Ilicic, mw. mr. A., Leeuwarden (05-12-2016)
Janssen, mr. H.T.L., Weert (01-12-2016)
Jeunink, mw. mr. C., 's-Hertogenbosch (01-12-2016)
Jong, mr. A.G. de, Oosterbeek (01-12-2016)
Kara, mw. mr. G.,

HUUROBJECTEN STAAN OVERAL OM ONS HEEN

Martijn Alberts (29) is onlangs begonnen bij het Amsterdamse Fisherman Advocaten na bij IJdock Advocaten te hebben gewerkt. 'Bij IJdock heb ik afgelopen jaar mijn stage afgerond. Nu werd het tijd voor iets nieuws. Bij Fisherman kan ik mij bezighouden met vastgoedgerelateerde kwesties en mezelf toeleggen op het huurrecht. Overal om ons heen staan huurobjecten. Denk bijvoorbeeld aan de woning, het kantoor, de supermarkt of het restaurant. Van dichtbevolkte stedelijke gebieden tot ver in de provincie. Dat maakt het interessant.'

Bos en mw. mr. A.A. Butselaar-Pesch te Amsterdam-Zuidoost)
denhertog legal (mr. W.P. den Hertog te 's-Gravenhage)
Foppen Strafrechtadvocaat (mw. mr. A. Foppen te Harderwijk)
Franklin's Law BV (mr. F.M.G.M. Leyendeckers te Amsterdam)
Gülay Öntas Advocatuur (mw. mr. G. Öntas te Amsterdam)
Harmankaya Advocatuur (mw. mr. T. Harmankaya te 's-Gravenhage)
HZ University of Applied Sciences (mw. mr. C. Bijlsma te Vlissingen)
IMBOLC (mr. P.W.

Immigration Lawyers (mw. mr. J.M. Ytsma te 's-Gravenhage)
Laus c.s. Advocaten (mr. M. Velsink te Hoofddorp)
Magna Veldhuysen, letselschadeadvocaat (mw. mr. M.M. Veldhuysen te Zwolle)
Menzis (mr. R.P. Scherer te Enschede)
mr. E.J. Kolmeijer Advocaat (mw. mr. E.J. Kolmeijer te Bleiswijk)
mr. P.H.G. van der Craats (mw. mr. P.H.G. van der Craats te Wassenaar)
Nandoe Advocaten (mw. mr. A. Neermawatie Nandoe te Rijswijk zh)
Niels Molenaar Real Estate Law

Westendorp & Partners Advocaten (mr. K. Celebi, mr. A.R. Rens en mr. A.H. Westendorp te 's-Gravenhage)
UIT DE PRAKTIJK
Aarts, mw. mr. M.P.H.M., Tilburg (01-12-2016)
Adriaansen, mw. mr. L.E., Amsterdam (01-12-2016)
Ahee, mr. V.C. van, Zwolle (20-12-2016)
Baarsma, mr. A.T., Utrecht (01-12-2016)
Bakx-van Rooij, mw. mr. L., Venlo (01-12-2016)
Beaumont-Wilms, mw. mr. C.C.M., Heerlen (14-12-2016)
Berg, mw. mr. R. van

van der, Oud-Beijerland (01-12-2016)
Cornelissen, mr. E.J., Amsterdam (01-12-2016)
Dreuning, mw. mr. R.J.W., Maastricht (01-12-2016)
Düpper, mw. mr. M.L., Doorn (17-11-2016)
Elenbaas, mw. mr. M.J., Amsterdam (23-12-2016)
Fens, mw. mr. C.M.A., Heerlen (23-12-2016)
Geilmann, mw. mr. M.C., Amsterdam (12-12-2016)
Groenendaal-Hendriks, mw. mr. K., Nieuwegein (23-12-2016)
Groosman, mw. mr. S.C.L., Tiel (02-12-2016)
Guessabi-Colombijn, mw. mr. S., Amsterdam

Rotterdam (01-12-2016)
Kiebert, mw. mr. L.E.J., Utrecht (01-12-2016)
Kluwen, mw. mr. L.E., Amsterdam (01-12-2016)
Kneepkens, mw. mr. E.J.P.J.M., 's-Hertogenbosch (01-12-2016)
Kossen, mw. mr. M.E., Zeist (16-12-2016)
Kuijken, mw. mr. I., Amsterdam (23-12-2016)
Lanting, mr. P.A., Amsterdam (07-12-2016)
Leemans, mr. J.J.J.M., Hilvarenbeek (19-12-2016)
Louwmans, mw. mr. N.M., Amsterdam (01-12-2016)
Maas, mw. mr. M.L.H.,

'HET STRAFRECHT IS DYNAMISCH EN VERBAAL'

Na enig 'wikken en wegen' heeft **Anneke Foppen** (31) besloten om Foppen Strafrecht in Harderwijk te beginnen. Hiervoor werkte ze drie jaar op de sectie strafrecht bij Dommerholt Advocaten in Apeldoorn. 'Ik wilde mij meer kunnen profileren als strafrechtadvocaat. Het grootste voordeel is de vrijheid die het zelfstandig ondernemerschap met zich meebrengt. Het strafrecht is een dynamisch en verbaal rechtsgebied. Ik spreek en ontmoet elke dag andere mensen. Een werkdag is voor mij geslaagd wanneer ik een zitting heb gehad waarin ik een mooi juridisch inhoudelijk en voor mijn cliënt begrijpelijk pleidooi heb gehouden.'

Rotterdam (16-12-2016)
Madou, mr. R.H.M.,
Sint Philipsland (25-11-2016)

Malschaert, mw. mr. A.L., Den Burg (18-11-2016)

Meijer, mw. mr. P.M., Amsterdam (24-11-2016)

Mus, mr. J.B., Breda (18-11-2016)

Niessen-Cobben, mw. mr. R.M.P.G., Eindhoven (01-12-2016)

Noppen, mr. P.R.M., Arnhem (01-12-2016)

Ong, mw. mr. H., Haarlem (17-11-2016)

Ortgies, mr. J.U., Parijs (01-12-2016)

Oude Breuil, mw. mr. M.A.M., Hoogvliet Rotterdam (15-12-2016)

Paffen, mr. T.H.G., Eindhoven (01-12-2016)

Peeters, mw. mr. L.C.M., Amsterdam (01-12-2016)

Philipse, mw. mr. V.A., Amsterdam (02-12-2016)

Regt, mw. mr. A.C.P. de, Nijmegen (05-12-2016)

Rosmalen, mw. mr. V.P.K. van, Groningen (25-12-2016)

Schiphorst, mw. mr. R.L.H.I., Amsterdam (29-11-2016)

Schmidt, mw. mr. M.A., Groningen (08-12-2016)

Sengers, mr. J.M.G.A., Best (01-12-2016)

Simpe, mw. mr. A.A., Amsterdam (01-12-2016)

Sloot, mw. mr. M., Amsterdam (01-12-2016)

Spliet, mr. A.A.M., Deventer (23-12-2016)

Starmans, mw. mr. J.C.G.T., Amsterdam (01-12-2016)

Steenhoven, mw. mr. M. van den, Amsterdam (01-12-2016)

Stevens, mr. R.G.Ch., Amsterdam (07-12-2016)

Van Bracht-Szabo, mw. mr. W.M., Huis ter

Heide ut (11-12-2016)
Vandermeulen, mw. mr. S., Doetinchem (16-11-2016)

Visser, mr. J.A., Dordrecht (05-12-2016)

Werff-Wensveen, mw. mr. A., Vlissingen (01-12-2016)

Winkel, mw. mr. K.A., Amsterdam (23-12-2016)

Zalmi, mw. mr. Z., Amsterdam (21-11-2016)

Zanten, mw. mr. D.D. van, Amsterdam (01-12-2016)

OVERLEDEN

Langereis, mr. Ch.J., Amsterdam (22-12-2016)

RECTIFICATIE

Per abuis is het nieuwe kantoor WF Advocaten onjuist vermeld in het vorige *Advocatenblad*. De juiste vermelding is: **WF Advocaten** (mw. mr. S.D. Bhagwandin, mw. mr. L.M. Wagemaker en mw. mr. M. van Espen te Hoorn nh)

advertentie

Call Care

Telefoonservice voor de advocatuur

Telefoonservice

Agendabeheer

Opvang Overflow

Wij werken voor +200 advocatenkantoren, kennen de juridische terminologie en werken discreet

Call Care Nederland | 010 – 280 3333 | info@callcare.nl | www.callcare.nl

Vogelaar Bosch Spijker Advocaten

ZOEKT WEGENS DE GROEI VAN
DE LETSELSCHADEPRAKTIJK EEN (BIJ VOORKEUR) ERVAREN

ADVOCaat-MEDEWERKER LETSELSCHADE

Voor meer informatie, kijk op www.vbsadvocaten.nl

Mr Ad Westendorp zoekt voor zijn nieuwe kantoor "Westendorp & Partners Advocaten", dat op 1 december jl. van start is gegaan, professionele advocaten met een eigen praktijk om deel uit te maken van het kantoor.

Wat vragen wij van een toekomstige kantoorgenoot?

- ▶▶ iemand met gedegen kennis en/of ervaring op de rechtsgebieden van strafrecht, arbeidsrecht, bestuursrecht, ondernemingsrecht of familierecht. Een combinatie van 2 of meer van deze rechtsgebieden geniet de voorkeur;
- ▶▶ praktische, ondernemende en informele instelling;
- ▶▶ ambitie om bij te dragen aan de groei van het kantoor.

Het kantoor dat is gevestigd in het centrum van Den Haag, op loopafstand van de Haagse Rechtbank, beschikt over alle noodzakelijke faciliteiten en gedegen secretariële ondersteuning.

Reacties kunt u richten aan:

Westendorp & Partners Advocaten
Mr A.H. Westendorp
Bezuidenhoutseweg 50 | 2594 AW Den Haag

E: westendorp@westendorpadvocaten.nl

voor zelfstandige advocaten (één pitters) met de toegevoegde waarde van 3 al in het pand gevestigde zelfstandige advocaten waardoor vervanging, confraterneel overleg en intervisie mogelijk is.

Het pand is goed bereikbaar per OV en auto en ligt op 9 treinminuten van Utrecht cs en 18 minuten van de Rechtbank te Utrecht. Gebruik van o.a. internet, kopieer, fax, scan, telefoon, koffie, spreekkamer en archief.

Meer informatie: osse@osse.nl | 06 - 28 77 36 57

BENK : ADVOCATEN

BENK Advocaten is een advocatenkantoor in Groningen dat zich primair richt op de ondernemers van Noord-Nederland.

Wij zoeken ter versterking van onze praktijk op korte termijn een nieuwe kantoorgenoot in de functie van

ADVOCaat-MEDEWERKER

Een uitgebreide omschrijving van de functie en alle overige relevante informatie vindt u op www.benkadvocaten.nl.

Acquisitie naar aanleiding van deze advertentie wordt niet op prijs gesteld.

branchout

Cultivating excellence
through coaching & training

- ✓ Legal English Writing Skills
- ✓ Dutch Law in English
- ✓ English in Commercial Mediation
2 & 3 februari 2017, Den Haag
- ✓ Contract Drafting in English
- ✓ Branch Out Legal English Blog
www.branch-out.eu/blog

www.branch-out.eu | info@branch-out.eu | 070-888 2899 | Postbus 64747 2506 CC Den Haag

UITSPRAKEN

Deze uitspraken zijn geselecteerd en bewerkt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit Carel Gaaf (voorzitter), Jan de Bie Leuveling Tjeenk, Tjitske Cieremans, Han Jahae, Robert Sanders en Paul Wilmink.

ECHTSCHIEDING OP GEMEENSCHAPPELIJK VERZOEK

- Hof van discipline 11 januari 2016, zaaknr. 150018, ECLI:NL:TAHVD:2016:20
- Artikel 46 Advocatenwet; gedragsregel 7.
- Advocaat die voor beide partijen in echtscheiding optreedt, dient voorgelegd convenant inhoudelijk te toetsen.

Mr. X heeft klaagster en haar echtgenoot bijgestaan in een echtscheidingsprocedure op gemeenschappelijk verzoek. De gevolgen van de echtscheiding zijn door klaagster en haar ex-echtgenoot zelf in een convenant vastgelegd en aan mr. X voorgelegd. Het convenant is door hem niet inhoudelijk met partijen besproken. Mr. X heeft partijen slechts meegedeeld dat hij het convenant had bekeken en dat het kon worden ondertekend en vervolgens bij de rechtbank een verzoek tot echtscheiding ingediend.

Klaagster beklagt zich erover dat mr. X haar onvoldoende geïnformeerd heeft over haar recht op kinderalimentatie. De raad en – in hoger beroep – het hof gaan voorbij aan het verweer van mr. X dat het zijn opdracht was om de echtscheiding zo snel mogelijk te doen uitspreken, hij nooit opdracht heeft gekregen om de kinderalimentatie te berekenen en om die reden geen uitleg heeft gegeven over de alimentatieberekening of een berekening heeft gemaakt of getoetst of de overeengekomen alimentatie aan de wettelijke maatstaven voldeed. Anders dan mr. X had betoogd, wordt hij wel verantwoordelijk geacht voor de inhoud van het door partijen zelf opgestelde convenant. Het hof oordeelt met de raad dat het de verantwoordelijkheid van een advocaat is om de inhoud van een

hem voorgelegd echtscheidingsconvenant te toetsen. Op de advocaat die optreedt als enige advocaat van twee partijen om een echtscheiding tot stand te brengen, rust een zware zorgplicht. Hij dient zich ervan te vergewissen dat beide partijen de regeling, zoals in een convenant opgesteld, begrijpen en indien een partij met minder genoegen neemt dan waarop deze aanspraak kan maken, deze die concessie welbewust aanvaardt. Die verplichting bestaat ook indien hij dat convenant niet heeft opgesteld en hij daartoe geen opdracht heeft gekregen. De stelling van mr. X dat hij meerdere malen door klaagster is gebeld met de mededeling dat het snel moest gebeuren en dat hij er niet naar moest kijken, nog daargelaten dat klaagster dit betwist, doet daar niet aan af.

Berisping.

ONNODIG GRIEVENDE UITLATINGEN

- Hof van discipline 18 januari 2016, zaaknr. 6922, ECLI: NL:TAHVD:2016:23
- Gedragsregel 31.
- Tegenbeschuldiging na aangifte tegen cliënt.

Mr. X is voorzitter van federatie A. Op de website van deze federatie gebruikt één van haar leden de doctorstitel. Op de website van vereniging B, waar klager voorzitter van is, wordt de vraag gesteld of hier sprake kan zijn van titelfraude. Mr. X eist dat de betreffende beschuldiging van de website wordt verwijderd en dreigt met een rechtszaak. Daarop doet de vereniging aangifte van de titelfraude bij de officier van justitie. Mr. X reageert daar op zijn beurt weer op door in een schrijven aan het OM ernstige beschuldigingen te uiten tegen klager persoonlijk. Deze zou, aldus mr. X, mogelijk strafrechtelijk verant-

woordelijkheid dragen vanwege een medische fout van een gynaecoloog op de afdeling gynaecologie, waar hij destijds eveneens werkzaam was. Mr. X omschreef klager daarbij als 'de slager van het (ziekenhuis)'. Bovendien meldde hij in weerwil van de werkelijkheid dat klager in opspraak was geraakt en onder toezicht stond.

Het hof herhaalt dat een advocaat van de wederpartij een grote mate van vrijheid toekomt bij de behartiging van de belangen van zijn cliënt. Hij mag daarbij in principe afgaan op de juistheid van hetgeen zijn cliënt hem aanreikt en is slechts in uitzonderingsgevallen gehouden de juistheid daarvan te verifiëren. Die vrijheid is echter niet onbepaald en kan onder meer ingeperkt worden, indien de advocaat zich onnodig grievend uitlaat over de wederpartij en als hij feiten poneert waarvan hij weet of redelijkerwijs kan weten dat zij in strijd met de waarheid zijn. De advocaat gaat eveneens te ver als hij de belangen van de wederpartij onnodig of onevenredig schaadt zonder dat daarmee een redelijk doel wordt gediend.

Het hof oordeelt dat mr. X te ver is gegaan en stelt daarbij allereerst vast dat het een advocaat weliswaar in beginsel vrijstaat om een tegenbeschuldiging te uiten tegen iemand die aangifte heeft gedaan tegen zijn cliënt, maar dat *in casu* elke relevantie ontbreekt tussen de aangifte van titelfraude en de aantijgingen zoals door mr. X geuit jegens klager. Klager deed de aangifte van titelfraude in zijn hoedanigheid van voorzitter van federatie A, terwijl de beschuldiging aan klager persoonlijk was gericht. Zeker nu de beschuldiging aan het adres van klager zeer ernstig is, had mr. X zich er des te meer van moeten verzekeren dat de beschuldiging op reële gronden was gebaseerd. Het dossier bevat geen enkele aanwijzing daarvoor en evenmin is gebleken van enig onderzoek. Nu het hof niet is gebleken van

enige relevantie van de beschuldiging, noch van het bewijs daarvan wordt de klacht gegrond bevonden.

Berisping.

HOGER BEROEP ALGEMEEN DEKEN

- Hof van discipline, 1 februari 2016, zaaknr. 7590, ECLI:NL:TAHVD:2016:24
- Gedragsregels 1 en 23.
- Welbewust niet correct invullen van tolkenbriefjes.

Mr. X heeft de door de – door hem ingeschakelde – tolk bij de tolken centrale ter declaratie in te dienen werkbrieven niet correct ingevuld. Naar aanleiding van het bezwaar van de plaatselijk deken heeft de raad mr. X een voorwaardelijke schorsing van één maand opgelegd. De grief van de algemeen deken keert zich tegen de opgelegde maatregel. Bij de beoordeling van de op te leggen maatregel houdt het hof er rekening mee dat mr. X niet alleen geconstateerd moet hebben dat hij zijn handtekening plaatste achter een niet-correcte opgave, zoals de raad overwoog, maar tevens dat hij zich ervan bewust was dat de tolkenbriefjes incorrect waren ingevuld en dat hij niet, naar aanleiding daarvan, heeft afgezien van het zetten van zijn handtekening, althans niet een aantekening heeft gemaakt op dat formulier van de reden van afwijking, als gevolg waarvan de tolken centrale te veel heeft betaald aan de tolk. Naast de reeds geconstateerde zwaardere waardering van de feiten betreft het hof bij het opleggen van een zwaardere maatregel het volgende in zijn overwegingen:

- de integriteit van de advocaat;
- de advocaat moet zich ervan bewust zijn dat zijn handtekening staat onder een verklaring van de waarheid waarvoor hij in staat;
- de advocaat moet in financiële aangelegenheden nauwgezetheit en zorgvuldigheid betrachten (gedragsregel 23);
- mr. X had zich ervan bewust moeten zijn dat de tolken centrale, als ketenpartner, vertrouwen in de advocaat mag stellen.

Als verlichtende omstandigheid heeft volgens het hof te gelden dat het tijdens de stage van mr. X kennelijk aan patronaal toezicht heeft geschort. Naast de maatregel van schorsing voor de duur van vier maanden, waarvan drie maanden voorwaardelijk, stelt het hof als bijzondere voorwaarde dat mr. X een bedrag van 5.890,60 euro aan de tolken centrale betaalt.

TOT DE RECHTER WENDEN ZONDER TOESTEMMING VAN WEDERPARTIJ

- Hof van discipline 30 mei 2016, zaak nr. 150165, ECLI:NL:TAHVD:2016:96
- Gedragsregel 15, lid 2.
- Verzoek aan rechter tot aanpassing proces-verbaal zonder instemming partijen.

Mr. X heeft gepleit bij het gerechtshof in een procedure tegen klaagster die daarin werd bijgestaan door klager. Het proces-verbaal is nadien door het gerechtshof buiten aanwezigheid van partijen opgemaakt. Mr. X heeft per brief aan het gerechtshof een verzoek tot aanpassing/aanvulling van het proces-verbaal gedaan. Klager heeft daarop het gerechtshof meegedeeld dat het verzoek van mr. X zonder zijn instemming is gedaan. Klager heeft het gerechtshof met een beroep op artikel 5.4 Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven verzocht het verzoek van mr. X af te wijzen. Het gerechtshof heeft klager meegedeeld dat het partijen vrijstaat om een verzoek te doen tot aanvulling van het proces-verbaal van het pleidooi en dat in zoverre artikel 5.4 Procesreglement daarop niet van toepassing is. Het gerechtshof heeft de brief van mr. X aan het proces-verbaal gehecht. Klager heeft vervolgens aan mr. X een conceptbrief aan het gerechtshof gezonden, waarin zijnerzijds een aanvulling van het proces-verbaal wordt verzocht met het verzoek aan mr. X om zijn instemming te bevestigen. Mr. X heeft daarop gereageerd met de mededeling dat zijn toestemming niet is vereist, maar dat wat klager

aan het gerechtshof schrijft, wel feitelijk correct moet zijn en dat een deel van de conceptbrief van klager op gespannen voet staat met de feiten. Mr. X heeft zijn reactie afgesloten met de mededeling dat hij zou reageren richting het gerechtshof naar aanleiding van wat klager zou gaan schrijven aan het gerechtshof. Klager heeft zijn brief zonder aanpassing verzonden aan het gerechtshof. De brief van klager eindigt met de mededeling: Mr. X heeft geen bezwaar tegen dit verzoek, maar laat weten dat het gestelde in de op een na laatste alinea van p. 2 en het gestelde op p. 3 zijn inziens onjuist is. Mr. X heeft daarop per e-mail aan het gerechtshof laten weten dat het gestelde in de laatste alinea van klager onjuist is.

De raad van discipline heeft de klacht van klagers ongegrond verklaard. Het hof heeft deze beslissing bekrachtigd. Het hof heeft overwogen dat als een proces-verbaal eerst na de pleidooizitting is opgemaakt, het een advocaat vrijstaat om na ontvangst van het proces-verbaal de rechter te wijzen op geconstateerde fouten of omissies hierin, tenzij hij althans zijn cliënt hiervan afstand heeft gedaan. Zoals het gerechtshof heeft geoordeeld, mist artikel 5.4 Procesreglement in dit geval toepassing. Een advocaat behoeft in beginsel zijn wederpartij niet te vragen om toestemming voor een verzoek tot aanvulling van het proces-verbaal. Ter voorkoming van nadelige en beïnvloeding van de rechter dient de reactie van de advocaat zich wel te beperken tot fouten of omissies in het proces-verbaal en mogen geen nieuwe argumenten of gezichtspunten naar voren worden gebracht. Het ligt op de weg van de wederpartij om aan te tonen dat de advocaat deze bevoegdheid heeft overschreden. Voor het hof is niet komen vast te staan dat de brief van mr. X meer omvatte dan een correctie van fouten of omissies. Het hof heeft ook overwogen dat klager, door zijn brief aan het gerechtshof niet aan te passen aan het bezwaar van mr. X, het risico heeft genomen dat mr. X contact zou opnemen met het gerechtshof. Dat mr. X dit zonder voorafgaande toestemming van klager heeft gedaan, acht het hof niet tuchtrechtelijk verwijtbaar.

TEN SLOTTE

ONDERZOEK EN VERDIEPING

DOOR / BART VAN TONGEREN

ALGEMEEN DEKEN NEDERLANDSE ORDE VAN ADVOCATEN

In deze jachtige wereld, waarin de waan van de dag vaak regeert en meningen nogal eens de feiten overstemmen, staat 2017 voor de NOvA in het teken van onderzoek en verdieping. De uitkomsten van verschillende onderzoeken laten de komende maanden een nieuw, gedegen licht schijnen op zaken die eenieder van ons binnen de advocatuur – en vaak ook ver daarbuiten – aangaan.

Actueel met het oog op de landelijke verkiezingen van 15 maart aanstaande is de doorlichting van de verkiezingsprogramma's door de commissie rechtsstatelijkheid. Op 14 februari aanstaande verschijnt het rapport, met daarin conclusies over bijvoorbeeld de toegang tot de rechter (van bezuinigingen op de rechtsbijstand tot afdoening van strafzaken buiten de rechter om), de vluchtelingenproblematiek of aantasting van de privacy. Politieke partijen met voorstellen die op gespannen voet staan met rechtsstatelijke minimumeisen kunnen op bijzondere aandacht rekenen.

Dit najaar presenteert de Commissie Gedragsregels 2017 haar bevindingen. Welke van de huidige gedragsregels zijn na 25 jaar aan herziening toe? Is het provisieverbod nog wel van deze tijd? Moet de confraternele correspondentie op de schop? Vragen te over, die de commissie weloverwogen zal beantwoorden in een advies aan de algemene raad. De afgelopen periode is hier tijdens diverse bijeenkomsten met veel advocaten over gesproken. En mocht u nog iets vanuit uw praktijk kwijt willen, schroom dan niet uw suggesties kenbaar te maken via gedragsregels2017@advocatenorde.nl.

Onder de noemer BA 2020 houdt de NOvA zich momenteel ook bezig met de toekomst van de Beroepsopleiding Advocaten. De hamvraag: als op de tekentafel een nieuwe beroepsopleiding ontwikkeld wordt, hoe zou die er dan idealiter uitzien? Daarbij kijken we vooruit naar ontwikkelingen die (startende) advocaten in de nabije toekomst raken en die ze daarom meer dan nu het geval is in hun opleiding mee moeten krijgen. Inmiddels is hierover een groot

aantal advocaten en externe (onderwijs)experts geraadpleegd. Het onderzoek is nog in volle gang. Iedereen met ideeën over de toekomst van de Beroepsopleiding Advocaten kan deze blijven aandragen via BA2020@advocatenorde.nl.

De professionele beroepsuitoefening kan om uiteenlopende redenen een zware wissel trekken op het persoonlijk welzijn van advocaten. Men kan te maken krijgen met persoonlijke problemen zoals een burn-out, verslaving of psychische klachten. Samen met de lokale orden gaat de NOvA dit jaar onderzoeken in hoeverre binnen de Nederlandse advocatuur behoefte bestaat aan een vertrouwenspersoon waar advocaten met een hulpvraag terecht kunnen. Hierbij worden ook bestaande initiatieven in andere landen betrokken. Bijvoorbeeld Lawcare in het Verenigd Koninkrijk, waar getrainde vrijwilligers – zelf ook advocaat – op vertrouwelijke basis telefonische hulp bieden aan collega-advocaten. Niet uit de koker van de NOvA, maar daarom niet minder van belang, is het onderzoek van de Commissie evaluatie puntentoekenning gesubsidieerde rechtsbijstand naar de gemiddelde tijd die advocaten en mediators aan zaken besteden. De NOvA heeft al eerder bezwaren geuit tegen de opdracht van deze commissie-Van der Meer om het stelsel te herijken 'zonder verhoging van de uitgaven'. De commissie legt haar oor te luisteren bij betrokkenen binnen het stelsel van de gefinancierde rechtsbijstand, dus ook bij de (sociale) advocatuur. Het is daarom essentieel dat zo veel mogelijk advocaten hun ervaringen delen. Dit kan tot 15 februari via commissiepuntentoekenningrechtsbijstand.hof-ams@rechtspraak.nl.

Met elk van deze onderzoeken verkrijgen we steeds meer inzicht in ontwikkelingen die ons beroep als advocaat raken, in het belang van rechtzoekenden. Juist in deze onzekere tijden kunnen we hieruit lessen trekken voor de toekomst, waarin we als onafhankelijke advocatuur pal blijven staan voor een onwrikbare toegang tot het recht voor iedereen binnen de Nederlandse rechtsstaat.

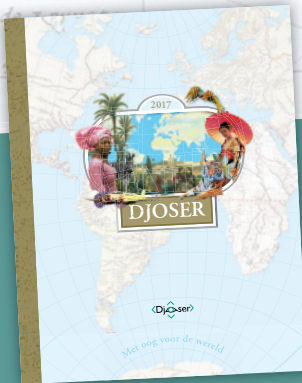

DJOSER

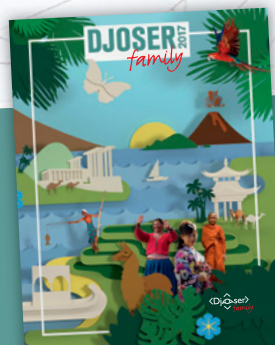
Met oog voor de wereld

Brochure?

DJOSER.NL
of 071-512 64 00

Djoser Rondreizen
Meer dan 300 pagina's prachtige
groepsreizen.

Djoser Family
Ontdek de wereld met
je kinderen.

Djoser Wandel & Fiets
Beleef een land intenser op
een actieve manier.

In het belang van het kind

Wanneer één van de ouders door een scheidingssituatie zijn of haar kind(eren) niet meer kan zien, biedt ons Omgangshuis hiervoor een goede oplossing.

www.omgangshuis.nl
onderdeel van Tugra Zorg & Welzijn